

PLANINSKI VESTNIK 4

LETNIK LXXV

1895 1975
80

1975

PLANINSKI VESTNIK
GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE
 IZHAJA OD LETA 1895

Ing. Pavle Šegula	Desetič na Stolu	169
Pavel Kunaver	Svarilo iz veseljstva	172
Ing. Pavle Šegula	Predsednik IS SR Slovenije sprejel V. JAH	173
Dr. ing. D. Lasič	Noč spominov	174
Slavko Tuta	Dolina Tolminke	184
Miran Ogrin	Nova Zelandija – dežela dolgega belega oblaka	187
Gregor Klančnik	Bogaslavo sle po gorah	190
Tone Strojín	Dolina brez imena	192
Janez Marinčič	Sestop z Rušice	195
Franci Vrankar	Sonce in veter v grebenu	199
Minka Mali	Prleki na Triglavu	200
Franček Vogelnik	Janko Glazer	202
Lado Božič	Utrinki s Pomurja	203
Tine Orel	Ob smrti dr. Jakoba Prešerna	208
	Društvene novice	210
	Alpinistične novice	217
	Varstvo narave	218
	Iz planinske literature	220
	Razgled po svetu	221
	Statistika PZS	224

Naslovna stran:

Krn z drežniške strani

Foto: Oskar, Kobarid

Poštnina plačana v gotovini

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana. – Glavni urednik: Prof. Tine Orel, naslov: 61111 Ljubljana – pošta 11, p. p. 38, odgovorni urednik: Stanko Hribar. – Uredniški odbor: Ing. Tomaž Banovec, prof. Marijan Krišelj, prof. Evgen Lovšin, dr. Miha Potočnik, Janez Pretnar, prof. Janka Ravnik, Franci Savenc, Tone Strojín, dr. Tone Vraber. – Naslov uredništva in uprave: Planinska zveza Slovenije 61001 Ljubljana, Dvačakova 9, p. p. 214. – Tekoči račun pri NB 50101-678-47046, telefon 312-553. – Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 100 din, plačljivo tudi v štirih obrokih, za inozemstvo 160 din (9 US \$). Oglase vodi Rado Lavrič. – Reklamacije se upoštevajo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila, navedite vedno tudi novi naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. – Rokopisov ne vračamo. – Tiska in klišje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

**Servis elektronskih
strojev in
fotokopirnih strojev**

DUŠAN ŠOBER
finomehanika

Maribor
Tel. 21-310

**tiskarna
jože moškrič**

Ljubljana, nazorjeva 8, telefon 21-296

**snap
out**

oddelek za adobno pisarniško poslovanje
izdeluje kopirne obrabe SNAP-OUT,
ki zagotavljajo boljšo organizacijo
poslovanja v uradih, bankah,
zavah, ovinjeh, uveljavljenih
početjih, industriji, trgovini,
bolnišnicah, prevoznikstvu in drugod

tiskarna

tisk vseh vrst tiskovin, katalogov,
časopisov, revij in knjig

klišerna

izdelava vseh vrst eno- in večbarvnih
klišev

knjigoveznica

vezava preprolih in luksuzno
opremljenih del

štamplarna

izdelava vseh vrst žigov, pečatov
in knjigovoznih etik

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE
75. LETNIK

4 1975

DESETIČ NA STOLU

PAVLE SEGULA

ila zima in ugodno vreme sta bila zaveznika organizatorjev desetega, jubilejnega pohoda na Stol, ki se lepo ujema z letošnjo trideseto obletnico osvoboditve Jugoslavije izpod nacistične strahovlade.

Vzrokov za razmišljanje je več kot dovolj, veličastno gorsko okolje kar samo spodbuja in vabi!

Skoro je ni gore, griča, hoste, v kateri ne bi zasledili znamenj o krvavi polpretekli dobi, herojski in mučeniški dobi naših narodov.

Mnogo sem premišljeval, a vedno znova prišel do prepričanja, da lahko tako pišem in ugibam. Bili smo majhni, neznatni kot alpinist v prepadni steni. A ne samo to; ostali smo sami, izdani, brez obrambe, brez pomoči, brez orožja, goloroki kot plezalec, ki se zaleze v silne poči in previse.

Gneča na Stolu 1975

Štirje znanci na Stolu 1975. Prvi z leve Franc Konobolj-Slovenko, tretji z leve Stane Kersnik-Jelavčan, prvoborca NOV

Naj popusti, se vda in prepusti sili težnosti, duhovnemu obupu? Zgodovina našega alpinizma kaže, da takih primerov ni bilo. Vsak se je boril do zadnje srage znoj, dokler je bilo srce, dokler so prsti lahko grabili za oprimki. In glej čudo, sreča je hodila, plezala s pogumnimi, smrtna kosa je švistela v prazno. Mar ni tu neka grozljiva simbolika, veličastna podobnost?

Narod, stisnjen v kot, tlaččen, zasramovan, zaznamovan za pogin se je boril, zatekel se je v svoje hoste in planine, umiral in vračal milo za drago. Od Stola do Triglava, pa tja daleč prek vseh jugoslovanskih gora in ravnin so odmevali streli.

Časi velike preizkušnje so postali zgodovina, preteklost, nekdanji borci in njihovi otroci se jih spominjajo in jih ne pozabljajo. Svoje korake in podvige usmerjajo na nekdanja prizorišča bojev, v premagovanju naporov na strmih poteh in v beli zimski odeji, v pišu mrzlih vetrov je spomin na žrtve bolj počaščen, kot če bi ga slavili v dolinah.

Tisti, ki smo bili pogostejše na Stolu, ki smo se vzpenjali po njegovih rebrih skoro vsako leto, je bilo letošnje leto še posebno pri srcu.

Spominjali smo se prvih pohodov, katerih se je udeležilo le malo planincev in nekdanjih borcev. Večina je bila slabo opremljena, marsikdo je prišel v običajni zimski, dolinski opremljen. Bilo nas je strah. Kaj bi bilo, če bi narava pritisnila nekoliko trše? Izkušnje so se nabrale, raslo je število udeležencev, nasveti so sčasoma opravili svoje, armada naskakovalcev zimskega Stola je sčasoma narasla v tisočglavo množico dobro opremljenih in oskrbljenih gornikov.

Srečevali smo se z znanci in se spraševali: »Ti tudi?« Bilo jih je vedno več, od glave do pete urejenih in pripravljenih za srečanje z zimsko goro.

Odganjali in podili so nas vetrovi, drugič nemarne megle, dež in snežne padavine. Globok sneg, poledica in napoke plazov so svarile, mi pa smo se ob njih naučili marsičega, tudi organizatorji so postali mojstri svojega dela. Ob deseti obletnici lahko rečemo, da je zrelostni izpil prestan in za nami.

In še eno.

Dvema obletnicama se je kot simbolična, a bridka resnica pridružila zavest, da meja je in ostaja meja. Morda je med gorniki dveh narodov blažja, manj ostra, a kljub temu vedno opozarjajoča na pazljivost. Doline in gore onkraj Karavank, pod vrhovnim poglavarjem Stolum ogroža stara, stoletja navzoča nevarnost, katere naval se je skrhal in utopil pred tremi desetletji, da bi potuhnjeno tlel še dalje in naprej, da bi

r. Miha
član PZS

prežal na nove priložnosti, da bi tlačil naše krvne brate in sestre, pa tudi lastni narod, ki mu ni do pustolovščin in do tuje zemlje.

Vse to je lepo povedal naš predsednik Miha, ko je dejal tudi tole:

»Ob vsakem pohodu na Stol se spominjamo velike bitke, ki je bila 20. februarja pred 33 leti pod Stolom, in padlega partizanskega borca Kodra. To je večni spomin in opomin tudi na najvišjem vrhu naših Karavank.

Letos praznujemo že 30-letnico naše nacionalne in socialne osvoboditve, ko smo v zmagovitem pohodu NOB, divizij in brigad JLA, naših POS dokončno pregnali iz vseh krajev naše ožje in širše domovine nacistične in fašistične okupatorje – tudi iz Slovenskega Primorja, Trsta, Gorice, Slovenske Benečije in Koroške... Tu na Karavankah in pod njimi je med NOB preteklo mnogo krvi in solza v neizprosni boju proti nacističnemu okupatorju. Tu so povsod raztreseni in zbrani grobovi partizanskih borcev, talcev, žrtev zverinskih mučenj. Tega ni mogoče pozabiti in tudi nikoli ne bo pozabljeno. V tem smislu bomo praznovali slovenski planinci letošnjo 30-letnico osvoboditve!»

Deseti spominski pohod na Stol je za nami, za nami je največji zimski planinski podvig leta, najmnogičnejša prireditev. Njenemu pomenu so dali s svojo navzočnostjo številni odlični gostje s predsednikom skupščine SR Slovenije dr. Marijanom Breceljem na čelu. Slovesnost ob spominskem obeležju je počastilo prek 2400 planincev, vojakov, alpinistov, gorskih reševalcev, nekdanjih borcev in aktivistov, članov Zveze borcev NOV, pripadnikov SLO, lovcev in celo 15-članska skupina članov Zveze slepih SRS.

Portreti s Stola 1975:

Desno Jože Bernard iz Vrbe, levo Stane Škrabar iz Ljubljane, oba desetič na spominskem pohodu na Stol.

Prvi z leve tov. Tone Bole, član Predsedstva SRS, prvi z desne dr. Marijan Brecelj, predsednik Skupščine SR Slovenije

Foto Sluga, Jesenice

SVARILO IZ VESOLJSTVA

PAVEL KUNAYER

Lep je ves ta svet
Gora mu je cvet...

dor zasleduje odkritja v bližnjem in daljnem vesoljstvu, nehoti z vedno večjim občudovanjem zre na našo Zemljo, posebno pa na naše gore. Res velja, kakor poje citirana stara pesem. Danes še bolj kot kdaj prej.

Na kratko pogledjmo v vesoljstvo, kakor ga danes poznamo – bližnjega že bolj natanko, posebno od konca letošnjega marca. Nekoč smo zrlj tja ven drugače kakor sedaj. Zvezde so lepo bleščale v najrazličnejših barvah; Luno so daljnogledi že prej dobro, a nezadostno odkrili človeku; z Marsom se je človek celo nekaj časa spogledoval in malo celo upal na »dobro sosedsstvo«. Venera je bila in je še ostala v skrivnostni plašč zavita lepota. Merkur pa da je pust in vroč.

Danes zanesljivo po bližinskih fotografijah in merjenjih z vesoljskimi sondami in končno tudi po treh obiskih človeka vemo, da je Luna strahotna puščava, brez vode, zraka in plodne zemlje. Izpostavljena je smrtno nevarnemu sevanju Sonca, ker je ne čuva dobrotna atmosfera kakor Zemlja. Prav taka puščava razkopana od malih asteroidov in meteoroidov, z nepomembno, za dihanje neporabno atmosfero je tudi Mars. Nima ne vode ne plodne zemlje. Lepa Venera je zaradi obilice ogljikove kisline neznosno vroča in zavita v gost plašč življenju sovražnih plinov.

Na koncu meseca marca (1974) je šla vesoljska sonda Mariner tik mimo Merkurja, ga prefotografirala od blizu in poslala na Zemljo okoli dva tisoč fotografij, ki so izredno presenetile znanstvenike, saj do tega časa niti najboljši daljnogledi niso vedeli, kakšen je ta mali brat naše Zemlje. Sedaj vemo, da je tudi Merkur skoraj natanko tak kakor Luna: strahotno predrt od meteoritov, silovita puščava, brez vode, atmosfere in plodne zemlje, zelo izpostavljen bližnjemu soncu. Zunanji planeti Jupiter, Saturn, Uran, Neptun in Pluton – vsi so zaviti v strupene pline, izpostavljeni vesoljskemu mrazu, brez vsake možnosti za življenje. Tako, sedaj za gotovo vemo, da smo v sončnem sistemu sami, popolnoma sami!

Najbližja zvezda za Soncem je že 270 000 × bolj oddaljena od Sonca kakor Zemlja. To pa je že okoli štirideset bilijonov kilometrov, z astronomskimi besedami povedano tako daleč, da rabi njena svetloba s hitrostjo 300 000 km na sekundo že okoli 1/2 leta do nas. Druge zvezde so deset – sto – tisoč – in več milijonkrat bolj daleč od nas. vse pa so torej nedostopna sonca, bolj ali manj vroča, bolj ali manj velika kakor naše Sonce in mogoče tudi obkrožene s planeti. S kakšnimi – še danes prav nič ne vemo...

Iz Zemlje? Res popolnoma izjemno telo v tej strahotni množici neskončno različnih vesoljskih teles v breznu vsemirja. Izjemno? Ker ima vodo, zrak, plodno zemljo in zato živa bitja – od nas ljudi do mikroorganizmov.

Gore so na Marsu, Luni, Merkurju, mogoče tudi kje drugod. Gore na teh planetih so ruševne se puščave, ki so nastale pod udarci meteoritov in iz nekoliko pravulkanov, nikoli pa jih niso oblikovale vode in ledeniki, nikoli jih niso prepletale plodne doline z rekami.

In naše gore? Res so pravi cvet. Do neke višine jih pokrivajo bujni gozdovi. V podnožju se širijo plodne nižine in doline z vsem, kar leze, gre in leti. Nad gozdovi so planinski pašniki in skalovje s cvetjem, vredno pesniške besede.

In višje gori? Sneg in led zaljšata višave, da se vse blešči. Pretežna večina ljudi šteje vse te velike darove narave, vodo, zrak in plodno zemljo, pa tudi vrhunske stvaritve narave, gorovja in plodna nižavja za nekaj samo ob sebi umevnega, danega in celo neuničljivega in neminljivega. S strahom pa začnemo spoznavati, da je vse to, kar imamo na Zemlji, globoko, globoko v vesoljstvu, mogoče na stotine bilijonov in trilijonov kilometrov daleč, edinstveno, samo nam dano.

Pavel Kunayer

Foto Fr. Vogelnik

Prepočasi se začenjamo zavedati, da je vse to bogastvo sila občutljivo, minljivo in da ga pospešeno uničujemo. Zal je to uničevanje in onesnaževanje doseglo že tudi gore. Mineva tisto, kar je bilo najbolj privlačno in dragoceno: tišina, lepota, rastlinstvo in živalstvo pa tudi že čistost narave.

Planinska društva so zato za svoj delovni program dobila nove naloge. Sedaj mora vsako društvo, vsak član postati borec za ohranitev prvobitnosti gorske narave. Vsako društvo bi se moralo obvezati, da bo tudi v tej smeri enako in enotno vzgajalo svoje člane! Vsak član mora biti sam zase vzoren čuvár lepote in tišine gora, poleg tega pa mora vplivati na vsakogar v svoji okolici. Predvsem je treba posvetiti vso pozornost mladini. Mladi ljudje naj skrbijo za čistost gorskega sveta, za vse vrednote, ki jih za človeka hrani čudovita gorska narava.

PREDSEDNIK IS SR SLOVENIJE SPREJEL V. JAHO

ING. PAVLE ŠEGULA

ponedeljek, 3. marca 1975, je predsednik IS SR Slovenije, tovariš inž. Andrej Marinc v navzočnosti predsednika skupščine SR Slovenije tovariša dr. Marijana Breclja sprejel člane V. JAHO.

Sprejema se je udeležilo še več članov predsedstva SR Slovenije, CK ZKS, IS SR Slovenije, Republiške konference SZDL, Republiškega sveta sindikatov SR Slovenije, vodilni predstavniki Republiške telesno kulturne skupnosti, predsednik PZJ tovariš Božo Škerl in drugi vidni družbeno-politični delavci.

Člane V. JAHO je predstavil dr. Miha Potočnik, sodelovali pa so še tajnik PZS, tovariš Janez Kmet, urednik PV, tovariš Tine Orel ter načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva inž. Pavle Šegula in njegov namestnik Aleš Kunaver.

Srečanju je že od vsega začetka dal prijeten in prijateljski ton predsednik Andrej Marinc, ki je v tovariškem nagovoru dal priznanje uspešni odpravi, nato pa poudaril tudi vlogo in pomen planinstva za našo družbo. Ob tej priložnosti ni prezrl masovnosti organizacije in milijonskega obiska njenih članov v planinskih kočah ter na vrhah. Svoj simpatični, naklonjeni nagovor je končal z dobrimi željami in v upanju, da doseženi uspehi niso zadnji ter da se bo moč organizacije odrazila predvsem z nadaljnjimi dosežki v domačih gorah širom po Jugoslaviji.

Smo na tretji planinski postojanki naše Savinjske poti, ki stoji na Dobroveljski planoti, na Čreti.

Zbrali smo se na kraju, kjer se je pred 33 leti bil prvi partizanski frontalni boj z okupatorjem (26. 10. 1941). Bojeval ga je 1. štajerski bataljon. Samo sredi obsežnih gozdov naše planote, ki jo je nekoč pokrival dob (staroslovansko pomeni to hrast), po kateri nosi ime. Danes ga v večjem srečamo le še ob planinski poti iz Vranskega po jugozahodnem pobočju. Kako svobodni, srečni in sproščeni se počutimo v teh gorskih gozdnatih predelih! V zadnji narodno-osvobodilni vojni pa so bile naše gore, hribi in gozdovi žarišče našega boja za obstoj...

Delovni človek je tvorec samoupravnega socialističnega sistema, mu torej ni podrejen, ker je njegov subjekt in ne objekt, tudi zunaj njega ni in njegova svoboda ni nekakšno nasprotje samoupravnemu društvu. Vsi vidiki in oblike osvobajanja človeka so vidiki in oblike osvobajanja človeka kot družbenega bitja. To imejmo pred očmi tudi pri delu za planinstvo...

Samo malo pogledjmo, kaj vse skrivajo ti dobroveljski gozdovi. Marsikateri spomenik stoji na njihovih tleh, ne daleč od tu je Tiha dolina, kjer stoji spomin borcem Bračičeve brigade, malo dalje je veličasten spomenik padlim partizanom na Dobrovljah. Padli so za svobodo, ki jo danes uživamo mi...

Ing. Božo Jordan (v govoru na tretji podelitvi značk Savinjske poti, Čreta 13. 10. 1974).

Vodja V. JAHO Tone Škarja je nato zbranim s pomočjo izbranih diapozitivov predložil potek in delo odprave ter orisal vse bistvene elemente podviga, pomoč zaledja in stike z Nepalom. Njegova izvajanja je še dopolnil ozki film dr. Jožeta Andlovica, ki ga je posredoval avtor z lastnim spremnim besedilom. Lahko trdim, da sta oba predavatelja uspela pokazati tiste elemente odprave, ki dajejo slednji največjo vrednost in ki uvrščajo odprave med storitve, ki so velikega vzgojnega in praktičnega pomena za posameznike in za družbo v celoti.

O dosedanjem delu KOTG in dosežkih odprav je zbranim na kratko spregovoril inž. Pavle Šegula ter s tem povezal V. JAHO v celoto našega odpravarstva delovanja. Po uradnem delu srečanja so se zbrani daljši čas zadržali v prijateljskem in sproščnem pomenku ter se pogovorili o številnih problemih in načrtih planinske organizacije, še zlasti pa o VI. JAHO, ki naj bi že kmalu odrinila proti svojemu visokemu cilju.

NOČ SPOMINOV

DR. ING. DUŠAN LASIČ

(Nadaljevanje in konec)

5. Štorije o gašperčkih

nstran Zermattske doline, skoraj tako visoko, kot je moj bivak, migljajo lučke. To je Trockener Steg, zadnja postaja žičnice iz Zermatta. Za povratno karto plačate 20 Sfr in v pol ure se popeljete v visokogorski smučarski center s prekrasnimi »infrastrukturiziranimi« tereni tja do sedel Theodul, Furgg in na Plateau Rosa. Razen listnice lahko pustite spodaj v hotelu vse nepotrebno, da, prav vse: smučarsko opremo, hrano, znanje, mišice, orientacijski čut, punco, možgane. Za vse to je zgoraj poskrbljeno. Spomin mi seže štirideset let nazaj in 2000 m niže, ko smo tudi mi uganjali visokogorsko smučarijo, toda v nasprotju z zgornjim smo morali prinesiti s seboj vse omenjene rekvizite, le listnice nismo potrebovali; zadoščal je že majhen žep z zaščito luknjo, da je le držal drobiž, potreben za železnico. Kako nam je bilo takrat lepo, naj pripoveduje zgodba v štirih dejanjih o gašperčkih z mottom: per aspera ad astra.

Leta 1931 smo študentje za majhen denar najeli pastirsko sobico v nekem stanu na Uskovnici. Treba je bilo ta vikend najprej adaptirati. Predvsem smo morali narediti pogrado v dve nadstropji, v gozdu posekati suha debla ter jih samotež pripeljati, jih nato razžagati, razcepiti in končno montirati centralno gretje, s tem smo mislili, da bo stala pečica v centru sobe. Tako se je zgodilo, da sem prvič nesel gašperček iz Bohinjske Bistrice na Uskovnico. Če tega ne veste: gašper ali gašperček je lito-železna naprava za proizvodnjo dima in tudi toplote, predvsem pa je težak, zelo težak. Tudi kuhati zna, ima pa v primerjavi s sedanjimi gospodinjstvi stroji zelo skromen program: navadna rižota, prismojena rižota, makaronov močnik in pa seveda čaj. Transport delovne brigade štirih študentov iz Ljubljane v Bohinjsko Bistrico pa je potekal takole. Jaz, uradniški sin in imetnik železniške legitimacije za polovično vožnjo, sem z vlakom pripeljal v namembno postajo nahrbtnike in vso drugo našo prtljago, moji trije prijatelji pa so na kolesa naložili smuči in sebe pa prikolesarili v Bohinjsko Bistrico. Tam sem jim izročil njihovo prtljago, nakar so prevozili še tistih nekaj kilometrov do Srednje vasi, nato pa tovorili na Uskovnico prtljago in deske za pogrado. Jaz pa sem jo v spremstvu gašperja ubral po bližnjici čez Senožeti za njimi. Ob taki mentaliteti turistov seveda danes ne bi mogli obstajati Viatorji, Sapi in podobne ljudomile ustanove.

Pripoved o zanimivem adaptiranju, posebno pa o lepoti visokogorske smuke okrog Dražkih vrhov, s kakšnim zimskim vzponom vmes, bi bila vredna spretnejšega peresa, kot je moje, zato vse to opuščam. Pa tudi večeri so bili prijetni s prepevanjem in akustičnim programom, ki se ni bistveno razlikoval od rock and rolla ne po disonancah ne po atmosferi.

Mangiando vien l'appetito, pravi Italijan. Ko smo namreč z vrh Tosca uzrli skrite lepote Velega polja, smo si ga zaželeli. Zato smo naslednjega leta trije prijatelji najeli za zimo sirarno na Podmišeljski planini za 200 dinarjev, kar ni bilo tako malo, če vsoto preračunaš npr. v mesno valuto; danes bi plačali 800 novih dinarjev! Tudi

to zatočišče je bilo treba najprej urediti za bivanje človeka, očistiti ga ovčjih petrfaktov, narediti pograde, nasekati ruševja ipd. Srce vikenda pa naj bi bil naš zvesti gašperček, ki bi ga bilo treba prenesti z Uskovnice na Velo polje. Globok sneg nam je preprečil prehod okoli Tosca, ki bi nam prihranil mnogo truda. Tedaj namreč še ni bilo tiste dvosmerne ceste, le ozka, od snega povsem zadelana stezica je tekla nad gradim prepadom. Prenevarno bi bilo, zdaj so tam gospodarili plazovi. Če smo si hoteli prihraniti veliki ovinek prek Srednje vasi in Stare fužine, nam je preostala le še »bližnjica« z Uskovnice naravnost dol v konec Voj in nato čez Vrtačo na Velo polje. Luce je odšel v Staro fužino po hrano, ki smo jo pustili spodaj, Drago in jaz pa sva obljubila, da gašperček, dimnike in vso ostalo priljago pritovoriva dol v Vaje in naprej, dokler bog da. Nekje s poti proti Uskovniškemu Zatrepu, tj. izpod Čiprja, sva jo ubrala naravnost dol po strmih gozdu in čez grde skoke, seveda kar po divjem. Moj delež transporta ni omembe vreden, saj mi je pomagala velika železna teža, vsaj dokler je šlo navzdol. Zanimiveje pa je potekal prenos dimnih cevi, ki jih je bilo skoro za štiri metre poleg štirih kolen. Tega je prevzel moj požrtvovalni prijatelj Drago, doma iz Splita grada. Za to vlogo smo ga izbrali, ker je razpolagal s precejšnjo višino. Dimnike smo s pomočjo štirih kolen staknili v približno dva metra dolg pravokotnik, ki smo ga privežali na obe strani nahrbtnika in tako uokvirili prijateljevo ozadje. Vse skupaj je bilo bolj podobno kotlu za razkuževanje perila kot pa smučarjevemu nahrbtniku, toda dobro se je obneslo. Naprava mu je segala zadaj do pod kolen, zgoraj pa mu je štrlela še dobrega pol metra čez glavo. Zlobneži so nas obrekovali, da smo dolgega prijatelja vzeli na turo samo zaradi transporta, češ da bi morali pri krajšem nosaču pritrditi spodaj na dimnike kolesca. Pa to ni res, ker če ne bi bil tako sijajen fant, mu vsa vertikalna ne bi nič pomagala v naših očeh.

Kakšen je bil pogled na to Stephensonovo lokomotivo v Vojah, ne morem presoditi, ker se je meni kot avtorju zamislilo zdelo vse normalno, na polu pa nismo nikogar srečali. Vendar pa bi pozval naše šestostopnjaše, naj se spuste s takim peklenskim raufenkom s konca Uskovnice čez vse tiste strme pragove direktno dol v konec Voj, pa naj se potem pomilovalno nasmihajo! Bil je to res podvig in pol, toda bila sva še daleč od cilja.

Prijatelj in njegov dimnik sta tisti dan delala čudeže in vse bi bilo v redu, ko ne bi bilo na planini v Spodnji vrtači globokega potoka in čezenj ozke zasnežene brvi. Če bi bil nosil dimnike vodoravno kot kak vrhovodec, bi bržda prišel suh čez. Tako pa mu je ena smučka zdrsnila levo, drugi se je zahotelo na desno, posledica pa ni bila ta, da bi bil brv okobalil, marveč ga je zaneslo na eno stran in pošteno se je potunkal. Cevi so se razklenile in skozi nje je namesto dima stekla voda, kot da so vodovodne cevi. Voda se je seveda na mah vsa osajila in tako je v zgodovini Mostnice prišlo do prvega primera onesnaženja okolja.

Prijateljeva mokra obleka pa ni pomenila posebne tragedije, saj so bili stanovi blizu, v nahrbtniku pa gašper po načelu: omnia mea mecum porto. V nekem stanu smo torej postavili gašper, napeljali dimnik na podstrešje, s svojo žago in sekiro pripravili drva, pa je bil problem rešen; istčasno so se sušili dimniki in obleka. Morda si bo kdo mislil, se non è vero..., češ da malo po Mlakarjevo olepšujem resnico. Toda zares smo ga takrat tako lomili.

Drugo jutro naju je Luce, ki naju je nad Vojami dohitel in prinesel hrano, žal, moral zapustiti. Midva z Dragom pa sva polna novih moči spešno jemala tisto nemarno strmino pod Stogovi in pod večer dospela do Malega polja.

Pokrajina je bila popolnoma zapuščena in ni bilo treba preveč domišljije, da se ti je dozdevalo, kot da si kje v kanadskih Skalnih gorah, le merilo si moral nekoliko povečati. Skozi ozko dolino pod Velikim Stogom sva prišla na manjšo ravnico, sredi katere je bilo ljubko poledenelo jezerce. V njem so se zrcalile visoke, zavoljo strmine gole stene Mišelskega vrha in Stoga. Nizek prag je zakrival stanove Podmišelske planine, nikjer ni bilo sledu po človeku, le živalski sledovi so se zarisavali v najčistejšem snegu. Še malo in prispela sva do stanov Podmišelske planine. Sonce je že ugašalo in oranžno barvalo temena strmih Stogov in čebulastega Skednjevca. Večerni veter je pometal prišči z grebenov in razpenjal rožnate zastave čez temno modro nebo. Dolina se je takoj za planino izgubljala v strmih pragovih tja v nama neznan svet za Hribaricami. Za turnega smučarja bolj obetajočega izhodišča in veličastnejšega okolja si ne bi bila mogla izbrati. Koliko novih odkritij se nama je tukaj ponujalo!

Sirarna je bila seveda hudo zapuščena. Najprej sva skidala sneg iz sobe, jo za silo počistila, nataknila okna in postavila gašperček. Kmalu je veselo pokalo v pečici in lepo je zadišalo po ruševju. Pomanjkanje svečave naju tudi ni dosti vznemirjalo; improvizirala sva svetopisemsko oljenko iz konzervne škatle, masla in iz vrvice. Ta briljvka je vsaj toliko svetila, da sva jo lahko našla, kadar sva jo potrebovala. Nekaj dni sva kočico urejala, iz nekih vrat naredila še eno ležišče nad pastirjevo posteljo, sekala rušje in uživala, uživala, dokler naju ni odgnala odjuga.

Weisskugel s Similauna (Ötztalske Alpe)

Foto dr. ing. D. Lesič

Čez štirinajst dni sva se z drugim tovarišem hotela posloviti od Velega polja in gašperčka, preden bi šla odslužit vojake. Težko otovorjena spet nisva mogla zga-ziti poti okrog Tosca in sva se raje zadovoljila kar z Uskovnico. Nato pa je ubogi gašperček ostal celo naslednje leto brez našega ljubečega nadzorstva in ni čudno, da jo je nekam pobrisal. Zastonj sem naslednjo jesen proizvedoval za njim, baže so si ga izposodili »divji lovci«. Torej bo treba na novo gašperizirati našo vikend hišico. Hišni svet je zato sklenil, da si omislimo nov gašper večje kubature in z več konjskimi močmi (predvsem za nosača). In tako sva se odpravila nekega decembrskega jutra dva kulija iz Krme, obložena z odejama, hrano, lonci, sekiro, žago in drugim orod-jem, med katerim moram posebej omeniti klešče. Ker sem najbolje obvdal know-how transporta gašperjev, se je spodobilo, da sem jaz prevzel na svoja pleča poleg drugega še ta generator toplote. Zato me je tudi brez okusnih kalorij na dnu nahrbtnika pošteno segrevalo, ko sem se pehal navzgor po strmi poti, kar je prav-zaprav v nasprotju s prvim stavkom termodinamike. Da bi lahko zmagovala večje strmine, sva smuči omotala z vrvico in si domišljala, da celo bolje primejo od tako dragih »psov«. Kljub temu pa se je mojemu, tokrat zelo kratkemu tovarišu slabo godilo in tako sva jo primahala na Bohinjska vratca šele ob osmih zvečer. Če povem, da se je to dogajalo decembra in pri popolnoma oblačnem vremenu, si lahko pred-stavljate, koliko sva videla naokoli. In še tisto malo, kar sva videla onstran sedla, je bilo, da nas sam bog varuj! Toda ker vrh škrbine pač nisva mogla zakuriti gašperja in prenočiti, sva le nekako morala dol, če sva hotela priti do cilja. Ponoči je plastična predstava pobočja povsem napačna. Če sem mislil, da se bo strmina prevesila navzdol, so Bohinjci prav gotovo tam postavili kucelj; in nasprotno, ko sem pričakoval, da bodo smuči krenile navzgor, je strmina zanalašč še bolj padla. Sicer pa je bilo to zame vseeno, kajti posledica je bila povsem enaka: v prvem primeru sem padel na nos in gašper mi ga je potisnil globoko v sneg; v nasprotnem primeru sem pristal na hrbtu, toda ležeč vznak z glavo navzdol se nisem mogel pobrati drugače, kot da sem se prevrnil čez glavo in spet sem z nosom ril po snegu. Da ni manjkalo bolečih trkov gašperja z mojo zgornjo posodo, ni treba omeniti. Če je lito železo ob takih trkih srečno in brez razpok prišlo v dolino, je to dokaz kvalitete predvojnega temper-liva. Pozneje so mi dobri smučarji povedali zelo enostaven recept: če slušiš vzpon oziroma padec moraš narediti ravno nasprotni ukrep, kot ga imaš v mislih. Ko bi takrat poznal to genialno pravilo, bi vsi nadaljnji dogodki potekali povsem drugače in po poštenih poteh. Tako pa . . ., no lepo po vrsti!

Svojega zvestega tovariša nisem videl, pač pa slišal! Sploh ni bilo govora o toliko opevani tišini nočne zimske pokrajine. »Vozil« sem seveda v sami srajci, kaj bi nama-kal obleko. Moj stroj na snežno hlajenje je dajal vse od sebe, da se je kar tako kadilo. Končno, končno sva bila v dolini, izmučena in mokra do poslednje nitke. In sedaj bom priznal svoj edini vlom v življenje, poštene bralce pa prosim za razume-vanje in upoštevanje olajševalnih okolnosti. Do Podmišelske planine res ni bilo več daleč, toda soba v sirarni je bila še brez oken, polna snega in brez kuriva, midva

Uskovnica

Foto dr. ing. D. Lasič

pa sva zdelana in premočena drgetala, da naju je vse bolelo; kako le bi mogla prestatí noč? Kot zapeljivka, ki se ji ne moreš upirati, nama je prišla na pot privatna lovška kočica.

Kot današnja mladina sva tudi midva rada brala kriminalke, toda mi smo takrat imeli vsaj izgovor, da se učimo tujih jezikov, saj domače tovrstne literature ni bilo. In tako sva se pripravila, da narediva tako imenovani popolni zločin. Prav nobene težave ne bi bilo, surova vlomiti, toda nama se je tako prostaško delo upiralo, saj sva imela primerno orodje s seboj. Podstrešje je imelo preprosta vrata iz surovih desk, zaprta znotraj z železnim zapahom. Tovarišu je uspelo potisniti smučko za vrata in jih malo privzdigniti, jaz pa sem s svojo smučko tolkel po zapahu, da se je odmaknil. V trenutku sva bila z vso prtljago na podstrešju; že to je bila rešitev pred pljučnico. Od tod je pot v pritličje zapirala čvrsta loputa v podu, seveda od spodaj zaprta z žabico, tečaji pa so bili zgoraj pribiti samo s preprostimi žebli, midva pa sva imela klešče s seboj.

Spodaj naju je čakal komfort kot v pravljici: postelje s kupom odej, pleteni naslanjači, in pa štedilnik, pomislite, štedilnik! Na policah poleg vseh mogočih dobrot cela vrsta kriminalk Conan Dayla, Edgar Wallacea in drugih, pa kaj ko se midva nisva imela več kaj naučiti. Po obilnem požirku iz najine čutarice sva se počutila kot v devetih nebesih, grela sva se in kuhala čaje kar po vrsti, dobrot na policah pa se nisva niti dotaknila, saj sva imela vsega s seboj; le nekaj drv sva si »sposodila«. Drugo jutro sva skrbno pospravila in ko sva zlezla skozi loputo, spet zabila žeblje v tečaje. Podstrešna vrata pa sva zaprla tako, da sva na zapah privezala vrvico, ki sva jo zunaj speljala prek žeblja, zabitega pri strani; medtem ko je eden s smučko tiščal vrata, je drugi vlekel za vrvico in zaporo zopet zapahnil, nato pa vrvico utrgal. Zadnja sled je bila zabrisana. Toda ne popolnoma! Preden sva bila zapustila prizorišče, sva v kuhinji pustila kratko anonimno opravičilo in priložila 10 dinarjev za drva, da bi potolažila svojo slabo vest. To pa je bila napaka. Lovec nama ni nikoli odpustil, ne morda zaradi škode, ki je sploh ni bilo, ampak zato, ker je bil jezen, da ni mogel pogruntati, kako sva prišla noter – tako vsaj sva kasneje zvedela. Post tot discrimina rerum sva končno le uzrla svojo hišico. Ta dan in naslednje sva mizarila, sekala rušje in smučala, pri tem pa strmela v nebotične stene, da naju je bolel tilnik. Visoko tam zgoraj so se bleščale opasti na Velikem in Prevalskem Stogu pa na Skednjevcu, kot da so narejene iz samih sprijetih lučk. Takih svetlob ne vidiš nikoli v nižini, zato si tisti, ki morejo, pomagajo z dragocenimi brušenimi dragulji. Kako so kljub temu revni, mi pa bogati, saj kar gazimo po kristalih. Leže kar na površju in pošiljajo svoje modre, zelene, rdeče strelice na vse strani. Prišla sva torej »inter astra« in noben prestani trud se nama ni zdel več važen ob tej lepoti in popolni sreči.

Ko smo čez dober teden prišli spet gor praznovat novo leto, bi se za nas kmalu slabo končalo. Tokrat smo le šli skozi Planino Tosc in čez njegove Štapce. Podlaga je bila zmrznjena, povrhu pa je ležala slabo sprijeta plast pršica. Spominjam se, da

se je nekomu plast pod smučmi odtrgala in je nekoliko zdrsnil proti prepadu, vse se mi zdi, da se je to zgodilo meni. Zato smo raje sneli drčalke in to mesto prešli peš. Na Podmišelski planini nam je bilo vreme izredno naklonjeno in napravili smo nekaj nepozabnih izletov. Pred odhodom pa sem se spomnil, da ne bi rad v četrto nosil gašperja, pa sem ga skril, in še kako skril! Nesel sem ga v prostor pod sosednjim stanom in ga tam založil z dvema, tremi lesami, kakršne pastirji uporabljajo za ovčjo ograjo. In to je povzročilo četrto zgodbo o gašperjih.

Zgodilo se je, da sem na bivanje v naši vikendarici in na smučanje po Velem polju povabil prijatelja iz »Pomorskega vazduhoplovstva« iz Divulj, najboljšega tovariša, ki so se mu pa kmalu zlomila krila. Tudi njemu je bilo ime Drago in čeprav Slovenec, še ni spoznal naših planin v zimi. Zgodaj spomladi sva v najlepšem vremenu prismočala na Bohinjska vratca. Nestrpno sem pričakoval, da se pokažejo stanovi in sirarna in da mu vzkliknem: to je naše kraljestvo! Mislim, da sem brljal, ker jih nisem mogel uzreti z Vratc, od koder se sicer dobro vidijo. Ko pa sva se povzpela čez zadnji prag nad jezercem, me je zazeblu okrog srca: koč enostavno ni bilo! Bile so vse zasnežene pod 4 metre debelo snežno odejo, le kak meter slo-mena sirarne je še molel ven. Gašper pa je spal zimsko spanje, zakopan bogvedi kje. S posodo z ročajem za kuhanje čaja sem najprej odkopal vrata sirarne, nato pa iskal bližnji stan-gašperjevo prezimovališče, ki sem ga našel tako, da sem sondiral strehe in najbližjo odkopal zaradi orientacije. V bližini sem nato skopal 3 metre globok navpičen jašek in iz njega poševno dol rov pod omenjeni stan. Svojo »genialno« idejo zakamufilirati pečico za dolgimi lesami sem strokrat preklel, ko sem jih moral po vsej dolžini odkopati, preden sem jih mogel odmakniti, saj so bile zasnežene in primrznjene. Čakal me je še transport gašperja iz »podsnežja«. Kakšna miš, ki sem jo morda pri tem delu deložiral, bi me začudeno gledala, kako porivam gašper pred seboj po tesnem rovu, si ga na dnu jaška nadenem na glavo in ga tako rinem navzgor. Takrat sem uganil, kako je glava prepotrebna stvar, možgani v njej pa so nam ponavadi le v napoto.

Drago je ves čas hotel pomagati, toda preveč me je bilo sram vseh teh nerodnosti, da bi mu to dovolil. Tako je le gledal in si mislil svoje. Nikdar pa mu potem nisem več navdušeno govoril o tej kočici. Le intervenciji očarujoče prirode, ki se je raz-dajala v sijočem pomladnem vremenu, gre zahvala, da mi je kasneje pisal navdušeno pismo iz Divulj.

S tem se konča moja pripoved o gašperčkih. Pa recite, kaj pomeni današnje blede smučanje v Kranjski gori ali ob vlečnici na Voglu v primerjavi s temi romantičnimi podvigi po popolnoma zapuščenih kontah naših gora. Na pet ali deset ur hoda ni bilo človeške duše, navezan si bil le na svoje tovariše ali pa le na svoje sposobnosti, kadar si bil sam. Tako se je šele razvil v tebi pravi človek, vztrajen do konca, tak, da ne popusti z naporom do same smrti, kot pričajo toliko primeri iz zgodovine alpinizma. Razvil se ti je skoraj živalski čut orientacije v najhujši megli in kot gams si vedno našel prave prehode v stenah. Razumel si se na vreme in znal presojati nevarnost plazov, lahko si brez posledic prenočil na prostem pozimi. To je bila šola, kjer si nosil sam polno odgovornost, kjer ni bilo odpuščanja za napako. Toda obenem so bili uspehi poplačani z velikim lastnim, niti ne izgovorjenim ali kako pokazanim pono-som, nagradeni s potrditvijo lastne vrednosti; vse to so vrednote, ki so tako potrebne, ko se v banalnem življenju čutimo tolikokrat manjvredni.

Da, to je bila čista romantika. Priroda je bila brez ospredja rdečih nogavic, modnih bund in ekskluzivnih puloverjev. Ko si prodiral po neznanih kontah in prehodih tam za Debelim vrhom, pod Stogi, Zelnarico, ne vedoč, kaj bo za vogalom, te je prijel romantično razpoloženje in kar pričakoval si, da se bo za skalnim ovinkom prika-zala pasja vprega Krištofa Dimača ali kakega drugega Londonovega arktičnega junaka, ali da boš srečal samega Mayevaga Winnetoua. In tako smo v samotni podoživ-ljali zgodbe Olivera Curwooda, Setona Thompsona in drugih. Spomladi pa smo v gorskih dolinicah, pokritih z mehкими blazinicami trobentic, poskropljenih z žafrani, soldanelami in zaspančki, povsod videvali svoje Doline meseca.

In prav to, od resničnega dolinskega življenja odtrgano razpoloženje, združeno s prav animaličnim užitek ob pesmi mišič, obremenjenih do skrajnih meja, prav to potrebuje današnji človek bolj, kot je bilo takrat potrebno nam. Ni relaksacije v olaj-sanju naporov z žičnico, ni je v ležalnih stoli ob ražnju in podobnem. Potrebni so nam z naporom doseženi uspehi, ki so nam v ponos in ki nas navdajajo s samozavestjo, ko se potem borimo za življenjske cilje, ponavadi tako zelo oddaljene.

6. Bolhe preprečijo prvensveno

Julij 1948 sem z družino preživel v Radovni in z veliko žlico užival lepote Krme in Kata. Zame niso nižji hribi tam okoli nič manj lepi, mnogokrat pa še zanimivejši od tolikokrat opisovanih in obiskovanih »velikanov«. Macenovca, Klečica, Debela peč, Jerebikovec itd. s svojimi skritimi in tako kompliciranimi prehodi ti ponujajo pravo

pionirsko, rekel bi ugankarsko veselje. Če pa počivaš kje na zelenem tapisonu, ti oko nezadržno pleza po strmih, na prvi videz nepristopnih stenah, zlasti Dražkih vrhov, išče prehodov, se zgrozi ob krušljivi rdeči steni, se ji umakne okoli roba v skrivnostno deber, se iz nje izvije po polici na izpostavljenem prižnico in končno po vrhnem razu zmagovito izpleza na travnate planote. Nič koliko takih teoretičnih prvenstvenih poti sem si izmislil in nekaj smo jih s tovariši tudi uresničili, npr. v Debeli peči, Malem in Velikem Dražkem vrhu. Najbolj pa nas je vabil severovzhodni raz Velikega Dražkega vrha, ki smo ga mi imenovali S-raz zaradi njegove zavite oblike. Kako lahko banalen vzrok prepreči dobro zamisel, naj opišem v tej zgodbi.

Z Darotom sva prispela zgodaj popoldne na Polje v Zgornji Krmi. Noč bi lahko prebila ali v lovski kočici na Medvedjeku ali v pastirski bajti pod Vernarjem. Prva se nama je zdela preveč od rok, zato sva se odločila za bajto, ki je bila na videz zapuščenca. Da se le ne bi! Res, bila je odprta, prazna, pograd obilno pokrit s slamo, v kotu pa je ležala nekaj umazanih cap. Ostenja Velikega Dražkega vrha in Tosca so se nama kazala kot v kakšni izložbi in še enkrat sva natančno pretehtala vse možnosti S-razu. Ko se je sonce poslovilo in so ugasnile še zadnje lučke po temenih in na oblakih, sva najbolje razpoložena legla na mehko slamo.

ln že se je začelo nekaj podobnega, kot če sedeš v mravišču. Po naju so planili roji bolh in napadali vso noč v ponavljajočih se valovih. Ko bi vsaj vse napadle istočasno, bi jim prav rada poklonila nekaj kubičnih centimetrov krvi. Tako pa je moralo biti gostišče odprto celo noč in sumila sva celo, da so prihajali gosti še na »repete«, kot smo temu rekli pri vojaki. Vse je spominjalo na samopostrežno restavracijo, v kateri bi nepričakovano mrknila električna luč.

Midva gostitelja seveda nisva zaspala niti za trenutek in temu primerna je bila zjutraj tudi najina podjetnost in bojevitost. Že od koče se nama raz ni zdel več tako prehodni kot včeraj, in z nezaupanjem sva vstopila. Položna stena je pripeljala do lahkega navpičnega praga. Daro ga je v hipu preplezal, mene pa je pošteno zasopel, čisto mlahav sem bil. Teren je bil za nekaj raztežajev sicer zelo obetajoč, toda zgoraj so čakali hudi previsi, v meni pa tisti dan enostavno ni bilo moči. Poleg tega so bile roke zaposlene bolj s praskanjem kot z oprimki. Kako bi bilo v previsu, ko nimaš nobene roke proste? Predlagal sem umik. Tako sva zavoljo mene, oziroma zaradi boljše agresije obrnila že čisto spodaj po nekaj raztežajih, ko se kakšna težava sploh še ni pokazala.

Ko sva v dolini pri kozarcu piva splakovala jezo, sva izvedela, da so v omenjeni bajti po daljšem času našli starega pastirja mrtvega in ga pred tednom odnesli v dolino. Odnali so tudi čredo, pozabili pa so njegovo »ohišnico«, ki je nato stradala še ves teden in se nato do silega napasla na najini koži. Rekla sva: majhni vzroki, velike posledice in se šla v Savo ohladit in sprat s sebe prah z mrtvaškega odra. To naju je tako osvežilo, da sva naslednji dan z največjim užitkom prelezla Hudičev turn v Prisojniku, ki je gotovo najlepši Urošev raz v Julijcih.

7. Nočitev pod daljnovodom

Nek simpozij v Bressanonu (Brixen) leta 1961 mi je prvokrat po osvoboditvi omogočil obisk tujih gora, saj v tistih časih ni bilo deviz za take pregrešne namene. Gostitelj pa je poskrbel tudi za lepo vreme. Z Ortlerja sem po prečanju grebena Cevedale-Monte Vioz prišel v Madonna di Campiglio, hoteč na Presanello (3556 m). Ko sem se vzpenjal po poti do Rifugia Segantini (2371 m) skozi najlepšo pokrajino, ki si jo lahko zamislite, sem kmalu padel v sredo najhujšega človekovega razdiralnega dela, ki se v našem izrazoslovju paradokсно označuje »gradnja« ceste. Z bolečino v srcu sem se spotikal po še svežih brazgotinah in ranah macesnovega gozda in planinskih pašnikov, zakrit v globoki kotanji počakal na eksplozijo min, in končno skozi ozračje, ki je ogabno zaudarjalo po dinamičnih plinih, prispel do koče, ki jo je na srečo še obdajala zdrava narava.

Nebeški vremenar mi je drugo jutro naklonil le toliko lepega vremena, da me je zvabil ven, komaj pa sem dobro odrinil nad kočo, me je že zajela gosta megla. Markacij seveda ni bilo, više zgoraj pa je izginila tudi sleherna sled človeške noge. Toda oskrbnik mi je opisal smer in nekatere značilnosti, jaz pa sem ponesel s seboj svoj preizkušeni nos; tako sem lahko opravičeno upal, da v tej gosti čorbi najdem Presanello in se morda povzpnem nad meglo. Prešel sem nekaj snežišč, vrh zadnjega pa sem se skoraj zaletel v ostenje grebena. Zlezal sem nanj in ko se je za trenutek odprlo okno v megli, sem onstran grebena zagledal pod seboj ledenik, ki je nekako ustrezal opisu. Spoznal sem, da sicer še nisem na pravi poti, utegnil pa bi priti nanjo, če bi se spustil na ledenik in sledil njegovemu robu pod grebenom. Nemudoma sem splezal dol, sledil vznožju grebena in dosegel njegovo škrbino, ki se je z opisom dobro ujemala. Bil sem zelo vesel, ko sem v nji odkril par klinov, znamenje, da sem sicer po ovinku le spet prišel na pravo pot. Sledil sem zgornjemu robu ledenika do mesta, ko se je v steni nad menoj odprl žleb. Ta naj bi više zgoraj prešel v kamin,

ki drži na glavni greben, odkoder potem ni več daleč do vrha. Seveda vsega tega nisem videl, saj je že 20 metrov nad menoj vse izginilo v megli. Ves čas hoje po ledeniku je rosilo, ko pa sem se začel vzpenjati po žlebu, se je vsula sodra prave plemenite laške sorte, torej debela in boleča. V možganih mi je že dlje časa zvonil alarm: »nevarnost, nevarnost...«, le še nos je silil dalje, da bi dokazal svoj prav. Ko pa je začelo gosto snežiti, je pamet prevladala, obrnil sem, ko ne bi imel ob normalnih razmerah več kot dobre pol ure do vrha.

Čez noč je zapadlo za ped snega, jutro pa je napočilo brez oblaka na nebu. Zelo zgodaj sem že bil na poti, toda v popolni jaslini sem jo skoraj zgrešil, saj sem tokrat namesto nosu prepustil navigacijo očem, ki pa so videle povsem drugačen teren od tistega, ki sem se ga spominjal. Ni daleč od resnice, če rečem, da mi je kar nekaj manjkalo v ozračju, pač ni bilo običajne, meni že domače megle. No, končno sem bil tam, kjer sem včeraj obrnil. Žleb je bil globoko zasnežen, zgoraj pa so se stene kamina bleščale v ledu. Ko sem potolkel ledene sveče, sem se previdno povzpел skoz kamini, v njem pa pustil nekaj vrvic za varnejši povratek.

Vrh kamina me je poplavilo morje svetlobe, da me je zbolelo v očeh. Ko sem se vzpenjal po grebenu, je bleščeč venec gora priklenil moj pogled, noge pa so morale stopati kar na pamet, saj oči niso hotele žrtvovati niti malo časa, da bi se zanimale za pot. Le tja so se upirale proti bližnjim in daljnim goram, ki so se risale na modrem nebu vrsta za vrsto tja daleč, kjer jih ni zmanjkalo zaradi kake soparice v zraku, marveč zato, ker je pač zemlja okrogla. Da, če tega ne bi bilo, bi ta čudoviti dan razgled ne imel meja. Če bi bil z menoj lažnivi Kljukec, bi se gotovo pohvalil, da je videl samega sebe v hrbet okrog zemlje. Na vrhu sem fotografiral na barvni film, lahko pa bi kar na črno-belega, saj sta bili le dve barvi: živomodra za nebo in bela za vse drugo. Zaslonko sem zaprl do konca in čas osvetlitve zmanjšal na dvestotinko, toda še to je bilo preveč.

Žal pa temu dnevu ni bilo usojeno, da bi se tudi končal prijetno. Popoldne sem se srečen vračal v dolino in si predstavljal, kako si bom privoščil obilno večerjo in se položil v mehko posteljo. Od vsega tega pa ni bilo nič. Zvečer sem prišel v naselje St. Antonio, žal pa tam ni bilo niti ene same proste postelje. Lahko bi sicer šel do bližnje Madonne di Campiglio, kjer bi verjetno v kakem hotelu najvišje kategorije našel sobo zase, toda temu so se uprle noge, še bolj pa moj žep. Treba bo poiskati ležišče na prostem.

Že v mraku sem krenil v gozdnat breg, da bi poiskal kakšen raven prostorček in res sem kmalu našel na majhno ravno poseko. Izbral sem si ležišče pod smreko in si postlal z mehкими iglicami. Ker pa s smrek rada kaplja smola, jaz pa si nisem hotel nepopravljivo umazati popolnoma novih hlač, sem jih slekel, prav tako vetrovko in sviter in jih obrnjene narobe zopet oblekel. Zelo zadovoljen s svojo iznajdbo sem legel na iglice in užival že vnaprej ob misli na prijetno spanje v tem odličnem zraku. Nenadoma pa me stisne pri srcu. Ko se namreč ozrem nazaj, zagledam naenkrat... visoki stolp električnega daljnovoda. Prej ga nisem v mraku in naglici opazil. In že je v meni začel vrtati nadležen črv strahu. Da bo bralec razumel, moram poseči nekoliko nazaj. Tisto leto so avstrijski nacionalisti uprizarjali na Južnem Tirolskem številne atentate in sabotaže; ubijali so karabinjerje, rušili mostove in podirali električne daljnovode. Zato so italijanski vojaki na gosto stražili vzdolž železniških prog, po deželi pa so hodile številne policijske in vojaške patrulje, tako tudi ob važnejših daljnovodih.

In nemila usoda me je morala pripeljati prav pod tak velik daljnovod, čeprav je bilo še toliko prostora naokoli. Seveda se nisem bal avstrijskih teroristov, saj je bila verjetnost, da bi si izbrali za sabotažo prav moj stolp, skoraj enaka ničli. Zato pa je bila verjetnost, da bi tod mimo prišla patrulja, že znatno večja. Tak capin, ki prenočuje ravno pod daljnovodom, gotovo pripravlja novo sabotažo, morda čaka le na komplice. Ne bi bilo izključeno, da bi začeli kar streljati, šele nato pa bi ugotavljali identiteto »komandosov«. Pa tudi tega me ni bilo posebno strah, bolj me je bila groza blamaže, če bi me odgnali na zaslišanje takega, kakor sem bil oblečen. Gotovo mi ne bi dali časa, da bi se spet prelevil na »ta pravo« stran, prenevarno bi se jim zdelo. Ko bi na karabinjerski postaji izjavil, da sem ta in ta, profesor iz Ljubljane, mi seveda kljub patnemu listu nihče ne bi verjel. Reference? Tudi te bi imeli: moji italijanski kolegi, ki so še ostali v Bressanonu, bi me gotovo izmazali. Toda nikoli več jim ne bi upal stopiti pred oči, niti jim voščiti za novo leto, kaj šele koga povabiti k nam. V vsakem gozdnem šumu sem slišal korake, v vsaki senci videl vojaka. Spal seveda nisem nič, ker pa ni bilo upanja, da bi v strmem bregu in po temi našel kak drug raven prostor, sem moral zdržati do jutra.

Zgodilo se seve ni nič, toda na vse zgodaj, komaj sem le malo razločil okoli sebe, sem jo odkril in ubiral ves skrokan proti Brentskim Dolomitom, ki so kipeli v nebo onstran doline. Verjemite mi, da poslej, čeprav sem še večkrat prenočeval na prostem, nisem nikoli več uporabljal tehnike »not na ven« in tudi nocoj, ko tu pod Strahlhornom obujam te spomine, sem povsem dostojno in stanu primerno oblečen.

8. Bilanca

Še dolga bo noč, spanja pa ne bo. Premišljuje o današnji polomiji in tudi o drugih prejšnjih neuspehih v gorah, obenem pa vstajajo spomini na toliko lepih doživetij v dolgi dobi petdesetih let in več mojega gorništv. Časa je dovolj, da nocoj naredim bilanco v knjigi svojih čustvenih in materialnih prejemkov in izdatkov, uspehov in razočaranj, užitkov in žrtev. Datumov in postavk je v tej blagajniški knjigi seveda precej, nabralo se je prek 400 dvotisočakov in nad 50 tro- in štiritisočakov, če nižjih vrhov ne štejem. Koliko denarnih izdatkov, izgube časa, uničene opreme, koliko naporov, noči brez spanja, bolečih padcev, pa strahu, nemira najdražjih svojcev, neuspehov je bilo vloženih v te obiske gorski naravi! Še in še se polnijo strani »debet« v knjigi. In kaj naj vnesem na strani »credit«, kaj so prejemki, kaj je tisto, kar naj bi odtehtalo te ogromne žrtve, kje so tiste vrednote, da se je izplačalo vedno znova odhajati v gore? Postavke na straneh izdatkov so večinoma dobro definirane, saj jih lahko merimo v dinarjih oziroma v kilokalorijah. Toda kaj je uživanje sreče, kaj nam v hribih ustvarja zadovoljstvo? In sploh, kako moremo primerjati dajatve v denarju s čustvi naše duše? Saj tega ne delamo; tehtamo le negativne občutke, ko trašimo denar in se odrekamo drugim užitkom, ki bi jih za isti denar lahko kupili, občutke neprijetnosti zaradi napora, strahu ipd. na eni strani, na drugi strani pa prijetna čustva na izletu, doživljanje sreče itd.

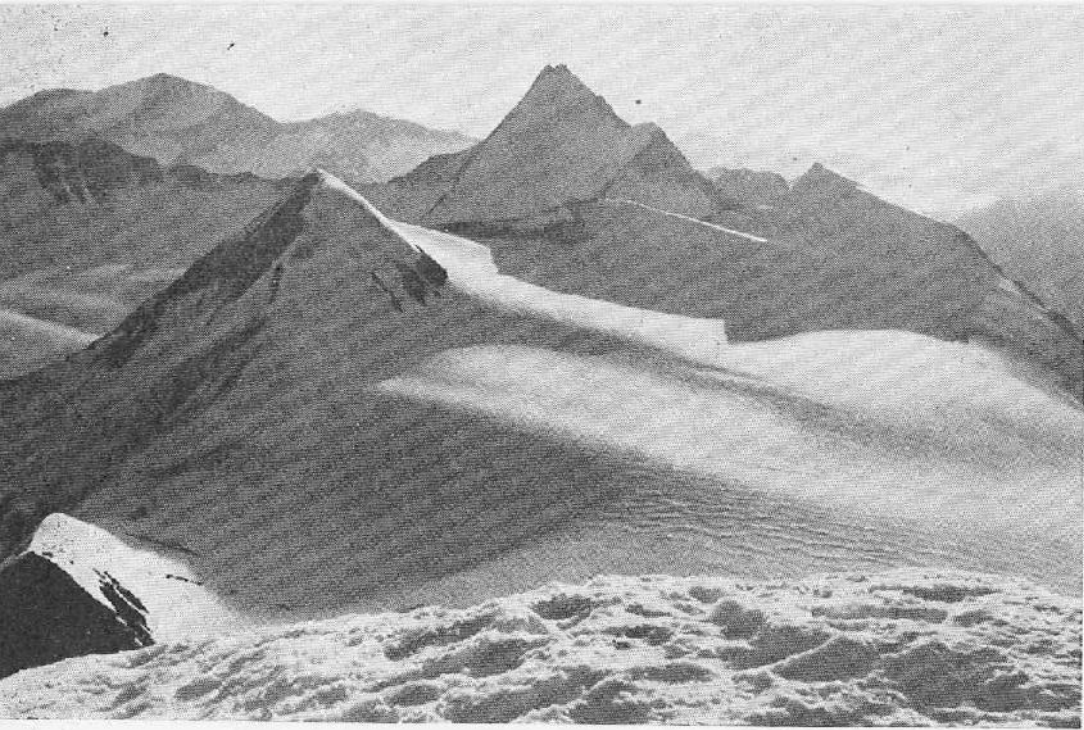
Kaj je torej tisto, kar nam v gorah vzbuja občutek sreče? Mora biti zares nekaj velikega, nezadržnega, da se kljub tolikim negativnim impulzom, ki nas odvrčajo, znova in znova odločamo in odhajamo v gore in se le redkokdaj odrečemo izletu ali vzponu. Zakaj torej hodimo v hribe?

Protislovni pojmi in nejasne misli se mi motajo po glavi, se zgoščujejo in dobivajo

Greben Visoki Rokav–Škrlatica

Foto dr. ing. D. Lasič

Pogled s Similauna na vzhod (Ötztalske Alpe)

Foto dr. ing. D. Lasič

počasi nekakšne oblike. Ker so to bolj zamisli kot misli in jih nikomur ne ponujam, jih bom vseeno izdal, čeprav vem: »physicus taceat in ecclesia«!

Zakaj sem jaz zahajal v hribe, lahko odgovorim, mislim pa, da je jalovo delo iskati splošno veljaven odgovor. Spričo popolne subjektivnosti v pozitivnih in negativnih motivih posameznih gornikov ni mogoče postaviti neke filozofije gornišтва; včasih tak poskus celo izzveni v puhlo frazo, kot je tista: »V gore hodimo, ker pač so.« Ta modrost ali pove samoposebi umevno materialno konstatacijo ali pa ne pove ničesar in nas pušča na cedilu, da moramo sami razmišljati.

Nagibi gornišтва se razlikujejo pri posameznikih, so pa tudi spremenljivi pri isti osebi glede na njegovo psihično stanje, na značaj izleta in tudi na starost. Dolgo bi bilo naštevanje in opisovanje vrednot, ki jih iščemo v hribih in v svobodni naravi sploh: estetsko doživetje lepote narave, občudovanje mogočne stene, prebujena otroškost in nežnost ob opazovanju cvetlice ali živalce, ugaševanje lastnega občutja z razpoloženjem v naravi. Nekomu pa vzbudi euforijo snežni vihar, srhljivost prepada ali fortissimo gorske nevihte. Na drugi strani nas osrečuje tudi čisto animalično zadovoljstvo ob zavesti skladno delujočega mišičnega stroja, ob hitrosti vzpona ali spusta ipd. Sem spada tudi zadovoljstvo ob kontrastih: mrzel vihar – toplo zavetje, ogenj, strah in negotovost – zmaga. Zopet drugemu pomagajo gore v boju zoper občutek manjvrednosti, da pridobi samozaupanje, ki včasih vrh težke stene preraste v blažen občutek superiornosti. Tretjemu so potrebni uspehi v gorah kot spodbuda že utrjene volje. Saj je večina nalog in ciljev, ki si jih človek zastavlja v življenju, nedosegljivo daleč: šolska diploma, zidanje hiše s sredstvi svoje skromne plače, športni rekord, zamotana znanstvena raziskava itd. Človeška volja se utrjuje, potrebna je vmesnih potrditev, da je še sposobna kaj narediti. Zaželi si nalog in ciljev, ki so lahko težki, a so hitro dosegljivi. Za vzpon na goro zadošča, da voljo obdržimo na vajetih le en dan: zjutraj si izbereš nalogo, zvečer pa že zadovoljno uživaš rezultat. Intenzivne, uspešno rešene naloge so prvovrstno poživilo volje. In končno so tu še vrednote, na katere pa običajno sploh ne mislimo in ki pridejo same po sebi: utrditev zdravja, privzgoja vztrajnosti in močne volje, omalovaževanje človeških tegob in bolečin, življenjski pogum ipd.

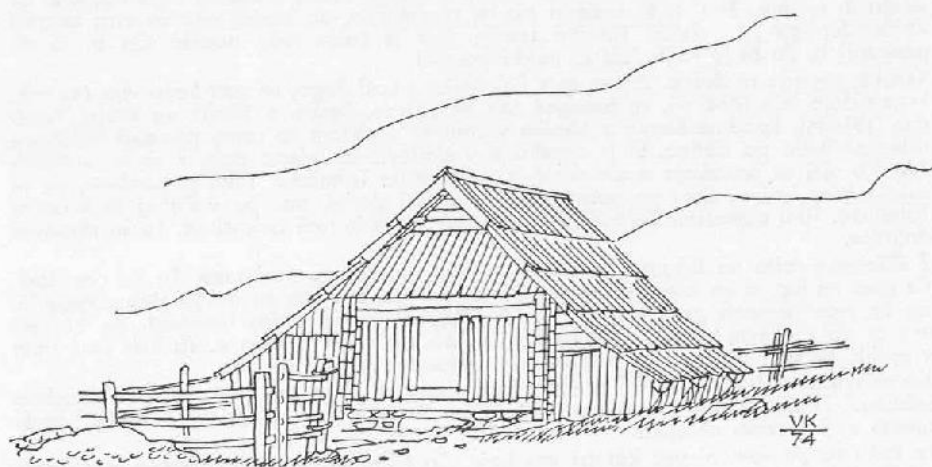
Motivov, da zahajamo v gore, je torej brez števila, oziroma prehajajo prek vseh mogočih nians drug v drugega, kot barve sončnega spektra. Človeški jezik je preubog, da bi imel na voljo izraze za vse te odtenke, le nekaj jih lahko opišemo z obstoječimi besedami. In tako kot slikar, ki bi imel na paleti vsega dve ali tri barvice, ne bi mogel izraziti vsega bogastva nekega prizora v naravi, tako tudi z nekaj zgornjim podobnimi prikazi in izrazi, ne moremo podati popolne slike nagibov in vzrokov našega uživanja v naravi.

Zgornji izrazi za različne gornikove motive, vzeti iz našega pomanjkljivega besednega zaklada, so – sil venia verbo – le diferenciali strnjene vrste motivov, ki zvezno prehajajo drug v drugega. Saj npr. uspešna zmaga nad namišljenju ali resnično manjvrednostjo prehaja čez vse vmesne nianse do občutkov superiornosti, domišljivosti in vse do bahavosti. Vsak gornik v podobnih okoliščinah različno reagira in daje različno težo posameznim gibalom, torej različno vrednoti povode za užitek in z različno čustveno intenzivnostjo odgovarja pobudam od zunaj. V fiziki bi rekli, da ima vsak posameznik svoj spekter doživljanja v gorah, oziroma sploh v prirodi. Spekter izkazuje tudi negativne vrednosti občutkov, npr. strah, neugodje, bolečino, dolgočasje itd. Kot povedano, je tak spekter ne samo različen od osebe do osebe, marveč se spreminja v raznih okoliščinah in seveda s starostjo. Tako na primer se s slednjo zmanjšuje teža motiva, da se ponasamo z vzponom čez steno, nasprotno pa vrednotimo vedno bolj estetsko plat gornišтва. Prav tako je lahko doživljanje bivaka pozitivno ali negativno glede na udobnost prostora in glede na vreme. Kadar je integral čez vso krivuljo spektra pozitiven, se odločimo za obisk gori, če pa prevladajo negativno učinkujoči motivi, se izletu raje izognemo.

Naj mi bralec oprostí ta iz fizike sposojeni model, ki je seveda pomanjkljiv v bistveni lastnosti, da duševnih vrednot in intenzivnosti čustvovanja ne moremo objektivno ocenjevati oziroma meriti. Rabil mi je le za pripomoček, da bi lažje predočil, kako težko je postaviti objektivno razlago gornišтва. Čez to težavo bi si na videz mogli spet pomagati z zgornji podobno prazno frazo, češ da vsak gornik že ve, zakaj gre v hribe. In še ta publicistična bi veljala le, dokler bi svojo analizo smel obdržati v sebi; čim bi jo javno izpovedal, bi neiskrenost ali drugi pridržki zmalčili njegovo filozofijo. Ta ugotovitev močno spominja na princip nedoločenosti v fiziki, ki izjavlja, da neke-mu delcu ne moremo točno izmeriti impulza, ker s samim opazovanjem oziroma potrebno osvetlitvijo bistveno spremenimo razmere.

Da, jaz sem zares vedel, zakaj sem zahajal v hribe. Današnji zaključni račun je visoko pozitiven. Priznati pa moram, da je moj spekter motivov premnogokrat, žal, zelo pogosto udaril v negativno, da me je cele dolge periode zadržalo doma. Morda je bilo manj primerov zaradi slabega vremena, kot je bil kriv obisk v drugi svet lepote, v čarobni svet fizike. Ni pa me mogel toliko prevzeti, da mu ne bi pogosto uhajal v svet stihije, v svet nenapovedljivih dogodkov. Oba svetova, eden svet stroge zakonitosti, drugi prizorišče nerazumljenih naravnih sil, oba sta po svoje lepa, kot sta lepa gojeni park in gorski travnik ali pa divji slap in tok v mlinskem koritu.

Nocoj več ali manj zaključujem bilanco in knjigo spravljam v arhiv. Današnji dogodki in utrujenost me delajo mehkega in čustvenega. Prevzemajo me topli občutki hvaležnosti do gora, ki so mi popolnoma odprle svoje zakladnice, iz katerih sem smel odnašati neprecenljiva bogastva. Kar pa so zahtevale za vstopnino, sem občutil zmerom kot malenkost, kot simbolični prispevek, podobno, kakor je Polikrat metal prstane v morje, da bi se vsaj z neznatno žrtvijo odkupil usodi, ki mu je naklanjala zgolj srečo. Gore so bile vedno dobre z menoj, iz svojega rogu izobilja so neprestano sipale bogastva svojemu hvaležnemu častilcu. Iz pozitivnega salda pa bom črpal vse do svojih zadnjih dni.

DOLINA TOLMINKE

SLAVKO TUTA

azalec na uri stoji. Čas se je zadržal nekje davno v mojih mladih letih, ko sem iz sanj stopil na resnična tla.

Pred tržaškim opernim gledališčem je bilo svetlo, kot bi sonce sipalo svoje žarke po pročelju monumentalne stavbe. Pred nekaj urami je s Krasa večer privlekel v mesto komaj zaznavno burjo, borin. Moja mladeniška duša je skoraj trepetala, bil sem ganjen. Prevzela me je svetloba, še bolj pa me je prevzelo pričakovanje, da bom okusil nekaj, kar se ni dalo primerjati z ničimer. V žepu sem tiščal vstopnico, ki mi jo je ne vem po kakšnem naključju preskrbel prijatelj, ki je stal poleg mene. Vadel je, da sem del svojih mladih let preživel bolj v žalosti kot v veselju, vedel je, da sem daleč od svoje ožje domovine nekaj let hrepenel po svoji zemlji, vadel pa tudi, kako bogat je človek, ko se mu hrepenenje spremeni v resnično bogato doživetje, ko se mu želja izpolni.

Nenehno so se ustavljali elegantni črni avtomobili. Iz njih je stopala gospoda, gospe v dragih kožuhih, moški v črnih plaščih, če niso bili v paradnih uniformah. Mene nebogljenčka to ni prav nič motilo. Isto glasbo bom poslušal na galeriji kot oni v ložah, isto lepoto bom srkal kot vsi drugi, če so prišli sem zaradi nje.

Pri stranskih vratih sva s prijateljem stopila na stopnišče in se povzpela visoko pod streho ogromnega templja umetnosti.

Prvi čar je bil pogled na dvorano. Naslanjači v rdečem žametu so se polnili. Tudi v rdečih ložah je bilo vse polno ljudi. Pozlačeni stebri so odbijali svetlobo z lestencev. Stotero luči je dajalo videz nepopisnega razkošja. Na lesenih klopih našega podstrešja je bilo gasto ljudi in marsikdo je imel partituro na kolenih.

Cesarska Avstrija je tudi Trstu namenila nekaj impozantnosti, to pa se je edinemu cesarsko-kraljevemu pristanišču ob Jadranu tudi hotelo.

Tisti večer ni bilo cesarskosti nič več. Cesarski namestnik ni več sedel v osrednji loži nad glavnim vhodom, nad katero je dvoglavni orel odstopil mesto pokronanemu sabaudskemu križu. Spodrinilo je cesarsko milost majhno sčene, ki je v Miramar poslalo kneza, da je zasedel stanovanje žalostno preminulega Maksimilijana, brata njegovega cesarskega visočanstva Franca Jožefa I. Habsburškega.

Gledal sem, občudoval, čakal sem na globlji užitek, ki se bo začel, ko se bodo težke temno rdeče žametne zavese z zlatimi obšitki razmaknile. Če te umetnost prevzame in dvigne nad realnost, ki je le človekovo delo, kaj šele zmora stvarstvo, kakršnega srečaš pri izviru Tolminke. Moja primerjava je samo takšna, kakršno zmorem. Resničnost je mnogo, mnogo lepša. V srcu jo nosim že pol stoletja, če ne več.

Kakor nevesta, ki je našla svojega ženina in se koprneče nasloni nanj, se Krnsko pogorje oklepa Bogatinove gmote. Tam, kjer nastane amplex tega mističnega hotenja, je narava postavila svetišče. Iz njegovih tal žuborijo vrelci kristalno čiste vode, ki se iščejo in spojujejo. Ti si tako majhen ob tej resničnosti, da komaj veš za svoj obstoj! Koliko lepega je v fistem kotičku zemlje, kjer je sreča tako poceni. Da bi jo vsi poskusili in da bi jo našli, kot jo najde gornik!

Krnsko pogorje ni dolgo. Začne se s Polovnikom nad Žago, se nad Sočo vije čez vrh, ki mu daje ime (2245 m), se potegne čez Batagnice, Peske in Škofič na krajni Rdeči rob (1916 m). Spodnje Sleme z Mrzlim vrhom in Vodelom so samo privesek Rdečega roba, skrivajo pa dolino, ki je zasekana v skalovje zadnjega dela v verigi Julijskih Alp. Po njej se pretakajo mrzle vode, ki sestavljajo Tolminko. Tako je ponižna, da je ostala brez imena. Zato ne hodimo po Tolminski dolini, pač pa v Polog in k izviru Tolminke. Tudi posestrini Zadlaščici se ne godi bolje in tudi Godiči ne. To so skromne dolinice.

Z Rdečega roba na Bogatin te steza pripelje najprej na Prehodce. Tu se svet loči. Če greš na jug, si na tolminski strani, če zaviješ na sever pa na bovški. Moja želja je, da bi vsak prijatelj gora vsaj enkrat pogledal v to tolminsko skrivnost, da bi vsaj enkrat ob sončnem dnevu sedel pri lovski koči ob izviru Tolminke. Ta kraj sem imel v mislih, ko sem se spominjal večera v Verdijevem gledališču.

Ko se vrhovi pobelijo s prvim snegom in so gozdovi še zeleni, je to svetišče posebno mistično. Planina, ki se vzpenja do gozda, kar žari od sonca. Zdi se ti, da tudi žarki medle v ljubavnem objemu.

Iz Tolmina do sem ni več kot tri ure hoje. Za tiste pa, ki se do Pologa pripeljejo, samo šibko uro.

Tako kot je Tržačanu pri srcu izlet na Vremščico in na Nanos, Goričanu v Trnovski gozd in na Skalnico (Sv. Goro), je Tolmincu všeč izlet v Polog in k izviru Tolminke. Ne brez razloga.

Planinci radi vežemo kraje z dogojanji in naš izlet ne bo izjema.

Dolina ni posebno obljubena, po tej soteski, po obojni strani desnega pobočja pa celo nič, če prezremo dve kmetiji: Zasteno in Javorco.

Na spodnjem koncu je mestece Tolmin, važno politično in kulturno središče že dobrih sto let. Važno gospodarsko središče od naselitve Slovanov v teh krajih, važno prometno vozlišče že od Rimljanov dalje. Srednji vek bija nenehen spor za posest vsega Tolminskega. S XVI. stoletjem preneha spor s cerkveno oblastjo, zato pa je začela pritiskati z večjo silo posvetna oblast, kar je zgovorno pokazal tolminski punt. Dosegel je svoj višek s krvavo rihto na Travniku v Gorici leta 1714, kjer so razčetrili Gradnika, Kobala, Kragulja in Muniha. Kako me ta zadeva spominja na Bazovico! Če smo se ob sotočju Tolminke in Soče pred letom 1938 kdaj kopali, in se znajdemo danes na istem mestu, se bomo vprašali, kam so izginile vse ogromne skale, s katerih si lahko skakal v tolmune pod njimi. Ni jih več. Električni tok elektrarne v Doblarju jih je požrl. Vso lepoto tolminskih sovodenj je prekril gramoz. Skal ni več, tolmunov tudi ne.

Sotočju so nekoč Tolminci rekli Sovodnje. Ohranil se je še izraz Tarča, to pa zaradi tarč, ki so jih vojaki postavljali na gmajni, dokler si niso zgradili strelišča na Krnicah, med Žabčami in Poljubicem. Okoli začetka našega stoletja je tu nastala bolnišnica za kužne bolezni. Moj oče je bil nekaj časa za varuha. Tako sem svoje prve korake usmerjal med smrečicami in tu prodajal platno. Takim junakom takrat še niso natikali prešitih hlač. Kdo bi jih nenehno pral! Po prvi svetovni vojni so stavbo pozidali, v njej pa so Italijani namestili konvikt, ki je bil prava potujočevalnica slovenskih učiteljsčnikov iz vse Primorske. Ob počitnicah leta 1928 bi bila zaradi tega ta, za naše pojme odvečna ustanova morala zgoreti in je bilo tudi že vse pripravljeno. Ker pa bi brez človeških žrtev zadeva težko stekla, je zato ta impozantni kres izostal. Zdaj, ko sem to skrivnost odkril, naj mi nobeden ne pride pred oči s pravljico, da je prišel ekrazit iz Jugoslavije, kot se prepogosto bere. Če bi namreč človek vse verjel, bi mislil, da so se pri nas ljudje kar prerivali, kdo bo stopil v akcijo. Le verjemite, zadeva ilegale, ko gre za resna dejanja, ni enostavna.

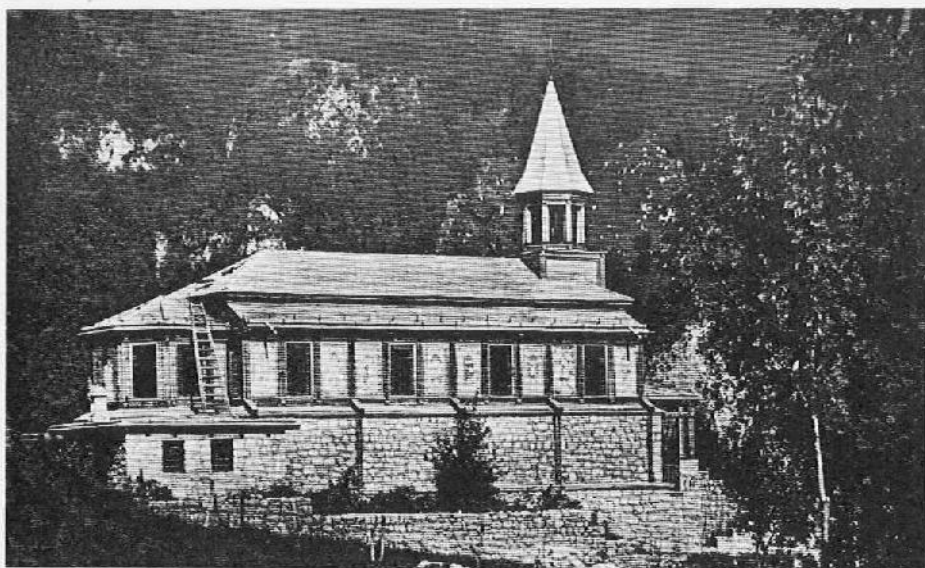
Ko smo si zdaj ogledali ta najsikrajnejši del Tolmina in izvedeli, da je končno tudi konvikt zadobil svojo pravo vrednost in je postal dom naših dijakov, bomo stopili čez brv na levi breg Tolminke in hodili ob njej po Rodnah, dokler ne obstanemo ob strugi za katero se kopičijo hiše, ki sestavljajo Klanec. To je z Gaso vred najstarejši del Tolmina. V prvi svetovni vojni je bilo tu pravo vojaško naselje, oba brega pa je družil lesen most. Barake so bile varne pred zadetki, ker jih je ščitil Dvor. Kako je pa patrijarhov dvor nastal, nas skuša poučiti zgodovinar Simon Rutar v svoji Zgodovini Tolminskega.

Sledimo strugi do visokega mosta in ko smo prišli na drugo stran, smo že v Zalogu, kjer je bila nekoč električna centrala in tovarna stolic.

Kdor se ubada z ribami, naj postoji na mostu. Na zgornji strani bo v strugi videl postrvi, ki bi bile vredne vsake razstave. Včasih so mirne, da jih zagledaš samo, ker se jim premika plavut, včasih švigajo ob skalah, da jim težko slediš. Nič se zalagarskemu ribiču Silvotu ne čudim, če je že z mladega stikal po vodi in z vilicami nabadal minke, pozneje pa tolminskega hotelirja prikrajšal za marsikateri rep, ki je tudi meni zelo teknil. Ker ima Slovenec velik smisel za red in ljubezen za naravo, so na Primorskem po vojni organizirali pohvale vredne ribiške družine, ki skrbijo za pomladek, da lahko potegnejo ribiči brez skrbi na suho odrasle okusne vretenčarje. Pojdimo po desni cesti nad Tolminko na Brežič. Desni krak, ki se spušča navzdol, pustimo ob strani, ker ga bomo uporabili nekoč, ko se bomo zanimali za Skakalce in Zadlaško jamo. Ko pridemo do stopnic, se vzdignemo na kolovoz in obrnemo na desno. Tako se ne bomo oddaljili od reke in deset minut pozneje smo pod Kazlovim robom, o katerem je tekla beseda v lanski marčni številki PV.

Zatolminci uživajo po pravici sloves, da so zelo delavni ljudje. Predvojni dve kulturni društvi sta lahko priča, da so se zelo zanimali za prosveto. Narodna osvobodilna borba jih je takoj pritegnila, zlasti po zaslugi Franca Šavlija-Medveda, ki je skupno z ženo mnogo doprinesel, da se je odpor razvil v boj. Krivico bi delal Gugalu-Kovaču če bi ga ne omenil, saj ima mož toliko zaslug za nesebično predvojno in medvojno borbo, da so redki živeči, ki se lahko z njim kosajo.

Uberemo pot po vasi navzgor. Na zgornjem koncu, ko smo že mimo nekdanje velike mlekarne, zavijemo na desno in pustimo ob strani pot, ki se vzpenja na planino Prešovč in od tam na Krn. Kaj kmalu bomo v zaselku, ki mu še danes pravijo »Pri sv. Petru«, kjer stoji stara podružniška cerkva. Ko smo stopili za ovine, zagledamo spomenik 9. oktobra 1943 padlimu borcem: Antona Skočirja in Janeza Rutarja je na tistem mestu iz zasede podrla sovražnikova strojnica. Nizko pod nami se iz soteske, ki jo tvorita Rešel na eni in Vodel ali Uadu, kot mu pravijo Zatolminci, na

Spaminska cerkvica v Javorci (Gl. str. 186, 187)

tej strani, sprostí Tolminka in takoj pritegne vase še Zadlaščico. Zdaj se cesta vije ves čas po obojni strani. Med prvo svetovno vojno sem niso padale granate in vojaki so imeli varno pot v zaledje tik za fronto. Ko smo opravili uro zmerne hoje iz Zatolmina, se svet bolj in bolj odpira. Na nasprotni strani je vas Čadrg, nad njo pa planina na Rešlu. Vas sama je razdeljena na gorenji in dolnji konec. Obzidje ima le nekaj hiš. Med osvobodilno borbo je bila tu važna postojanka že zato, ker je bil dohod precej težaven, pot do vasi pa z lahkoto pod nadzorstvom. Na drugo stran se strmo pne Sleme z nekaterimi planinami, kot so Medrje, Črče, Zastenarjeva planina in tik pod vrhom planina Sleme. Nekoč so pasli v Laški seči in Zagrmucom, toda takrat so imeli tudi tržani krave, zdaj jih meščani ne marajo več. Ko se pot prevesi navzdol, smo pri Zastenarju. Do hiše ni daleč navzgor. Koga bomo že našli kje pri hiši. Postregel nam bo s svežim dobrim mlekom. Še poznalo se ne bo, saj mu ga petnajst repov naliže precej. Pred vojno je bilo v hlevu dvakrat toliko živine. To pa so bili časi, ko garanja ni bilo nikoli dovolj. Zastenarju so Nemci požgali hišo in hleve. Mnogo žuljev je bilo potrebnih, da je zrasel nov dom, ki ga pa stara mati ni videla, ker so jo pobili. Govorijo, da je bilo tako in da ni pogorela s hišo vred.

Pa se spustimo do mostička. Potoček ubira pot od skale do skale. Koliko melodije je v njegovem žuborenju! Iz te obilice glasov, ki se prelivajo v simfonično pesnitev svoje vrste vre nepopisno veselje. Vodice padajo v tolmun, se umirjajo, pa spet odhite navzdol, dokler se ne pretočijo v tolmun, v katerem se lahko ogleduješ, ko nagneš glavo čez rob ceste. Kadar lezem skozi bodeče grmovje, ki mi ga nastavlja življenje, me tolaži misel, da sem ljubezen do gora v vsej celoti prav zaje in doživel. Zdaj že ni več daleč v Polog.

Če je sonce komaj pokukalo izza Migovca ali Velikega Kuka, imamo časa na pretek. Polog in Javorca sta vredna vse naše pozornosti.

Prva svetovna vojna je tu pustila do današnjih dni svoje ostanke. Ne mislim samo na zaklonišča, temveč na stavbe, ki so se vrstile v ravni črti. Lesene barake so razpadle ali pa so jih porabili za gorivo in stavbno gradivo. Polog je postal v letu 1915 vojaško mesto. Nastalo je zaradi bližine fronte in ker je bilo varnost pred zadetki. Ni manjkala niti kinodvorana za razvedrilo vojakov, ki so prihajali za kratek čas na oddih.

Od tu v zaselek Javorca ni daleč. Spada pod Zatolmin. Še pred zadnjo vojno so bili tu trije gospodarji. Ker pa so se Matjonovi in Manfredovi izselili, je tu ostal le en sam posestnik, Blek. Lani sva s 84 letnim Tonom govarila o starih časih. Rekel mi je, da se spominja, kako je, ko mu je bilo sedem ali osem let, z očetom pešalil čez Greben v Tolmin, ker takrat ceste po dolini še ni bilo. Gotovo je, da so poznejšo pot vojaki razširili, zgradili mostiče in postavili obcestne kamne. To zdaj ugotovimo brez vsake težave. V Javorci so lepe njive in sočni travniki. Nekaj imajo tudi sadja in celo trta »plinka« je razpotegnjena po latniku in po steni pred hišo. V spomin padlim vojakom

so še med vojno postavili tu spominsko cerkvico. Velika škoda je, da je napol lesena, zato razpada. Kako je bila lepa, ve povedati le tisti, ki jo je nekoč videl tudi znotraj. Na pročelju sta dve spominski plošči, s katerih razbereš, da je cerkev postavil poročnik Geza Jablonszky, ko je vladal cesar Franc Jožef I., ko je bil vrhovni poveljnik vojske feldmaršal nadvojvoda Friedrich in armijski poveljnik general Svetozar Boroevič von Bojna itd. itd. Ko so leta 1934 vojaki videmskega armadnega zbora postavljali v Pologu neke utrdbe, so popravili tudi javorško cerkvico in takrat pripisali: Ultra cineres hostium ira non superest (ko sovražnik umre, srd preneha). Stranski steni tega pietetnega templja sta v višini kakih dveh metrov dvakrat obloženi s hrastovino. Na spodnji podlagi so pritrjene vratnice, ki se odpirajo in zapirajo kot knjižne platnice. Na zunanji in notranji strani teh vratnic in na spodnjem opažu so užgana imena padlih vojakov. Človeku se stiska srce, ko ugotavlja, da je med njimi ogromno števil slovenskih priimkov. Ko se zamisliš nato v preteklost in presteješ stoletja, ko smo Slovani dajali krvni davek za tujega gospodarja, si moraš priznati, da je samo za lastno domovino vredno zastaviti svoje življenje. To smo pa Primorci že pokazali in vemo, da se lahko imamo po vsej pravici za gospodarje na svoji zemlji.

V notranjosti so bile nekoč tudi vitrine z najrazličnejšimi primerki izstrelkov. Oltar bi se bil lahko ohranil, pa je bil lesen in je od njega ostalo le malo. Enako je bilo s svečniki.

Spustimo se spet v Polog, kjer je zgornjem koncu planina vasi Zabče pri Tolminu. Zdaj se pase tu v poletnem času kakih petdeset krav. Nad njo pod Rdečim robom je še druga planina Lašca. Na levem bregu Tolminke je planina Prodi ali Na prodih. Speleologi se zanimajo za jamo, ki so jo odkrili pred nekaj leti in ki je nekoliko višje nad Pologom. Kdor je pribezljal do sem z vozom na bencinsko priprago, odloži tu svoje konjske sile in se porine v gojzerice, da bo lažje hodil. Pot ni strma, saj so po njej nekoč vozili vozovi. Nekaj let pred vojno, ko so imeli Italijani na Bogatino svojo postojanko in nekaj utrdb, so za preskrbo uporabljali majhne gibčne kamiončke tipa OM, ki so se privlekli do trdnjave in celo na samo Bogatinsko sedlo. Tu je med drugim stala vojaška baraka, kasneje spremenjena v planinsko zavetišče.

V koncu doline izvira Tolminka. Okoli izvira se razprostira planina. Zdaj smo prišli v tisti praviljni svet, ki sem ga opisal v začetku.

Za lovca je tu prava čarobna pokrajina. Neliška grapa, ki se vleče od Peskov sem, je s svojimi ostenji in policami pravi lovski raj, saj se gamsi spuščajo po zelenicah včasih kar v tropih. Včasih jih zanese pod do sem iz narodnega parka, ki ni daleč od Bogatinovega sedla nad nami. Ne morem popisati, kakšen mir vlada tod okoli. Samo mehko pretakanje studenčkov tiho muzicira. Šumenje nemirnih voda se spaja s šelestom gozda, ko ga gorski vetrček zajema v svoj objem. Ko sonce začrta dolgo senco vitke smreke poleg tebe, veš, da se je zate za tisti dan ta naravna predstava končala, predstava, ki jo poneseš s seboj v svojem srcu. Jaz jo nosim že pol stoletja in še več.

NOVA ZELANDIJA – DEŽELA DOLGEGA BELEGA OBLAKA

MIRAN OGRIN

ova Zelandija je lepa dežela, to je Norveška na jugu sveta. Morda bi jo lahko v nekem smislu primerjali celo z našo Slovenijo. Severni otok je Štajerska, Južni otok spominja na Gorenjsko. Na obeh otokih je klima blažja, kar še poveča naše zanimanje. Kajti, priznajmo odkrito – zimo vsi nekoliko sovražimo. Tisti, ki hvalijo zimo, lažejo, mi je priznal dober znanec.

Ko so prvi prebivalci odkrili obale te dežele, so strmeli. Prišli so od daleč, s Cookovih otokov, že blizu ekvatorja. Na obali ni bilo niti enega čolna ne enega ribiča, na nebu so plavali dolgi beli oblaki. Novoodkriti otok (pravzaprav sta dva) so imenovali Aotearoa – Dežela dolgega belega oblaka. To ime je ostalo samo v zgodovini. Stare kronike zatrjujejo, da je vodil prvo odpravo Kupe, poglavar nekega polinezijskega imena. Po metodi rekonstrukcije so ugotovili, da je bilo to natanko pred tisoč leti – 975! Približno v tem času je vikinški junak Erikson prispel do ameriških obal.

Kakšno čudno naključje: Polinezijski naselijo Novo Zelandijo, Vikingi (belci) se izkrcajo na ameriških tleh!

Dežela dolgega belega oblaka – kako lepo imel Polinezijski so imeli fantazijo, vsakemu kraju so dali imenitno ime. Samo Indijanci pa Kitajci imajo še več fantazije. Naša, evropska imena so tako vsakdanja. Ali pa smo mi tako pusti!

Tisti, ki so srečno prepluli dolžine in širine Južnega morja, so se izgubili, kakor se izgubi otrok v gozdu. Druga skupina je prišla okrog leta 1300. Novi naseljenci so se polagoma formirali v narod, postali so Maori. Naši Dalmatinci, ki žive na Novi Zelandiji, jim pravijo kar »Mauri«. To ime je tako enostavno. Ali so sinovi Polinezijske s tem zadovoljni, ne vem, saj jih nisem vprašal. Tudi »Mauri« me niso vprašali, od kod sem, kaj delam tam.

Maori so živeli vse do sredine 19. stoletja v blaženem miru – bogu za hrbtom. Samo kartografi pa pomorski kapitani so vedeli za neko deželo blizu Avstralije.

Leta 1642 se je na otokih Nove Zelandije izkrcał holandski pomorščak-navigator Abel Tasman. Potem pa se je svilen zavasa spet spustila na obzorje. Angleški kapitan James Cook je vrgel sidro štiri generacije pozneje – 1769. Prvi večji val Evropejcev je prišel šele leta 1840. Zdaj pa so se odprla vrata. Po drugi svetovni vojni je prišlo v deželo še okrog pol milijona evropskih naseljencev.

V novi geografski sredini so Maori izgubili temno barvo, dobili so bolj »naše«, evropske poteze. Postali so nekoliko višji, bolj sloki, struktura telesa pa je ostala. V bistvu se mlajši rodovi sploh ne razlikujejo od Evropejcev mediteranskih širin.

Na začetku 19. stoletja jih je bilo 200 000, nato se je njihovo število zmanjšalo na 40 000, zdaj jih je že 240 000. Ker ima Nova Zelandija nekaj nad 3 milijone ljudi, jih je okrog osem odstotkov. Po mojem mnenju bi Nova Zelandija izgubila, če bi se nekega dne vsi izselili. To isto bi si upal trditi tudi za Ameriko, če bi se nekega dne črnici vrnili v Afriko. Indija bi veliko izgubila, če bi se čez noč amerikanizirala. Prenehala bi biti Indija, postala bi nekaj drugega.

Zakaj začenjam ta sestavek prav z Maori? Saj so v taki manjšini. Pisal naj bi o fjordih, ki kraste to deželo, o slapovih, travnikih in pašnikih. Toliko konj kot v tej deželi še nisem videl. Toliko skrivnostnih jezer! In vendar začenjam z Maori. Maorke so res lepe. Vendar to ni tema našega članka.

In ker smo že začeli z Maori, moramo tudi končati. Naselitev Oceanije je vedno zanimiva tema. Tu začne delovati fantazija, misli se razpadejo. Njihova skupna domovina je bil otok Raiatea – ta otok je v Francoski Polinezijski. Od tu so se razpršili na vse strani Pacifika. Ena skupina je prodrla do Havajev, druga do Velikonočnega otoka, tretja je prijadrala do Nove Zelandije. Stare krvne zveze so se medtem izgubile, požrle so jih velikanske razdalje.

Nova Zelandija je lepa dežela. Še danes ne vem, katera je najlepša. Po mojem mnenju take dežele sploh ni, saj ima vsak svoj okus. Amerika je verjetno najbolj razvita in najbolj bogata dežela – vendar v tej deželi ljudje niso srečni. Ali so srečni na Novi Zelandiji? Kako težko vprašanje. Tudi v Parizu se začne nekega dne dolgočasiti. Povsod. Tisti Evropejci, ki so se konec 19. stoletja naselili na otokih Južnega morja, so na koncu svojega življenja skoraj izgubili pamet. Začeli so piti, končali so tragično in vendar – s kakšnimi iluzijami so odjadrali na otoke Južnega morja!

Kadar me vprašajo, kje bi najraje živel, sem vedno v zadregi – nimam odgovora. Če bi živel na Novi Zelandiji, bi se morda odločil za tisti del te dežele, ki mu pravijo Fiordlandia – dežela fjordov. Seveda, če bi bil po naravi karierist, bi že raje živel v velikem mestu.

Že samo ime Fiordlandia pove, da so tu fjordi, globoki zalivi, ki jih obrobajo strme gore. V takem zalivu je morje mirno, čeprav je malo naprej, na odprtem, še tako viharo. Gore potonejo strmo v morje, in kadar je oblačno, je kot na koncu sveta. Kadar sije sonce, imaš pred seboj sliko severnoitalijanskih jezer. Vse se blešči, vse triumfira.

Tistega dne, ko sem se odpeljal iz Christchurcha v deželo fjordov, je zjutraj še deževalo. Ko je naš avtobus potegnil, se je začelo naenkrat jasni – čudno naključje. Razgrnila se je panorama Južnih Alp – tako se imenuje veriga gora, ki pokriva Južni otok.

Naš avtobus je prerezal veliko Canterburško ravnino, kot prereže vojakova sablja bučo. Velika kolona avtomobilov je kmalu izginila; ko smo zavili z obale v notranjost, smo bili skoraj sami. In to je vedno tako prijeten občutek. V naših časih je lahko srečen tisti, ki gre peš v službo. To je zelo prozaična ugotovitev, vendar, v našem času že nekaj pomeni. Srečen sem bil, ker smo se peljali mirno, kot bi bili v kraljevski kočiji.

Naselja so redka, vasi še redkejša. Celo uro smo se vozili – niti enega človeka nismo videli na cesti ali na poljih. Le kdaj pa kdaj je švignil mimo kak star avtomobil. Novi avtomobil je luksuz – na Novi Zelandiji ni tiste miselnosti: moj avtomobil je moja legitimacija. Naše?

Velika reke – delale bi čast vsaki evropski deželi – prečkajo Južni otok. Ker izvirajo visoko v gorah, imajo značilno barvo snežnice. Velika masa vode je izdolbla globoko strugo, vode požirajo in razdirajo bregove. In to približa vizijo velike katastrofe v naravi.

Reka Clutha ima menda le 160 kilometrov, vendar dere, kot bi deževalo najmanj teden dni. Presenetilo me je, da je voda čista, kot bi tekla prek samih gozdov. Niti v Sibiriji nisem videl tako čistih voda, pa tečejo skozi same gozdove.

Naš avto se polagoma približuje samemu središču Južnega otoka. Poglejte na vaši desnici je Mt Cook, najvišja gora Nove Zelandije – povzdigne glas šofer. Naš voznik je ustavil, vsi smo za trenutek izstopili. Cookova piramida štrli skoraj 3900 metrov visoko – tisoč metrov višje kot naš Triglav!

Južne Alpe so impozantna gorska veriga. Kar 200 vrhov ima več kot 2500 metrov in 25 vrhov moli čez 3000 metrov visoko! To so abstraktne številke, vendar govore same zase.

Naša gora Cook je kot kralj med podložniki, ne blizu ne daleč ni tako visoke gore. Mogočni ledeniki, delali bi čast tudi Norveški, se spuščajo na vse strani. Ledeniški jeziki izginejo šele v višini 1500 metrov! Izpod teh jezikov se poženejo na plan močne vode. Že na samem začetku imajo tak štart. In brzine ne izgube niti na koncu svojega marčonskega teka. Narava je divja, tisti ki so hodili po Norveški in Islandiji, si lahko približno predstavljajo, kako je v Fiordlandiji.

V srcu Južnih Alp

Skromno mestece Queenstown je središče Južnih Alp. Predstavljajte si St. Moritz v Švici – to je naše mesto. Queenstown je na robu jezera Wakatipu in ima približno 7000 prebivalcev – jaz sem mislil, da jih ima več. Naše jezero širi rokave na vse strani – tako kot naš Katorski zaliv. Zdaj smo odkrili podobnost. Jezero zavija v obliki črke »s«, obala je strma in kamnita. Naše naselje pa je na polotočku, sredi gozdov. Tik nad mojo glavo brni žičnica, v eni sami sapi bo pripeljala gondolo na vrh hriba. Drugo jutro zgodaj je naš avtobus potegnil še bolj na jug. Naša prva postaja je bilo jezero Te Anau – spet maorsko ime. Kako daleč so prodrli naši Maori, prav do meje subarktičnega pasu! Če bi me domačini vprašali, katero jezero je najlepše, ne bi dolgo menal z odgovorom. Meni so všeč samotna jezera, tista, kjer ni ljudi, predvsem pa, kjer ni nobenih motornih čolnov, hipijev, kričačev.

To je naša Švica, pravijo domačini. Jezera stegujejo rokave, rokavi se stegnejo v reke in spet se formirajo jezera. Pokrajina je pusta, skoraj kamnita, v teh krajih imajo na leto samo 250 mm padavin – skoraj šestkrat manj kot v Ljubljani. Vendar, glej, v zaščitenih legah rastejo celo nekakšne palme! Kako se je znala ta rastlina prilagoditi okolju!

Približujemo se morski obali – Milford Sound! Pravijo, da je to najlepši zaliv na Novi Zelandiji. In zares je tako. Poprej pusta, kamnita pokrajina se je naenkrat spremenila, trava je ozelenela, pojavila so se celo drevesa, cel smrekov gozdiček je pred nami. Prišli smo v središče Fiordlandije. Ta dežela je na skrajnem jugozahodu Nove Zelandije. Ima dolge strme zalive in zelo veliko padavin. S strmih gora se spuščajo v doline mogočni slapovi, pravi kaskaderiji. Na nekaterih sektorjih je vsak kilometer kak slap. Nekateri imajo vode za pravo hidrocentralo, drugi se spuščajo v doline kot kaki tihotapci. Voda polzi po skalah. Samo močen nalič, pa bi spremenil vodo v pravo furijo.

Milford Sound! V našem zalivu je tiho kot na koncu sveta. Ceste je konec, naselij ni več, lahko pa se odpelujete s parnikom do odprtega morja. Pred vami se bo zableščala gladina Tasmanovega morja. Na drugi strani tega morja je Avstralija, več kot 1800 kilometrov stran.

Kaj je to? Letalo v zraku! Da, v bližini je majhno letališče. Letala štartajo takoj v višino, zato zakrožijo v ozkem letu, in že se stegnejo v horizontalni legi. Ko se je veliki ptič izgubil, je bilo spet vse tako tiho. Milford zaliv je v bistvu oaza miru, daleč od moderne, nervozne civilizacije.

Spet je priletel veliki ptič, letalo se spušča. Njegov prihod naznani strahovit ropot motorjev, nato je naenkrat vse tiho. Tehnika je zmagala, čez trenutek spet čutiš, da si sredi čudovito lepe, tihe narave.

Naš zaliv je daleč na jugu sveta, južneje je (na Novi Zelandiji) le še nekaj večjih naselij. Na obali našega zaliva je pet bungalovov, tu je motel, pošta, avtobusna postaja – stalnih prebivalcev ni.

Danes je samo sonce, zato je čudovito, kakor je sploh lepo tam, na skrajni meji človeških naselbin. Meja med življenjem in morjem je razmeroma ozka – kot v dolinah rek, ki se prebijajo skozi puščavo.

Ne morem si predstavljati, kako je, kadar dežuje. Takrat bi se gotovo raje pogreznil v zemljo. Zdaj ko se sonce tako lepo smeje, moram izkoristiti vsak trenutek. Šaj sem prišel od daleč – iz Evrope, in prek cele verige pacifiških otokov. Nekateri se vračajo

sem vsako leto, drugi iščejo vse leto samo zabavo. Vendar se življenje pozneje z njimi poigrava kot vihar z ladjico. In takrat je že prepozno.

Morda bodo naši zanamci nekega dne odkrili, da velika mesta niso idealna rešitev. Tedaj se bo začel beg iz velikih mestnih središč. Morda bodo takrat odkrili, da so na svetu še mirni kotički. Tak kotiček je tudi Južni otok. Seveda so tudi pri nas, v Jugoslaviji in še posebej v Sloveniji taki kotički. In morda bodo že okoli leta 1990 ugotovili, da je v tihih zalivih lepše kot na najlepši aveniji.

Nova Zelandija je taka: na severu so pašniki, na jugu gore in ledeniki. Farme samujejo, ljudje samujejo, vendar je New Zealand tista dežela, kjer preberejo ljudje relativno največ knjig na svetul. Pa sem še do včeraj mislil, kako so »neinteligentni«. Ali videz res vara? Domačini govorijo svoj dialekt, imajo svojo izgovorjavo, vendar imajo bogato opremljene univerze. Ne vem, ali imam prav: domačini se v tej blaženi samoti kar dobro počutijo. Še danes dobro ne razumem, zakaj je tako.

Mene je vedno zanimala prav južna polovica Nove Zelandije – konkretno Fiordlandija. Videl sem ognjenike, kopal sem se v lepem jezeru Taupo. V vsakem večjem mestu sem videl lepo urejene parke. Študentje tekajo, lovijo žogo, mladi igrajo baseball, cricket – vse mogoče. In tu je mladi rod, ki še ceni taborski način življenja. Študent z nahrbtnikom – to je vsakdanja scena.

Nova Zelandija živi in se razvija v senci svetovne politike. Visoka politika ni njena ambicija. V tem trenutku bi domačini izgubili notranji mir. Novozelanec ne išče senzacij, ta dežela je tako daleč od sveta. In svet ve tako malo o deželi, ki leži vzhodno od Avstralije in 6000 milj od najbližje ameriške obale. Pomislite, skoraj deset tisoč kilometrov.

Tako je na Novi Zelandiji: v hišah kot iz otroških pravljic žive veliki, rdečelasi in dobrodušni ljudje. Abel Tasman, ki je pred dobrimi 300 leti odkril to deželo, poroča, da je videl tri metre velike orjake... Jaz sem morda videl samo eno stran medalje. To je tista medalja, ki zanima naše ljudi.

Nekdaj se je imenovala Dežela dolgega belega oblaka. Morda bi zadeli bolj v sredino, če bi jo imenovali dežela, kjer kraljuje tišina. Kajti nekega dne bomo vsi iskali prav tišino.

BOGASTVO SLE PO GORAH

GREGOR KLANČNIK

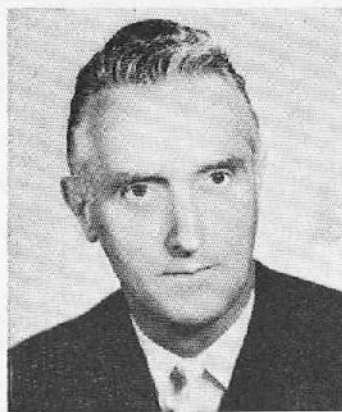
tar kitajski pregovor pravi: Če nekomu podariš ribo, bo enkrat samkrat sit, če pa ga naučiš ribariti bo sit vse življenje. Ta modrost velja za delo, znanje življenje navade pa tudi za telesno kulturo, šport in še posebej za planinstvo. Česar se Janezek nauči, to Janez zna, je naš pregovor, ki drži tudi za planinca.

Planinstvu vdani ljudje so bogatejši od drugih. Vsaj za konec tedna zapuščajo zadimljeno, zaprašeno dolino in se napotijo v gore, se naužijejo čistega zraka, toplega sonca, s hajo navkreber pa si krepijo organizem. Pogumnejši, zlasti mladi se podajajo v strme stene, tam pokažejo drznost, žilavost, spretnost telesa in moč duha, drugi se podajajo na nadelane poti, vsi pa imajo isti cilj: Priti na vrh gore.

Medtem ko mnogi sedijo po zakajenih gostilnah, planinci uživajo na vrhovih lepoto prirode in še neko posebno srečo.

V gore hodi staro in mlado, vsak po svoje, svojim močem primerno. Kdor kot otrok okusi to koristno slo po hribih, se ga ta navada vse življenje drži. V tem je razlog, zakaj naj bo osrednja naloga planinskih društev organizirana planinska vzgoja. Z njo mladino za celo življenje obogatimo.

Mene ni nihče vodil v hribe, vendar sem pričel mlad hoditi v hribe. Rodil sem se sredi gora v Mojstrani. Že je minulo skoraj pet desetletij, kar sem bil prvič na

Gregor Klančnik

Triglavu. To še ne pomeni, da je vsem prebivalcem gorskega sveta prirojeno hrepenenje po hribih. Vedno sem bil vesel, da sem med srečnimi.

Naši predniki so se kot drugi prebivalci Gornje Savske doline preselili iz Ziljske doline. Tam so najdlje na zahod prodrli Slovani. Pod Mežakljo je nastal kmetijski zaselek petih sosedov: Pavleša, Navaka, Vakata, Špana in Mesela. Že leta 1317 so ti posestniki vpisani v urbarju. Naša – Meselova – domačija ima svoj rovt za živino in seno na vrhu Mežaklje. Prvič me je tja oče prinesel v nahrbtniku, ko pa sem malo porastel, sem hodil sam. Dobil sem kondicijo, kakor pravimo športniki, z leti pa je v meni vedno bolj raslo veselje do hribov. Bil sem kmečkega rodu, v hribe pa me ni gnala samo želja, da bi kaj doživel, v planino sem moral zelo zgodaj kot pastir, torej s poklicno odgovornostjo, ki pa je imela svoj poseben čar. Na paši v Mežaklji smo imeli pastirji priložnost stikati po gozdu in pečinah. Tam sem tudi pridobil prve plezalne spretnosti. Iz tistih časov mi je ostal v spominu naslednji dogodek:

Nekega lepega dne sem priplezal na vrh Krnvice. Kravje zvonce s planine sem še dobro slišal. Zdajci sem zagledal orla, krožil je nad menoj, nato pa se je spustil v steno onstran doline. V krempljih je imel plen, zato sem sklepal, da se je spustil v gnezdo. Sestopil sem iz Krnvice in se pognal na drugi strani v strme pečine, v katerih so se v zgornjem delu priželi samofarski macesni. In tam sem res zadel na orlovo gnezdo.

V gnezdu sta bila dva mladiča. Eden je bil že kar velik, razvit, drugi pa droban, majhen. Videl sem, da debeluhar spodjeda svojega bratca, zato sem sklenil, da ga bom odnesel. Naslednji dan sem zapet splezal do gnezda. Da bi večjega orla spravil v nahrbtnik, se mi ni posrečilo. Vrgel sem ga meter nad gnezdo, da bi videl, kako se bo znašel. Orlič je razprl peruti, nagonsko zaplaval, se spustil navzdol in se spodaj v gozdu izgubil. Vedel sem, da mi je ušel. Zato sem sklenil, da mi drugi ne sme pobegniti.

Nekaj dni sem ga še pustil, da sta ga redila starša, nato pa sem ga strpal v nahrbtnik, preden se je poskušal osamosvojiti.

Doma sem ga dal v prazno ovčjo stajo. Pridno sem ga hranil z mesnimi odpadki, zato je hitro rasel. Zletel pa je šele takrat, ko sem mu prinesel dve nagačeni žolni. Skočil je nanju in ostalo je le malo perja in vate.

Pozneje sem ga hranil tako, da sem mu meso pomolil v lino na lesenih vratih. Priletel je in skozi odprtino s kremplji zagrabil svoj poceni pridobljeni plen.

Ujeda je bila že kar precej udomačena. Pustila se je prijeti, če pa je imela v krempljih svoj plen, se z njo ni bilo pametno igrati.

V tistem času je bil moj oče župan občine Dovje-Mojstrana. Občinski urad je bil v naši hiši. Po opravkih je tedaj na občino prišel dovški župnik. Oče mu je povedal, da imamo orla pri hiši, in mu pokazal, kje tiči. Ko je župnik pogledal skozi lino v hlevnih vratih, je orel priletel, najbrž prepričan, da je prispela njegova dnevna porcija, in se s kremplji zaprtašil v župnikov obraz. Sreča je bila, da ga ni oslepil. Tudi po tem sovražnem dejanju sem žival še nadalje privajal na dom. Opogumil sem se in ga spustil na vrt. Ko se je vzdignil, so kokoši bežale na vse strani. Najprej sem ga lovil po drevesih in ga klatil z vej, pozneje pa sem ga dobil v roke na meso. Nekega dne pa se je orlu zletel. Jadrali je začel v krogih, nato pa so ga zamikale sinje višave. Že ga s prostim očesom nisem več ugledal. Kaj me res zapušča? Tedaj sem iz shrambe prinesel kos svežega mesa. Spustil se je iz nevidnih višav kot kamen, se s kremplji vrgel na meso, ga zakril in branil s perutmi. To sem ponovil še enkrat. Orel se je spet vrnil. Potem pa sem napravil usodno napako. Namesto mesa sem prinesel na dvorišče veliko rdečo rožo. Še se je moj orlič spustil, raztrgal rožo, da so listi frčali po zraku, nato pa odletel in se tudi na meseno vabo ni več vrnil. Dokaz, da se prevara ne obrestuje in da gre tudi orel samo enkrat na led.

Kako naj bi to pozabill Vse mi je za vse življenje ostalo pred očmi. Na tistega večjega orliča, ki se je pognal v globino in mi ušel, sem se posebej spomnil leta 1941, ko sem tik pred nemškim napadom na Jugoslavijo peljal Janeza Poldo, šestnajstletnega žilavega fanta, v Planico na 60-metrsko skakalnico. Prvič je bil na taki »velikanki«. Imel je ravne skakalne smuči obrtniške izdelave z enostavnimi vezmi. S Poldo sem šel na nalet. Spustil se je, počepnil nizko, kot da bi se usedel na smuči, na mostu odskočil kot sproščena vzmet, zatem se nagnil naprej, roke – kot orel krila – spustil nazaj, letel v globino in pristal pri 53 metrih. Ker predklona tudi na zemlji ni zmanjšal, je z glavo naprej drsal po snegu. Ne vem, ali je tudi ujeda spodaj v bukovem gozdu podobno pristala, vem le, da je Janez Poldo poletel nagonsko kot orel in nagonsko rodil nov slog, ki so ga pozneje sprejeli vsi smučarski skakalci sveta. Narava in življenje v Vratih sta Janezu dala spretnost, opreznost, občutek za gibanje, skratka čudovit refleks. Vodial sem ga na prva smučišča, iz malih na večje skakalnice, od ovc v Vratih v železarno, v partizane, po dolinah in gorah z orožjem, zato je bil

njegov veliki dan, ko je leta 1949 kot prvi človek na svetu v orlovskem slogu poletel 120 m daleč, tudi moje posebno zadoščenje.

Alpinizem in smučanje se dobro ujemata, zato oboje cenim in gojim. Upam, da bom obema do konca življenja zvest. Ker sem bil smučarski tekmovalec, so mi gorske ture pomenile tudi trening za zimo. Zato sem vedno zelo hitro hodil in dosegal rekorde, čeprav ni lepo, da to obešamo na velik zvon. Sčasoma sem se umirjal, alpinizem pa mi je ostal osnovno razvedrilo. Veliko sem že prelezal, najraje pa imam domače gore. Med njimi seveda domači Triglav. Nanj sem hodil z vseh strani pa tudi čez steno sem stopil na teme najvišje jugoslovanske gore.

Vsaj dvestokrat sem bil na tem vrhu, simbolu našega naroda in njegovega boja za obstanek.

Bil sem plezalec, več sam kot v navezi. Uživam v steni, plezam zaradi hrepenenja, ki me vleče na vrh gore. Tudi ekstremni plezalni podvigi so nekaj vredni le, če nastanejo iz ljubezni do gora. Ta ne ugaša, zato jim daje ceno. Mladina naj ve, da akrobatika v skali ne sme biti namen, temveč kvečjemu sredstvo za premagovanje težkih previsov in sten. Bogastvo planinstva je v doživetju, ne v tehniki in akrobatiki.

DOLINA BREZ IMENA

TONE STROJIN

edim pod mogočnim borovim drevesom na razglednem mestu, v dolini, v katero smo lansko leto sestopili z gore Monte Cinto.

Večeri se. Vijoličasti odsev sonca utripa v divje razklanih stolpih, ki jim je domišljija dala svoja imena. Mir prešinja telo in naravo. Ta slovesni tihi trenutek, ko se svetloba preliva v mrak, kot da vzbuja poslednje strune v telesu. Prisluškujem odmevu notranjosti. Tak trenutek je treba doživeti, vsrkati vase, izživeti globoko za vse življenje...

Pred letom dni sem prvič stopil na tla Korzike. Septembrskega dne me je odložil parnik v subtrobsko noč mesteca Calvi nepozabnim doživetjem nasproti. Mediteranski vzduh noči, vonj mirte, cvrket skrzatov in bučnost ljudi, ki jih je Mediteran za nekaj časa sprejel za svoje, me je zapisal temu otoku. Spoznal sem korziške vasi s kapelami v čast pokojnikom, lepšimi kot domovi živečih, stopal sem skozi soteske in debri bistrih rečic, ogledoval sem si mesta. Počival sem v senčnih borovih gozdovih, pil iz bistrih tolmunov in užival razglede.

Občudoval sem pacifiško eksotičen zaliv Porta, koloradsko členjene in rdeče obarvane Calanques in se hladil v borovih gozdičkih Vizzavone.

Bivakiram v dolini; kamor smo se žejni in potni spustili z najvišje gore. Prišel sem brez šotora, hoteč dosanjati tiho korziško noč. Prišel sem s spoštljivostjo v srcu do divjine, kakršno v Evropi srečaš malokje, s citatom na ustih, ki je zapisan ob vhodu v naravni park Korzike: *Ecoutez et respectez* – le silence!

V grapi nedaleč od mene šumi bister potok. Preliva se iz tolmana v tolmun, brusi oble kamne in šumi v lišino. Ob njegovem izviru smo si lani hladili noge. Kako prozaično to zvenil!

Zaobljubil sem se tej dolini, da jo obiščem spet, zaobljubil idealu, ki bi mu rad sledil vse življenje. Nikdar do konca dosanjanemu idealu divjine.

Hočem tu biti sam s svojimi mislimi. Ne zebe me, drget, ki prešinja telo, je le posledica pričakovanja, kaj vem?

Doživeti hočem svojo gorniško srečo, sam z ozvezdji, ki se ponujajo z neba.

Prikličem si v spomin svoj prvi bivač. Bil sem mladenič petnajstih let. Koliko let je neslišno vzel čas, kaj vse smo doživeli, kaj vse smo morali pregrizti, pogoltniti. *Struggle for life* je zapisal učenjak. Isti nagon, ki v slepem besu neti vojne, povzroča zdrahe med ljudmi, neti nasilje.

Lunina svetloba vztrepeta. Borov gozd dobiva sanjski privid, celo potok v grapi je utišal svoje žuborenje. Skalni stolpi, ki so nastali, ko se je umirjala zemlja, so kažiprsli v nočni svod. Nebo fascinira zemljo. Svetloba je bolj razpršena, trodimenzionalnost hlapi. Je samo srebrno-bela-črna prisposoda življenja in smrti.

Drget prevzame telo v bivaku, kljub polivinilu, kljub pregrinjalu, za katerega sodobna trgovina prisega, da te ubrani smrti in ozeblin.

Nočne ure so dolge, če ne moreš spati. Vseeno zakaj, naj te muči mraz ali bolečina. Če te muči mraz – kako odtujen si, človek naravi! Ko si si postavil hišo iz kamna, ali si bil bolj zadovoljen od svojega prednika? Da, obvarovala te je mraza pozimi in vročine poleti. Ko si si naprtil XX. stoletje, ujet vedno med štiri stene v sivino mestnih senc, ali si še srečen?

Človek hodi skozi prostor in čas, dve tangenti na krogu življenja, ki se na koncu prekrizata in skleneta. Čas smrti in konec poti.

Polovico svojega življenja sem zapisal šoli, tisti, ki jo krojijo predmetniki in statuti in še kaj, kar si je zamislil razumnik za pot k srečnejši družbi. V glavo sem si vtepal učenosti in teorije, na marsikatero danes gledam kot na alkimijo XX. stoletja. Življenje me je vračalo tja, kjer mi je bilo mesto – v naravo. Tu sem še danes z vsemi zmotami, skušnjavami in hrepenenji.

Tako se hodim zahvaljevat tja, kjer sem pred dvajsetimi leti odkril srečo. Naj se moje vračanje k studencu sreče ponavlja z bolj ali manj redkimi obiski gora, vedno se iz njih vever spet vračam na pogorišča svojih upanj, želja in pričakovanj. Izkušnje so tu, neprecenljive in plačane. Ne smem trditi da preplačane, plačane so vendar, pošteno.

Živeti takó se mi zdi vredno življenja. Toda življenje, ki se intenzivno živi, hitreje ugaša. Stremljivo življenje, ki zajema iz pravirov narave, je resnično življenje.

Vrhovi gora so prispodobne uspehov. V gorah ni življenje nikoli ni natreslo pelina. Ta Korzika mi je postala simbol divjine, dostopne divjine. Kolikor višji so cilji, bolj po njih hrepeni srce. V izpovedih se izraža kultura človeka, v prizadevanjih po doseganju sreče njegova moralna moč.

Kako redki so trenutki spoznanj, vredni da človek začasno odloži vse obveznosti in piše o sebi. Tak trenutek preživi čas. Odkrita spoznanja zapiše človek, ki sta mu tuja nevoščljivost in sebičnost.

Proti jutru gre in mrak blede. Ozvezdja, ki jim je človek iznašel imena, pripisal abstraktno stvarnost, vir življenja in up vsezanja, postajajo nevidna.

Rojeva se dan. Ob uri, ki naznanja življenje, je mraz najhujši. Jutranja svetloba me najde negibnega, zazrtega kot teleskop v brezizraznost ozvezdja. Relief okolice, ki je doživela odhod Kristofa Kolomba, ki je bil rojen nedaleč od tu v mestecu Calvi in ki je bila takšna še v času Napoleona, ki je nedaleč od tu imel svoj lovski dvorec, se začrtuje v jutranje blede neba.

Zaspim ob prvih rojstnih urah dneva, podležem diktatu.

Spanec okrepi duha. Obzorja postanejo svetlejša, tišina z naraščajočo svetlobo dneva zgovornejša. Tudi ti človek se rodiš v nov dan, v novo življenje, človek atom v molekuli Zemlje.

Vedno sem se upogibal načelu: Jemlji človek, kar ti je razumljivega, pusti, kar ti je tujega. To je geslo preprostega človeka, očiščenega vseh navlak sodobnega sveta, načičkane mode in puhlega duha. Kako zavidam posameznikom, ki jim je uspelo vse življenje biti zvest temu načelu!

Kako zlahka je služiti svojemu poklicu, če ga zlahka jemlješ, tudi če gre za poklic vzvišene Pravice z zavezanimi očmi. Kako beden je lahko človek sočloveku, gledan z očmi tega poklica, in kako težko je razsojati v vseh in v posameznih primerih. Toda človek je izumil polarizacijo med subjektivnostjo in objektivnostjo, med legalnostjo in nelegalnostjo. Človek bi ne bil človek, če ne bi iskal kompromisa – pollegalnost. Tako ostane volk sit in koza cela.

V gorništvu pa imamo opravka s človeškimi originali in to z originali, ki v naravi slutijo in tudi dojamajo, da je neko področje človekove svobode nikdar popolnoma do kraja izživet. To so originali, ki so nezanemljivi za svet atomske dobe, v sebi srečni. Ne more se reči, da so padali za časom in da se je zanje čas ustavil. So kategorija, ki jih svet šteje za srečne zanesenjake. Morda je v tem tudi kanček zavidevanja.

Gorniško življenje je svojevrsten misterij sreče, slovesna himna notranje evforije, ki jo občutiš, ko stojiš nad oblaki in si gore okrog tebe podajajo grebene. Horizont je sklenjen obroč razigranega hribovja, sredi te sreče si ti sam, nebogljen neznanec, pa neznansko, nepopisno srečen.

Jutranji žarki so si izbrali pota skozi gosto vejevje borovcev in kostanjev. Poiskali so si steze mravelj, osvetlili roje žuželk, ki so zabrenčale jutranji crescendo.

Vijoličasti skladi gora so si nadeli toplejše, zlate barve. Čas je, da odrinem v goro. V strmini, ki me vodi na bližnje sedlo, na korziškem porfirju sonce kmalu popije vlago, jutranja moča naglo izhlapi. Redki izviri nadaljujejo poslanstvo življenja.

S toploto narašča vonj makije, neprodirne trnove goščave. Ima svoj značilni omamno-eterični vonj, ki se ga dolgo spominjaš. Vonj je del divjine, toda tudi tega si je civilizacija vzela za predmet potrošništva. Makijo različnih vrst prodajajo v vrečkah. V domačem kabinetu doma imam za nekaj dekagramov težak paket korziške makije. Obzorja je zakril čad. Onkraj njih je nepregledna ravnina Sredozemskega morja. Doline se iztekajo k morju, obale in podolja so že naseljena. Korzika – dežela prihodnosti. Avtonomizem otoka je močan. Ali bo premagal tokove, ki so zoper njega?

Korziške gore so še neobljudene. Le redkokateri zmoti mir vrhov, idiličnost njihovih podnožij. Koč ni, steza je malo.

V svojem kabinetu projiciram slike iz odmaknjenih korziških gora in dolin. Ostale so mi kot delec nepozabne oddaljene realnosti, ki se v teh trenutkih izgublja v abstraktnost. Provijajo, da je lepota v očeh tistega, ki gleda.

Pod skalo sem zakuril ogenj. Plamenček jezika v večerni hlad.

Skala nad mojim bivačem je še topla dolgo v večer. Poležavam na trdi podlagi, topla je, zato znosnejša. Sam sem, tako neizrekljivo sam v luči večernega ognja, ki razsvetljuje debela bližnjih dreves. Noč ima svojo moč, ki leže na človeka.

Letos sem hotel biti sam v divjini. Toda glej, črv samote grize. Kdor še nikoli ni bivakiral sam v gorah ali ob morju ne pozna tega občutka. Nekaj neizrekljivo otožnega prevzame človeka.

Človek ne pripada samo naravi, je hkrati tudi družabno bitje. Spominjam se svojih samotnih bivakov ob morju in v gorah. Samota je preklestvo in blaženost hkrati, osamljenost pa usoda. Snidenja in poslavljanja so misterij življenja. V slovesu je navadno bolečina, v bolečini pa obstojnost. Če te ne boli več, pomeni, da spomina ali pa tebe ni več.

Samota in tišina poglobljata in očiščujeta misli – do neke meje. Onstran nje je nekaj neizrekljivega.

Samota v gorah je nekaj drugega kot osama človeka. Samota v gorah kliče po človeku. Korziške gore so zato nekaj posebnega. V njihovi divjini je nekaj toplega, vabečega, da prideš spet.

Ko sem prišel domov sem na specialkah zaman iskal ime te doline. Na nobeni ga nisem mogel najti. Navsezadnje divjina ni več divjina, če ima svoje ime.

18.

SVOBODNA SLOVENIJA

Slovenci, kremeniti, stopimo v korak,
da osvobodimo svoj domati prag!
Čez gore, polja, po celotni svet! dani:
Slovenija svobodna, svobodna bodeš ti!

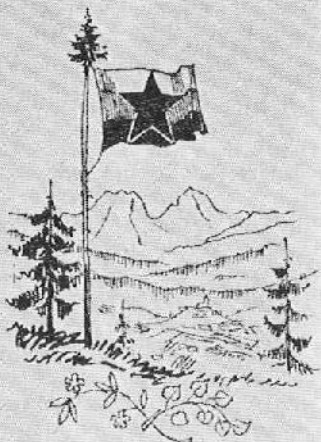
stare! belohradi, stopite v vrste,
pokažite mladini, kako naj se bori!
Čez gore, polja...

Vi mladinci naši, zavedajte se vsi,
za svobodo zlato vsak naj se bori!
Čez gore, polja...

A ve žene naše, ne točite solza,
pomagajte virm borcem do novega sveta!
Čez gore, polja...

Svoboda je ržeta, svoboda je vre,
tako se borimo, zanjo vsak umre!
Čez gore, polja...

Pesem je prinesel med slovenske partizane
nepozabni kvariš Martin, ki je svojo
predanost stvari svobodne Slovenije izpri-
čal s svojo junaško smrtjo na Štajer-
skem.

SESTOP Z RUŠICE

JANEZ MARINČIČ

e nekaj korakov in končno sva na grebenu Rušice. Nestrpno pogledam na drugo stran proti Krnici, to pa, kar vidim, mi takoj potlači kakršnokoli veselje ob dejstvu, da sva končno iz stene in s tem tudi iz težav. Čeprav ni jasno, popolnoma jasno vidim, da bava imela danes še bogat sestop z meglo in dežjem. Ustaviva se le toliko, da Bredi iz nahrbtnika potegnem vetrovko; plezalno opremo sva pospravila nekoliko više, saj postane svet proti vrhu povsem lahak.

Metka je danes v mojih očeh junak dneva, saj je zmogla nič kaj lahko, toda lepo smer brez vsakršne pomoči z vrvjo, na kateri sva si ta dan delila plezalsko usodo. Sicer so bile v steni tudi dve ali tri sitne prečnice, v katerih drugi utegne prav neprijetno zanihati, toda če ima dekle voljo in smisel za plezanje, taki problemi odpadejo.

Ko se sedaj živo spominjam tiste popoldanske srede, se mi zdi, da sem takrat imel drugačne probleme. Niti v sanjah nisem pričakoval tako odurno krušljivega in ostrega grebena, kot je bil ta, po katerem sva pričela nemudoma sestopati proti Rigljici. Od neštetihi neurij razbito in razmajano skalovje se nama je sesipalo izpod nog; zamolkli treski padajočih skal so še povečali tesnobo, ki jo je povzročalo zatišje pred gorsko nevihto. Vsa okolica se je začela zastirati z megli, ki jih je prinašal jugozahodnik. Iz črnega kaosa oblakov med Prisojnikom in Špikom se je pobliskovalo. Ni minilo dolgo, ko sva lahko tudi na najinem grebenu poslušala za živce prav neprijetno prasketanje. Svet, po katerem sva stopala, je postajal vse nevarnejši, rez grebena pa vse bolj izpostavljen.

Nemudoma sem moral izbrati med dvema možnostima: Če Metko varujem, bom hitrost najinega sestopa občutno zmanjšal in s tem oba izpostavil dobesedno na milost in nemilost strelam, ki so že začele sekati med Špik in Frdmanne police. Če pa bi bila tukaj dva fanta, bi seveda situacijo rešila s prostim plezanjem brez varovanja. Meni se je takrat zdelo, da je dekleta za tako resne šale škoda. Zato sem zabil klin in Metka je varovana na vrvi kaj hitro dosegla škrbino kakih deset metrov niže. Med tem se je nevihta kar lepo razvila; poleg megle, dežja in vetra naju je tudi treskanje opominjalo, naj kar najhitreje izgineva iz izpostavljenega grebena. Grebenskim skokom in stolpom sva se umikala na levo stran in tako po nekaj raztežajih prišla do značilne škrbine, o kateri nama je prejšnji dan govoril tudi Uroš.

SINTEZA DEJANJ IN SANJ

Gre za tezo, ki jo je na zelo mikaven in prepričljiv način razčlenjeval v svoji znani knjigi »Tat und Traum« v alpinističnih krogih zelo vplivni avtor Oskar Erich Meyer, ki ga po deseletju 1920 in 1930 še vedno citirajo. Švicar A. Graber iz Muzzana trdi, da so se tedaj postavljali temelji modernega alpinizma. Vsak ne more v visoke gore na drugih kontinentih, mora pa v domačih, bližnjih gorah najti druge, enakovredne, vendar duhovne vrednote, napraviti mora nekakšno sintezo »dejanja in sna«. Graber je o tem izdal knjigo »Pozabljeni obrazi« (Benziger, Zürich). V Les Alpes 1974/II je izšlo poglavje »Gora« iz njegove knjige. Takole pripoveduje med drugim:

»V eksaktni znanosti nisem mogel naprej. Nekaj me je gnalo, da bi ustvarjal, pa se še nisem zanesel na svoje možnosti in zmožnosti. V tem je vstala pred menoj gora in mi obljubljala, da se bom v njej uveljavil. Vsega me je prevzela za šest let. Ko sem potem videl v gorah umreti mladega človeka, mi gora ni bila več vse. V tistih letih sem meril smisel življenja z uspešnimi vzponi. Zelo težko sem dobil tovariša za navezo, ostajal sem v gorah po dva meseca nepretrgoma. Pogostokrat sem delal ture sam. Če sem se moral zanesti sam nase v neposredni konfrontaciji, je poglobljalo doživetje.«

Z leti si je nabral tur in izkušenj, tudi pisal je v »Les Alpes«. Takratni urednik dr. E. Jenny do njegovih prispevkov ni bil nekritičen. Očital mu je gostobesednost, vendar dobrodušno, češ, »za to moraš biti mlad. In biti mlad, to je lepo.« Ko je l. 1940 Jenny umrl, ga je vdova bodrila, naj se ponudi za urednika. Ni bil navdušen, a tudi sprejet ni bil, le v ožji izbor je prišel.

»Moja plezalska leta,« pripoveduje Graber, »so bila na pragu športno orientiranega alpinizma, vendar prej, preden je Domenico Rudatis sestavil lestvico šestere težavnosti. Plezalci smo verjeli, da v nas gori sveti agenj, čutili smo se kot skrivna bratovščina, vsi smo se poznali med seboj in bežali pred planinskimi organizacijami, ki niso

Jaz se na to sploh nisem spomnil in sem v želji, da jo čimprej pobriševa iz nevarnega področja, že začel razmišljati o spustu po vrvi na krniško stran. Na srečo me je Metka opomnila, da mora biti na drugi strani škrbine nekje zabiti klin za spust. Ta klin sva potem po treh raztežajih plezanja navzdol res dosegla. V njem je bila še rdeča Prusikova vrvica, ovita v več zankah skozi uho. Ko sem videl, da vrvica sploh ni stara, sem vanjo brž vpel vponko in spustil Metko po nekakšnem žlebu na majhno melišče pod njim. Med tem naju je že dodobra namočilo in veter je kar dostojno skrbel, da se ne bi preveč segrela. Ko se je Metka na melišču odvezala, sem stoječ ob klinu že otrdel od mraza in mokrote. Veter pa kar ni hotel ponehati. Da bi bil čim hitreje spodaj, sem se po žlebu spustil kar v škripcu. Zaviral sem samo z eno roko, saj se zaradi naliva ni bilo bati, da bi mi vrv ožgala dlani. Ko bi me načelnik našega odseka videl kaj takega početi na Turncu, bi me zagotovo takoj poslal domov. Toda situacija je bila takrat že taka, da sem s seboj moral pohiteti in tako nadomestiti čas, ki sva ga zapravila z varovanjem.

Megla se je od časa do časa razgrnila, vendar ne toliko, da bi videl, kje pravzaprav sva. Skozi sivino se je na desni pred nama kazalo nekakšno sedlo. Tam sva slutila konec težav. Ker sva tičala v boku grebena, sem moral splezati najprej malo navzgor, nato pa prečiti vodoravno levo do sedla. Ta raztežaj bi bil v čast že kaki zahtevnejši smeri, kako pa bo Metka zmogla dvajsetmetrsko prečnico po precej pokončnih krušljivih ploščah, mi pa ni bilo jasno. Privezal sem se za skalnat rogelj in jo poklical. Občutke, ki sem jih takrat imel, ne bi privoščil nikomur. Zavedal sem se, če bo punca količjak nerodna, bom lahko le nemočno gledal dolg nihaj v grapo pod sedlom; kakšne komplikacije bi imel, na to pa sploh nisem upal pomisliti. No, pa je tudi tokrat srečno prišla do mene in zavedel sem se, da sva preko najhujšega. Na sedlu je že rastle pritlikavo ruševje in pohitela sva naprej, da bi videla, kje bi ugodneje prišla v dolino. Toda megla, ki se je takrat za hip razgrnila, nama je zagrenila kratkotrajno veselje. V nekaj trenutkih se je zopet vse zakrilo in veter je začel peklensko mraziti skozi premočeno obleko.

Morda bo marsikoga zanimalo, kako se je moja soplezalka držala v tej zavidanja vredni kaši. Od nje kljub vsemu nisem slišal niti ene nepotrebne besede, brez panike je počasi, toda zanesljivo sestopala po včasih že kar težkem svetu, hitro je tudi znala poiskati primerno in varno stojišče, da je lahko potem brez skrbi povzemala vrv, ko sem sestopal za njo. Resnici na ljubo moram omeniti, da sva niže spodaj že lahko varovala na koreninah redkega ruševja. Sicer sem pa še sedaj vesel, da se o njej nisem zmotil, ko sva šla skupaj na turo. Saj sem bil celo pri fantih zaročaran. S sedla sva obrnila proti Kurjemu vrhu, ki ga nikoli nisva dosegla. Na položnem grebenu sva sicer našla nekakšno stezo in tudi možnost sestopa na martuljsko stran,

vedele za glavno predpostavko: da je plezalec individualist. Minulo pa je že 100 let, odkar je Eugène Rambert dejal: »Alpinist je v svoji osnovi človek, ki ima rad avanture. Zanj je moderna družba in njen način življenja – ječa.«

Literarni vzornik mu je bil predvsem Oskar Erich Meyer, ki je prvi primerjal in soočil »dejanje in sanje« in alpinizem ožje povezal z življenjem: »Gorski svet je zrcalo, ki vsakomur pokaže njegovo bedo in bogastvo. Kar nosiš s seboj v gore, ti gore tudi vračajo (po starem in banavzično: Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba). Kar si v življenju izgubil, ti vrh ne povrne. Vsa sreča v gorah je naša lastna sreča, vsa tolažba gora je tolažba našega lastnega duha.« Herbert Cysarz je dobro zapisal: »V primeri z gorami smo – nič. Vendar, kaj bi bile gore brez nas? Kamnita pustinja, še zdaleč ne luči duha in ne trdnjave eksistence, ki jih je treba osvojiti.«

Predhodnik generacije 1920–1930 je bil Guido Eugen Lammer, najbolj izrazita osebnost. Njegova dela odkrivajo neomajen individualizem, poln fanatične ekstaze ogroženosti in osamljenosti. Lammerju je bližina smrti spodbuda (stimulans), ki je potreben za življenje, zanj velja posameznik vse (po filozofu M. Stirnerju).

Pomemben je bil Hans Lauper, kot plezalec in kot mislec. Preplezal je severne stene Jungfrau in Möncha in l. 1932 severovzhodno steno Eigerja, šest let pred znamenitim vzponom po severni steni. Bil je zoper vsako publiciteto tako uspehov kot nesreč in porazov. V tem je bil neizprosno dosleden.

Omembe je vreden Walter Schmidkunz, živi leksikon za alpinizem. Napisal je »Zgodovino alpinizma« in štirijezični alpinistični leksikon. Njegova knjiga anekdot »Velike gore, majhni ljudje«, je pokazala hrbtno stran, plezalsko junačenje s pričami in lastno pripovedjo, imenitno delo, ki je izvabljalno smeh in homerski krohot. Zatrli so ga nacisti, moral je umolkneti, češ da njegova mati ni arijsko čista. Izdal je tudi knjigo »Mlad človek v gorah«, to je članke L. Maduschke. Knjiga se še bere in prodaja. Maduschka je bil najmočnejša literarna osebnost v prehodnem času alpinizma. Napisal je disertacijo »Problem samote v 18. stoletju« in kmalu nato v viharju izčrpan umrl

toda zaradi neznanega sveta in goste megle nisem hotel tvegati kakšnih zračnih spustov po vrvi. Tako sva hodeč po grebenu prišla do gostega ruševja. Zdelo se mi je, da steza drži levo v macesnov gozd. Ker boljše možnosti nisva videla, sva zapustila greben in se začela spuščati po pobočju proti cesti Kranjska gora-Krnica. Toda ta cesta je bila še presnelo daleč. Že sva naletela na prvo oviro. Vse bolj gosto ruševje naju je prisililo, da sva se umaknila v majhno grapo, po kateri je tekla hudournik. Že sem se oddahnil, saj se tukaj ni bilo bati kaj posebno hudega; imela sva vrv in tudi klinov je bilo še nekaj. No, pa so me trije od njih kar hitro zapustili, ko sva preko navpičnih skokov v grapi mogla le s spuščanjem po vrvi. Deževati je počasi prenehalo in prišla sva tudi tako nizko, da so oblaki ostali nad nama. Tako sva lahko videla, da se najina grapa steka v ogromno centralno grapo, ki jo na desni obrobljajo melišča, v njenem širokem dnu pa je bilo še veliko snega. Zavoljo teh dobrih obetov sva postala kar dobre volje in po tesnobnih trenutkih na grebenu se je kar prilegel sproščen klepet v vseh mogočih stvareh. Hiteč navzdol sva se še imela čas razgledati po okolici in videti, kje pravzaprav sva. Nobena umetnost ni bila ugotoviti, da bova prišla na cesto slab kilometer prej, preden ta pride do mostu pri hotelu Erika. Jasno nama je postalo, da sva prekmalu zapustila greben, sicer pa sva bila s trenutnim stanjem čisto zadovoljna. Dan se je počasi poslavljaj in imela sva priložnost opazovati nevsakdanji sončni zahod. Izza raztrganih megel, ki so se podile po grebenih na drugi strani doline, so prodirali večerni sončni žarki do zahodnih pobočij Rigljice.

Stene za nama so dobile rumeno rdečo barvo, ki se je čudovito skladala s temnim zelenjem ruševja in macesnov, vse skupaj pa je dobilo poudarek še na belini snega, ki je ležal na dnu velike grape, po kateri sva hitela navzdol. Kljub stiski s časom sva se ustavila, da to sliko vtisneva v svoj spomin, kajti tam je za takšne lepote vedno dovolj prostora.

Tako se je počasi mračilo, midva pa sva še imela upanje, da prideva pred nočjo v dolino. Grapa se je počasi zožila, hudournik pa temu primerno narastel. Slutil sem, da se bo zadeva zopet končala s skokom. Toda to, kar sva nato videla, je preseglo vsa moja pričakovanja: Ogromen slap se je valil preko roba v brezno, ki mu sploh nisem videl vznožja. Slap so v polkrogu obkrožale popolnoma navpične črne rumene stene odurnih oblik. Po robovih pod njimi so se obešale črne silhete skrivenčenih macesnov, ki si najdejo življenjski prostor tudi v najbolj divjih koncih. Voda izpod slapa se je niže spodaj izgubljala v ozko in temno tesen, vse skupaj pa je bilo podobno še najbolj soteski strahov. Takoj sem si bil na jasnem, da nama je pot navzdol zaprta. Odločil sem se, da se umakneva v levo, kjer svet ni bil videti tako divji. Metka mi je sledila po precej nevarnem prečanju nad ogromnim skokom, ki

v Civetti. Njegovi spisi razodevajo duhovno nadmačnega človeka, lahko bi rekli: Če bi bil ostal živ, bi imel povedati marsikaj in to ne samo o alpinizmu. Posebno vplivno in še danes vredno branje je delce »Alpinizem kot romantična oblika življenja«, v katerem je Maduschka alpinizem obravnaval kot izraz splošnega neugodja in nezadovoljstva modernega človeka. »Ljudje moramo potovati, da zatremo (ubijemo) svojo hrepenenje, sicer bi hrepenenje ubilo nas; nikoli ne moremo prenehati potovati, saj tudi hrepenenje nima konca; potujemo brez cilja, pot sama je smisel in cilj, gora za goro so postaje na njej. Tako dajemo hrepenenju vedno nove objekte, ga z njimi pomirjamo in obenem z njimi vedno znova podžigamo: gibanje brez konca, dokler potujemo. Mi pa moramo potovati. Potovanje je naša usoda, naša sreča – naša tragika.«

Graber je poznal tudi Welzenbacha in ga prišteva med tvorce modernega alpinizma. Willo je bil prava sinteza kulture in volje, kultiviran človek velike volje. Počel je nemogoče stvari v gorah, a tudi pri premagovanju kostne tuberkuloze, ki ga je mučila. Zmrznil je l. 1934 na Nanga Parbatu in šele pred nekaj leti so našli njegove ostanke, zraven še Merklowe in Wielandove. Umrli so, da bi osvojili »nekorisni svet«, kakor pravi temu Lionel Terray, po Graberjevem mnenju največji zastopnik modernega alpinizma.

T. O.

GRANDES JORASSES POZIMI

Slovita vodnika Michel Feuillarde in Yannick Seigneur sta s pirenejskima plezalcema Louisom Audoubertom in Marcom Gelyjem od 18. do 27. januarja 1974 preplezala severno steno Grandes Jorasses – direktno v Pointe Whymper. Poskušala sta že od 1. do 10. januarja, pa ju je zavrnilo slabo vreme, poleg tega pa je eden od njiju padel. Smer sta krstila za »direktno smer prijateljstva« (Directe de l'Amitié). Poteka

se je izgubljal v brezno, v katero je grmel slap. Takoj mi je postalo žal, da sva vrv pospravila, vendar sedaj res nisva več smela izgubljati časa. Ko sva na drugi strani prišla na travnat greben, je zopet sledilo razočaranje. Pot nama je križala ogromna grapa, ki je v navpičnih polkrožnih skokih padala v globino. Počutil sem se kot v mišnici. Kje, kam? Mrak se je že skoraj zgostil in vedel sem, da se ne bova mogla več dolgo igrati Kekca nad samotnim breznom. Situacija je postala prav resna... Nenadoma sva se oba zdrznila. Padajoče kamenje v grapi je pritegnilo najino pozornost. Zagledala sva splašene gamsa, kako je v skokih prečil ono na videz nemogočo grapo po nekakšni polički, mestoma zasuti z drobnim peskom. Uvidel sem enkratno priložnost in pohitel za gamsom, da bi videl, kam se bo umaknil. Ko pa sem prišel na drugo stran grape, je gams že izginil za robom in samo še oddaljen ropot je pričal, da sva ga v njegovi svobodni divjini zmotila. Najbrž ne prva, ker sem pod previsom na polički opazil nekakšno leseno skrinjico, obteženo s kamenjem. Zaman sem se spraševal, čemu ta skrinjica, bila je le zgovoren dokaz, da nisva prva zašla v te konce. Nato sem imel še nekaj težav, da sem Metko sploh pregovoril, naj gre za menoj, kajti ta gams ji je s svojo prikaznijo vzel poslednjo voljo, ki ji je še ostala po razočaranju nad slapom. Ko je bila zopet pri meni, sva drug za drugim sledila neizraziti stezici, ki je vodoravno prečila strmo pobočje nad velikim odlomom. Zaradi skorajšnje noči sem sklenil poiskati prehod naravnost navzdol po gozdu, v katerega sva po tej stezici prišla. Imel sem malo upanja, da nama bo uspela. In res, po petdesetih metrih zopet skok, pogledam še bolj levo – sami skoki, in to ne majhni. Vsega mi je bilo že dosti. Po strmih travah sva splezala nazaj na gamsjo stezico in si poiskala pod previsno skalo primerno mesto za bivak.

Popolnoma se je znočilo in oblekla sva se, kar sva imela, ter se usedla na vrv, ki je bila ta dan skoraj več v vodi kot na suhem. Oba popolnoma mokra sva se vdala v usodo in se pokrila z bivak vrečo. Imela sva tudi nekaj hrane, saj čez dan ni bilo časa, da bi jo pojedla. Ko sva vsa premražena sedela na mokri vrvi in se stiskala drug k drugemu, sem se moral nehote nasmehnuti ob misli na tiste alpiniste, ki so kdajkoli sanjali o bivaku mešane naveze. Mislil sem si, naj sanjajo kar naprej, kajti jaz bi vse tiste sladkosti, ki naj bi jih tak bivak ponujal, raje zamenjal za suhe hlače in toplo srajco. Pa sva tudi tisto noč prestala in zjutraj se meni, jasno, sploh ni dalo izpod relativno tople bivak vreče. Metka je pa ta problem rešila enostavno tako, da mi jo je potegnila čez glavo. Znašel sem se v hladnem jasnem jutru ujet sredi strmega gozda, ki so ga sekali najlepši možni skoki. To je bil problem zame in kaj hitro se me je lotila zopet stara podjetnost.

Hitro sva pozajtrkovala, kar sva še hrane imela, se navezala na vrv in odšla po stezici, ki je potekala ves čas vodoravno v levo po široki polici med dvema skokoma.

levo od smeri Bonatti-Vaucher. Leta 1972 jo je brez uspeha naskakoval poročnik Marmier z Nominéjem in neka japonska naveza, ki je prva preplezala centralni ozebnik. Smer poteka po desni strani spodnjega dela v velikem centralnem ozebniku, najprej po ledu, na kar zavije na levo v velikansko poč, na vrhu zaprti z rampo in previsi. Visoka je 1000 m, 650 m je povsem previsnih. Je skrajno težka, plezalci so zabili 300 do 350 klinov. Smer praktično ne ponuja počivališč, stojišč ali bivakov. Vse bivate so prebili po netopirsko. S seboj so imeli vso opremo. Ko so vstopili, so praktično »podrli za seboj vse mostove«. Zraven so še snemali in s tem podaljšali trajanje ture za 1 do 2 dneva.

Skala je prav tako dobra kot v Walkerju, izpostavljenost pa večja kot v Grand Capucinu. Yannick Seigneur sodi, da je to najtežja smer v Zahodnih Alpah, eno največjih dejanj v zgodovini alpinizma.

T. O.

500 SMUČARSKIH ZAVOJEV V COUTURIEROVEM OZEBNIKU

Henri Leblanc nam odkriva v Les Montagnes 1974/1 rivaliteto med smučarskimi levi, ki si hočejo priboriti prvo mesto pri osvajanju težkih ozebnikov. Eden takih znanih ozebnikov ima v Aiguille Verte ime po slavnem Couturieru.

Serge Cachat je eden od navdušenih smučarskih alpinistov. Z njim vred so na imenovani ozebnik že dalj časa prežali Jean Clémenson, Rémy de Vivie in avtor Leblanc. Ob 5,45 so že rili po ozebniku v zahodni steni Drujev. Aiguille Verte si je nadela kapo, toda Francozi pravijo, da Mont Blanc ne zmore, kar hoče Verte (Ce que Verte veut, Mont Blanc ne peut). Ob šestih se kapa razide, na vrh Verte pa sede helikopter in izkrca Sergea Cachata, ki kmalu nato zasmuča v 1100 m visoki (ali globoki) kuloar. Pravzaprav je Cachat začel pozno, sneg se je že začel mehčati – on pa se dobro počuti na trdem srenu. Z Argentierskega ledenika so ga lahko opa-

Prišla sva do velike grape, takrat na srečo poslednje. Prečkala sva jo do dna še kar lahko, na drugi strani pa jo je zapirala navpična stena, preko katere sva prišla po rumeni plazni polici, ki bi delala čast vsaki krušljivi plezalni smeri.

Kam pa sedaj?

Pot se je izgubljala naprej skozi gozd, malo pod nama pa se je videl gozdnat greben, ki mi je vzbujal upanje. Po vrhovih dreves, ki so se v lepi paraboli spuščali proti cesti, sem sklepal, da tam ne bova doživela več nikakršnih presenečenj.

No, in res se je izkazalo, da sem našel izhod iz pasti. Čez dvajset minut sva že vsa srečna stala na cesti Kranjska gora-Krnica.

Popoldne pa sva v Martuljku pri senikih naredila prav zanimivo razstavo oblačil in opreme, ki sva jo morala posušiti. Pa tudi premraženim ledvicam ni škodovalo malo ležanja na toplem soncu, ki je zopet sijalo na enkratno panoramo martuljskih grebov in vrhov.

Pripis: Dogadki so potekali 3. in 4. VII. 1974. leta na in pod grebeni Rušica in Rigljice, potem ko sva s Škerjančevno Metko (tudi AO Ljubljana-Matica) preplezala zahodno smer (IV-V) v južni steni Rušice. V Martuljku sva bila v okviru letnega alpinističnega tabora, ki ga je vodil tov. Uroš Zupančič.

SONCE IN VETER V GREBENU

FRANCI VRANKAR

ima naredi gore skrivnostne, pravljicne. Velikokrat poizkušam priti v ta pravljicni svet snega in sonca. Poizkušam priti po normalnih poteh ali po stenah. Težko rečem, kdaj so napravile name lepši vtis, in prav to mi je v zasneženih gorah najbolj všeč. Pozimi se lahko marsikak normalen pristop na vrh primerja s poleti preplezano šestico. Kako sva s soplezalcem doživljala zimo na tisto novoletno nedeljo? Zjutraj je bila Brana vsa ožarjena. Budim Ceneta, v nahrbtniku pa iščem fotoaparat z diafilmom. Zunaj si naveževa še dereze in zapustiva družbo. Fantastično vreme naju spodbuja k hitremu tempu. Na začetku grebena se naveževa. Začel je vleči mrzel veter. Cene

zovali in bili priča, kaj počenja ta »virtuoz«, ki počasi in zanesljivo krmari po 500 nagnjenem kuloarju. Ima ga v nogah, fantalin, ki svoji mami pripravlja strašne skrbi, odkar si je nataknil smuč. Z 11 leti je že iskal strmine stran od rožljanja in šklepetanja žičnic, liftov in vzpenjač. L. 1971 je z 18 leti za trening drugi presmučal Spencerjev ozebnik, prvi Contaminov, prvi smučal po severnih straneh Tête Blanche. Oktobra 1971 je prvi presmučal severovzhodno steno les Courtes, leta 1972 greben Bionnassay in severno steno, sam s kvedrovci v nahrbtniku. Leta 1970 je drzno zdrčal po deloma ledeni severni steni Aig. du Goûter, ki ga je mamila od otroških let.

Ta Serge Cachet-Rosset je zdaj pred očmi svojih prijateljev v strminah Couturiera. Za pasom ima obešeno platneno »banana«, v njej dve vponki, 40 m vrvice, dva klina, za vsak primer, kakor kak izletnik. V 500 napornih, zahtevnih zavojih se je privrtel do dna ozebnika, mimo vseh ovir, preko ledu in razpok. Na dnu ga je čakala velika razpoka, tudi njo je preskočil in odsmučal po ledeniku, vse pred pričami. Po spustu je med drugim izjavil: »To je bila moja največja in najtežja zmaga. Prečudovit dan, saj so se mi izpolnile življenjske sanje.« – Res, kakor sanje. In vendar ne gre, da bi dvomili.

T. O.

HEINI HOLZER S SMUČMI PO BRENVU

Poročali smo že, kakšne ture navzdol dela mali Tirolec Holzer iz Poadižja. Francoski zapisek o njegovem spustu po Brenvi se glasi: 30. junija 1973 je H. Holzer presmučal Brenvo. Sam se je s smučmi na ramah povzpел na vrh Mt. Blanca iz zavetišča Fourche, si nataknil smuč nad prvim skalnim otočkom v Brenvi in po klasični smeri prismsučal do snežnega grebena, na kar se je spustil v Güssfeldtov ozebnik. Vsega skupaj je smučal 3 ure.

T. O.

začenja. Skala je vsa ometana. Ko s cepinom iščem oprimke, veter z vrtincem odpiha sneg. Škrbina je v zatišju, nad njo je prvo težje mesto. Cene mora zabiti dva klina, da pride čez. Ko mu sledim, se zaman trudim z njima. Vem, da je tisti klin Cenetu najbolj pri srcu, da ima manj lepe spomine, toda ni šlo. Cene me je razumel: »Bova šla pa poleti ponj.« Nadaljujeva, kopljeva stope, odkopavava oprimke. V žlebu ob Glavi morajo roke zopet iz rokavic. Skalni prag naskoči Cene kar z derezami. Cviliijo, škrtajo in končno je čez. Ponovi se prelepa muzika, ki gre skozi ušesa. Desna noga mi spodleti, toda ujamem se z rokami. Ko pridem na stojišče, tulim in cvilim od bolečine v prstih. Cene je imel pevski nastop malo prej. Naslednji raztežaj naju privede na sonce. Kar naenkrat nama je neznosno vroče. Kako rada bi posadela na suhi skali in občudovala lesketajoče se gore, pa nimava časa. Morda na vrhu.

Med skalnimi bloki se zrinem na greben nad Glavo. Zopet nastopi veter. Hitiva, kar se le da. Zopet in zopet naju zaustavljajo skalni odstavki, kjer je treba vse odkopati. V žlebu je tudi led. Cepin je zdaj najboljšo orožje. Čas pa hiti. Trudiva se čez skale s tankim, nezanesljivim požledom. Dereze cviliijo, vendar držijo. Jahava po grebenu z ene skale na drugo. Privede naju pod naslednje težje mesto. Cene se začene v steno, najde klin, zabije še enega. Izkopava oprimke in se pomika čedalje višje, še malo in že je na škrbinah. Hitim, kolikor morem, toda zopet me zaustavi klin. Krivi se, maje, ven pa noče. Zadnji meter prigojufam s cepinom, zasajenim na nasprotno stran. Zdaj ni več veliko grebena. Dneva pa je tudi samo še za eno uro. Še zadnje slrmo mesto. Prečim po snežni vesini in nato gar do škrbinice. Vdira se mi. Cene mi vpije, naj bolj zasajam dereze. Tedaj se mi sneg pod nogami spodsuje. Vrže me na hrbet. Ustavim se nekaj metrov nižje. Glava me boli. Ko se potipam, odkrijem rano. Najbrž sem se udaril s cepinom, ko sem se prevalil. Cene je hitro pri meni. Hoče me povezati, pomagati, vendar ga zavrnem: »Pojdi rajši hitro naprej.« Više v snegu varujem in si hladim glavo. Prevzema me čudna slabost. Ceneta zadržuje nizka stena nad škrbinico. Premaga jo tako, da okel cepina zasadi nekam visoko v sneg. Tako doseže greben. Spodbuja me, ko mu sledim. Previdno grem za njim. Vse je ledeno, zato tudi jaz zavihtim cepin. Zasadam ga nekam in že sem tudi jaz na grebenu. Še en raztežaj in konec je težav. Stojiva na zahodnem vrhu. Cene zvija vrv, jaz pa odidem počasi naprej. Premišljuje o sreči, ki sva jo imela na turi. Pridem do sedla med obema vrhovoma. Pokličem Ceneta in gledam, kdaj se bo pojavil na hrbtu. Veter tuli, mrači se. Toda njega ni! Za grebenom ga zagledam. »Dereza mi nagaja,« odgovori. Ne ve, kaj zdajle čutim, kako sem vesel, da je samo dereza.

Skupaj nadaljujeva pot proti vrhu. Sonce je dokončno zašlo, ko stopiva nanj. Stisneva si roki. »Hitro pojdiva, do Sukalnika greva lahko brez baterij.« Meglena mrena nad Bistriško dolino in megleno morje nad pokrajino dobiva črno barvo. Zadnja rdeča niansa na obzorju v črini.

Zametene sledi naju privedo na Sukalnik.

Sedeva in si natakneva bateriji. Strašno me boli glava. Oni na sedlu so naju zagledali. V temi se podrsava po snegu.

Še dobro uro imam časa, da pridem v Bistrico na zadnji avtobus.

SZ greben Planjave, plezala 30. 12. 1973 Cene Kramar in Franci Vrankar, AO Kamnik.

PRLEKI NA TRIGLAVU

MINKA MALI

ilo je leta 1952. Vodila sem večjo družbo, večinoma prvič na moj 25. Triglav. Šli smo čez Prag na Kredarico in popoldne na vrh, moj »srebrni« Triglav. Zvečer smo na Kredarici opazovali zanimiv delni lunin mrk. Bilo je 5. avgusta.

Ker je bilo naslednje jutro božansko in je Triglav tako vabil, smo šli, čeprav ni bilo v načrtu, še enkrat na vrh, saj se je takorekoč vsa nabasana Kredarica dvignila in naskočila »očakov kranjskih sivih poglavarja«.

Med izletniki mi je padla v oči večja skupina mladine, ki jo je vodil visok stasit planinec najlepših let. Razen njega so bili vsi bolj romarsko kot planinsko opremljeni, otroci še kar s šolskimi torbami. Bili so neznanstvo veseli, bil je pravi živžav v štajerskem narečju. Navdušeno so odtisnili triglavski žig. Njihov vodja jim je vneto razkazoval razgled na vse strani.

Potem vidim, da odhajajo. Njih vodja jo ubere naravnost po stezi proti italijanski »direttissimi«, mladina pa za njim. Skočim za njimi: »Ne tukaj! Nazaj! Tukaj ni prav!« Deklica kakih 15 let, ki je bila zadnja zavpije: »Ata, ata, nazaj! Nekdo vas kliče!« In res so bili hitro vsi spet na vrhu. Vadij povem, da to ni Kugyjeva pot, po kateri hočejo verjetno na Dolič, ampak italijanska »direttissima«, ki je še za gor gredé nevarna, saj ima žice od strele potrgane. Pokažem jim na levo markirano stezo, ki pelje na Dolič. Lepo se mi v štajerskem narečju zahvali in odide z mladino. Nismo se več srečali.

Ko se je naša družba, potem ko smo še prehodili Trento, Vršič in stopili na Mojstrovko, vračala 8. avgusta z vlakom domov, je na ljubljanskem kolodvoru stopil k meni tisti štajerski planinec in mi segel v roko: »Gospa, jaz se vam še enkrat zahvalim, da ste nas odvrnili od nesreče. Na Doliču so mi rekli, najmanj dva mrtva bi imeli, če bi skušali iti tam čez. Mi smo s pujskega okraja.« Morala sva se, čeprav nerada, na kratko posloviti, ne da bi kaj več zvedela drug o drugem.

S prof. Josip Westrom, ki je stanoval v isti hiši kakor jaz, on v tretjem jaz v prvem nadstropju, sva bila v dobrih planinskih stikih. On je prebiral moje planinske knjižice, jaz pa njegove članke v Planinskem Vestniku. Kar pride nekega dne k meni z zanimivo novico, da je dobil nepričakovan odgovor iz Prlekije na svoj članek v Planinskem Vestniku »Okrog Triglava« (Plan. Vest. 1952/9, stran 263), kjer omenja družbo iz Ivanjke pri Ljutomeru. Srečal jo je v Vratih.

V članku vprašuje: »Ni majhna reč, da se preprosti Prleki, vajeni skromnega gričevja, odpravijo na visoko-planinsko turo. Rad bi vedel, kaj naše ljudi k temu nagiblje, ali propaganda ali želja po sproščenosti ali fizikultura ali posnemanje modernosti?« Na to vprašanje je dobil prof. Wester obširno pismo iz Prlekije, kjer mu »kmetica« Erna Meško iz Lahonca pri Ivanjkih odgovarja: »Lahko vam rečem, da ne moda, ne fizikultura sva nista vzrok našim planinskim pohodom, temveč želja dvigniti se nad vsakdanjost, biti košček neoskrunjene narave vsaj za nekaj dragocenih dni v letu, to je tisto, za kar nam nabena žrtev ni pretežka.« Pismo Erne Meško je bilo objavljeno pod »Glas iz Prlekije« v Plan. Vestniku 1953/3 stran 138.

Ko mi prof. Wester to pokaže, mi šine v glavo: prav to skupino sem jaz srečala na vrhu Triglava in jo odvrnila od nevarne italijanske smeri. Povem mu svoj pripetljaj in ga prosim za naslov. Takoj jim pišem in kmalu dobim dolgo s strojem pisano pismo Maksa Meška, ki ga še hranim. Izraža veliko veselje, da se je naše srečanje na Triglavu sprevrglo vsaj v dopisovanje. Upa tudi, da se mi ljubljanski planinci prof. Wester, prof. Janko Mlakar in jaz opogumimo in pridemo v Prlekijo k njim v goste.

»Prisrčno, prisrčno vabljeni in na svidenje,« zaključuje Meško svoje prvo pismo. Prof. Janko Mlakar je kmalu na to zbolel in umrl. Prof. Wester pa se kar ni mogel odločiti. Mene pa je vleklo v nepoznano Prlekijo, zato sem se na ponovno vabilo kar sama podala v Lahonca, kjer gospodari ugledni Meškov rod.

Ne morem popisati, kako navdušeno sem bila 1. januarja 1953 sprejeta pri Meškovi. Kako so se me kot planinke razveselili, ki jim prinaša pozdrav in košček oboževanega alpskega sveta! Presenetili so me celo z lepim žigom »Litmerk 331 m Prleški Triglav«. Bila sem prva, ki sem ga odtisnila v svojo planinsko knjižico.

Prijateljske vezi so se krepile, obiski ponavljali. Peljala sem v Prlekijo tudi svoje ožje planinske prijatelje – Hribolazarja, Fanči Speletičevo, Silvo Kršinarjevo. Makso nas je vsakič vodil in vozil po Prlekiji, na Litmerk, v Jeruzalem, na Svetinje, na Tomaža, na Gomilo, v Cerovec, rojstni kraj Stanka Vraza, v Žvab, rojstni kraj velikega slovenskega rodoljuba iz prejšnjega stoletja Božidarja Rajiča.

Ko sem avgusta leta 1953 šla za svojo 60-letnico z Janezom Brojanom drugič v severno Triglavsko steno, naju je v Vratih – lako smo se domenili – čakal Makso Meško s svojimi otroki. Ti so počakali očeta v Vratih. Šli smo trije v eni navezi Slovensko smer, čez Bele plati do Možica, tu zavili levo na Zlatorogove steze do Ustoličenja in izstopili na vzhodni stolp. Ker smo bili trije, jaz v sredi naveze, je bilo plezanje kratkočasno. Brojan me je varoval spredaj, Meško pa zadaj, kar je bilo posebno važno na prepadnih Zlatorogovih. Tam je padel kamen, se ujel na mojo hlačnico, jo raztrgal in me skoraj spravil iz ravnotežja – pa me je Makso spretno z vrvjo zadržal – kar tesno mi je bilo pri srcu...

Makso je ves čas imel v mislih svojo prvo turo v Triglavski steni in nama je pripovedoval, kako je nekoč šel sam v »steno vseh sten« in se tam poganjal v neznanem svetu tako dolgo, da ni mogel naprej, nakar je sestopil in dospel z raztrganimi hlačami srečno v Aljažev dom, dalje pa s kolesom v Prlekijo. Tudi to je popisal v PV. Ta naša plezalna tura v treh mi bo ostala v najlepšem spominu. Jaz za svojo 60-letnico, Meško za svojo 50-letnico sva v navezi z Brojanom skupno uživala radosti in nevarnosti severne stene Triglava.

Tisto res posrečeno srečanje na vrhu Triglava je prineslo meni nepozabna doživetja. Spoznala sem Prlekijo, to čudovito deželico, iz laporja narejeno, z zlahtno trto posajeno, z zidanici in s cerkvicami ozaljšano, kjer biva zdrav, zaveden slovenski rod. Za vse to in še za več se imam zahvaliti predobri Meškovi družini v Lahoncih.

JANKO GLAZER

FRANČEK VOGELNIK

ik preden je dopolnil 82 let, je 2. februarja umrl pohorski pesnik Janko Glazer. Rodil se je 21. marca 1893 v Rušah. Osnovno šolo je obiskoval v svojem rojstnem kraju, gimnazijo v Mariboru, slavistiko in germanistiko je študiral v Gradcu, na Dunaju, v Zagrebu in Ljubljani. Kot suplent je 1920 dobil mesto na mariborski klasični gimnaziji; od 1926 pa do smrti je bil bibliotekar v mariborski študijski knjižnici, kjer je bil v letih 1931–1959 njen ravnatelj.

To je silno skop okvir Glazerjeve življenjske poti, tega velikega delavnika. Nadarjenost, posebej izvrsten spomin, je podedoval po očetu, močno, če ne odločilno pobudo za vse življenjsko delo pa lahko upravičeno iščemo že v osnovni šoli: uživala se sloves ene najbolj narodnih v mariborskem območju (nadučitelj J. Lasbaher, uč-

Janko Glazer, profesor, bibliotekar, pesnik, literarni zgodovinar, sotruden našega glasila

Foto Fr. Vogelник

telji D. Lesjak, M. Lichtenwallner-Senkovič in T. Stani). Vsestransko nadarjenemu in čutečemu dijaku – bil je vseskozi odličnjak – se ni bilo lahko odločiti ob začetku visokošolskega študija: zanimivo je, da je najprej izbral matematiko in fiziko in šele pozneje slavistiko in germanistiko (medtem je obiskoval tudi predavanja iz naravoslovja, posebej ga je zanimala botanika). Kot profesor je na klasični gimnaziji prišel med mladino, ki je imela za seboj 1. svet. vojno – mnogo višješolcev je prišlo z bojišč – in je bila pod vplivom prevratne dobe in oktobrske revolucije; bila je silno delovna, čutila se je odgovorno pred narodom. Mlademu suplentu, ki je bil Maistrov bojevnik, je ni bilo treba posebej vnetati in spodbujati. Pri vzgoji ga je vodilo načelo, naj se mladina samostojno razvija, pedagog ji ne sme vsiljevati svoje volje, zato razumemo, zakaj je kot mentor literarnega kluba utrinkarjev stal snujočim dijakom ne na čelu, ampak ob strani.

Tedaj se je vključil tudi v mariborsko Zgodovinsko društvo in postal njegov tajnik in knjižničar. Nekaj let pozneje je postal poklicni knjižničar v študijski knjižnici, ki jo je iz skromnih začetkov načrtno razvil v pokrajinsko znanstveno knjižnico. To je terjalo celega človeka, in Janko Glazer se ji je res popolnoma posvetil: bil je ne samo njen ravnatelj, neutrujen iskalec, zbiralec knjig, ampak v še večji meri poznavalec vseh kulturnih vrednot in moč, ki so jih ustvarili; njegova posebna skrb je veljala Stajerski. Ni bil slepo zaverovan v vsako zapisano in natisnjeno besedo, marveč je trezno, kritično iskal zanesljivo, trdno podlago, na kateri lahko raziskovalec gradi svoja spoznanja. Opraviti je bilo treba velikansko delo: zbrati in narediti dostopne tiskane vire za znanstveno raziskovanje naše kulturne dediščine. Tako je rasla študijska knjižnica, ob njej pa osebnost Janka Glazerja: 1929 je postal sourednik Časopisa za zgodovino in narodopisje, kateremu je bil tudi lektor in korektor. In ko so bili sadovi dolgoletnega dela že vidni, vrsta najhujših udarcev: nacistični delirij je štiri leta načrtno uničeval slovensko kulturo in človeka. Vse Glazerjevo delo je bilo na mah razdejano; z družino so ga izselili v Srbijo. Po vojni se je vrnil, obnovil študijsko knjižnico ter jo razvil v zgledno tovrstno ustanovo; njegove zasebne knjižnice ni bilo več, uničili so jo kulturtragerji; tudi sina ni bilo več domov, padel je za svobodo... Ko je 1959 odložil pezo ravnateljjevanja, je bilo dvakrat opravljeno

velikansko organizacijsko delo in ustvarjen temelj današnje visokošolske knjižnice. Vendar si Janko Glazer ni privoščil zasluženega oddiha: posvetil se je rokopisnemu oddelku in ga vzorno vodil celih 15 let, prav do svoje smrti.

Janko Glazer je splošno znan predvsem kot pesnik Pohorja. Prva doživetja, iz katerih se je razvila globoka povezanost z naravo, izvirajo iz otroških let: oče ga je pogosto jemal s seboj v planino, kadar je šel po opravkih. V poznejših letih so se te vezi še poglobile. Odprla se mu je govorica resnobnih, mračnih smrekovih in jelovih gozdov, svetlih frat in sončnih, cvetočih in trpko dehtečih trat in mokrotnih barij, tihota, samota in neskončnost. V tem svojevrstnem svetu, v teh doživetjih in v takem pesnjenju je odkril svojo najvišjo modrost: ubranost s samim seboj in s svetom.

Ob vsej obilici dela v študijski knjižnici in ob svojem pesnjenju, urednikovanju in prevajanju je bil Janko Glazer tudi literarni in kulturni zgodovinar. Poglobljal se je v Prešerna, Aškercu, Cankarja in Župančiča, s posebno zavzetostjo pa je v številnih biografskih in bibliografskih člankih in prispevkih ocenil delež slovenskoštajerskih kulturnih delavcev, gibanj, dejavnosti in ustanov v celotni slovenski kulturi. Pri tem delu je moral večidel orati ledino.

Spričo globoke in trajne navezanosti na naravo in obdravski planinski svet bi upravičeno pričakoval, da je bil Janko Glazer že izmlada dejaven planinec, saj so bili že njegovi starši člani podravske podružnice, ki jo je 1901 ustanovil in 40 let vodil učitelj Davorin Lesjak. 2. julija 1902 je bil množičen izlet po pravkar markirani poti mimo Šumika in Stare glažute – zgodovinski planinski izlet, s katerim so ruški planinci ta del Pohorja odprli za turizem; med udeleženci je bil tudi Janko Glazer z bratom Ludvikom in očetom Alojzom (PV 1967, 66). Pesmi pričajo, da je v poznejših letih pogosto obiskoval Pohorje, njegovi prijatelji in znanci pa vedo, da ga je izvrstno poznal; živel je v njegovem čudovitem spominu. Leta 1968 je v svojem pismu PZS med drugim zapisal o slovenskem planinstvu: »Z zanimanjem pa sem to delo vedno spremljal in ga bil vesel, že od otroških let naprej, ko je Planinski vestnik spadal med moje najljubše branje; prihajal je v hišo, ker sta oče in mati bila člana Podravske podružnice. Tudi zdaj, ko človek postaja z leti vedno bolj osamljen, so mi planinci še najbližji.« Za 65-letno zvestobo planinam so mu 30. maja 1968 ruški planinci izročili umetniško izdelano diplomo, s katero je postal častni član PD Ruše.

UTRINKI S POMURJA

LADO BOŽIČ

(Nadaljevanje in konec.)

deželo je že močno pritiskala jesen. Čas, ko delaš obračun s preteklim in že delaš načrte za prihodnje leto. Nekega zaspanega dne, ko še nisem dodobra pregnal dremavice, je stopil čez hišni prag možak osemdesetih let, rojak in navdušen planinec Franc Hrovat. »Prišel sem vas osebno povabit na slovesen sprejem in podelitev značk o prehojeni Pomurski poti. Slavje bo v Murski Soboti. Štejem si v posebno čast, da vam jo bom kot prvemu rojaku osebno pripel.« Glas mu je malce podrhteval. Onemela sva oba, jaz pa še ostrmel. Kri mi je bušnila v glavo in komaj sem izjedljal, da gre najbrže za pomoto. »Dragi Franc, sem dejal, nekaj ne bo v redu. Komaj tretjino poti sem prehodil, vse drugo me še čaka.« Sedaj pa imaš iz vinarja drobiž, sem si mislil. Dobil si jo s kolom po butici. Razkrinkal te je, strahopetec. Tega je krivo tvoje cincanje. Na, pa sem se vendarle zdril z boba in skušal rešiti, kar se je še dalo rešiti.

»Dragi moj, prihodnje leto in to čimprej bom potovanje nadaljeval in tedaj se bova videla v Soboti.« Malo je pomislil, nato pa dejal:

»Kaj pa, če bom v tem času umrl, čez osemdeset jih je že?«

Kaj bi. Na kaj takega še ni mogoče misliti, saj je še vedno mož na mestu. Stal je tiho, v njem se je nekaj lomilo. Pred očmi mi je zbledel tisti trenutek, ko kot planinski delavec daljnjega Pomurja izroča svojemu rojaku pomursko odlikovanje za prehojeno pot, ki jo je v Pomurju tudi sam pomagal ustvarjati, jo na nekaterih odsekih tudi sam prehodil in celo markiral. S ponovno obljubo, da bom že čez nekaj mesecev spet stopil na pot in prav za gotovo obljubo tudi izpolnil, sem spet skušal popraviti neprijetno občutje. Prepričan sem bil, da je vanjo tudi on verjel, motilo ga je le dolgo

leto dni. Daleč se mu je zdel tisti trenutek. Poslovala sva se in nekaj grenkega se je utrnilo v meni. Nehote sem ga razočaral. Zato sem sklenil, da bom obljubo izpolnil. Živo sem bil prepričan, da se bova prav za gotovo spet srečala in si stisnila roko. Obljubo sem izpolnil. Pomlad je odhajala in nastopilo je koledarsko poletje, ko sem ponovno stopil na pomursko zemljo.

V drugič na Gomili. Tu sem zaključil prvi del potovanja, tu začnjam drugi del. Tokrat nisem mogel na razgledni stolp. Čas ga je načel. Dostop je bil zagrajen, zraven pa je pisalo, da si tako ali drugačno šalo lahko privoščiš samo na svojo odgovornost.

Z domačim fantom, ki se je odpravljal na delo v Nemčijo, sva se spustila skozi vinograde, zaselka Moravce in Drakovce v vas Bučkovce. Vas je bila prazna, dela sposobni so bili v vinogradih, le stara babica je sredi vasi čuvala kopico otrok. Stopil sem na bližnji kucelj in se razgledoval. V vasi so me opozorili nase spomenik NOB, vaški muzej, kulturni dom in spomenik pisatelju Luki Kramolcu.

Krajani mi niso vedeli povedati, kje naj bi šla Pomurska pot, pa so mi svetovali, naj jo mahnem kar po bližnjicah naravnost v Ljutomer. Toda nisem se pustil ugnati v kozji rog. V precej kislem jutru sem stopil z goric v nižino. Mirna in tiha se je razgrinjala pred menoj, zavita v rahel megleni pajčolan. Moral sem se z njo sprijeti. Pomurska cesta me je peljala skozi Borislavce do Radislavcev. Tam sem moral po stezi skozi polja. Pot mi je kmalu ušla z vajeti in nebogljen sem se znašel sredi nepregledne ravnine. Zgubil sem stezo, zgubil sem se tudi sam. Zašel sem v ostro koleno Ščavnice in obstal. Že prav, sem brundal sam pri sebi, voda je tu in nekje ob njej mora biti mlin, do katerega sem moral. To ni bil popoldanski sprehod, pač pa mučen pohod, pravcato beganje po zavojih struge, ob katerih poganjajo malovredne jelše in gosto grmovje. Ko sem tako lomastil sem in tja, sem le odkril dušo, ki je pasla krave. Mož me je postavil na pravo pot. Olajšan sem se končno znašel pred zaraščenim Ribičevim mlinom pod Cezanjevci. Najprej sem dognal, da to ni mlin za žita, ampak mlin za bučna semena, iz katerih priteče okusno bučno olje. Državno podjetje s sedmimi delavci z uslužbenci vred.

O majhni hišici in o nekdanj mogočnem mlinu mi je govorila zgodovina vojnih in predvojnih let. Obe stavbi in osemdesetletni nekdanji lastnik mlina so mi pripovedovali o predvojnih revolucionarjih, o bojih z Nemci, katerih sledi so še danes vidne v zidovju in na vratih hiše. O teh strašnih časih govori spominska plošča sinu skojevcu, ki je padel na pragu domače hiše, o tem govori spomenik talcem za mlinom, o tem govori žena, ki je prestala Ravensbrück. Vredno se je ustaviti, se pogovoriti in razmisliti.

Pot me je priganjala čez polja v Cezanjevce. Nič ni bilo toplega za pod zob, pa sem jo stisnil skozi vaško pokopališče na Kamenščak in po njegovem južnem bregu pristal v dolini, prečkal železniško progo in asfaltni trak ceste, nekaj popil v gostilni v Žerovincih in se že pehal v nasprotni breg skozi naselje Radmerovce proti Cerovcu. Spet sem bil v Slovenskih goricah. Zagnal sem se iz doline na greben, z grebena v dolino in končno pristal v slavnem Jeruzalemu na vrhu vinskih goric. Turistični dom je bil zaprt. Odprejo ga samo sobotnim ponočnjakom vseh vrst in struktur. Svoje grlo sem splaknil z jeruzalemčanom, nato pa mi je v slovo zapel klopotec, simbol Slovenskih goric. Naprej na pot me je priganjal tudi želedec. Do Ljutomera je bilo še zelo daleč. Po beli casti sem pospešil korak in se že spuščal v dolino. Pa sem moral nazaj v breg in po slemenu vinske gorice kreniti proti Železnim dverim.

Obstal sem pred mogočno staro stavbo z vinsko kletjo. Ko sem si ogledoval zanimivosti po hodnikih in stopniščih, sem odkril delovodjo kmetijskega posestva. Moje radovednosti ni hotelo biti konca: Kako živijo in delajo na posestvu, kakšen je pridelek grozdja in vina, kakšne plače imajo in ne nazadnje tudi kakšno vino imajo. V pisarni sva popila nekaj meric izvrstnega rizlinga, da se mi še danes kolca za njim. Prazen želedec je dobro tekočino sicer sprejemal, kmalu pa jo je tudi poglaval v glavo in noge. Že mi je zlezel prav pod sleme, ko sem se hotel posloviti. Pa sem zagledal še vpisno knjigo. Pobrskal sem po nji in zagledal svoj polni naslov. Tedaj mi je šele postalo vroče. Zbiral sem misli in skušal izluščiti, kdaj sem že bil tu. Ali sem res bil tu, sem se res vpisal? Je v resnici to moj podpis? Je vse to, kar vidim, resnica ali pa mi je rizling zmešal štrane v glavi. Ko pa sem natančneje pogledal in preučil pisavo, sem ugotovil, da ni moja. Kdo za vruga pa me je potem ovekovčel brez pooblastila?

Stvar mi je razvozlat gostitelj. Leto nazaj ni bilo knjige, pa so se obiskovalci podpisovali kar na listke. Na nekem takem listku je bil nakrečan tudi nečitljiv podpis. Ko so društveni odborniki na obhodu kontrolirali vpisne knjige, so se morali lotiti tudi listkov. Podpisa niso mogli razvozlati, vedeli pa so, da neko človeče z mojim imenom kolovrati in straši po svetu, pa so hierogliffe podtaknili kar meni in me vpisali v novo vpisno knjigo. Oddahnil sem se, čeprav malo užaljen, ker me je komisija

spoznala za slabo pismenega državljana. Nazadnje pa sem bil le zadovoljen, češ, dober glas seže v daljino vas.

Podprt od rizlinga in napihnjen od domišljivosti sem razpel jadra in bolj jadral kot hodil do Treh ribnikov pri Ljutomeru. Lepa je ta pokrajina z jezeri, ribniki, po katerih bi bil lahko plaval, če ne bi bil tako zbit. Videl sem vodo, ribičev pa ne. Tudi kopalcev ni bilo. Poslovil sem se od Slovenskih goric in se pod njimi gnal proti prestolnici Ljutomeru.

Nisem imel časa, da bi si mesto kaj bolj ogledal. Ne vem, kaj me je gnalo naprej. Hitel sem iz mesta, pri tem pa se zapletel v dolgo iskanje planinskega vizuma za nadaljnje potovanje. Vihral sem po mestu gor in dol sem in tja in iskal človeka, ki bi me odrešil mesta in mi pritisnil žig s kasačem, to je podobo moža, ki sedi na lahkem dirkalnem dvokolesju, se bojuje za zmago in visoke denarce, ki jih zapravljajo ljubitelji lepega konjskega športa. Tudi jaz sem tekmoval in dirkal, toda brez koleslja in konja pa tudi ne za tuje denarce, ampak na račun svojega žepa. Zaletel sem se v hotel – nič; pognal v turistični urad – nič; v lesnem podjetju – nič. Tu me je odpravilo bitje, tisto, ki sedi za vrati, kuha kavo in toči slivovko. Vsega naštetega mi ni privoščilo. Nato sem se moral povzpeti v pravi nebotičnik in potrkati. Zadel sem. Moral pa sem z mladim dekletom prav na drugi konec mesta v slaščičarno, kjer me je končno odrešila sladka tovarišica in mi pritisnila, no, nič drugega kot žig Pomurske poti. Z avtobusom sem se potegnil do bližnjega Veržaja.

Hitel sem po cesti proti Muri. Radoveden sem bil na mogočno reko, še posebej na znameniti mlin na Muri. Na desnem bregu sem kmalu stal pred posebnostjo na reki. Veliko leseno kolo sredi vode poganja široka in lena reka, mlin pa stoji na kopnem. Po bregu vzdolž reke sem se prebijal skozi grmovje. V goščavi sem naletel na gozdarja in lovca. Na hitro sva rekla nekaj besed o stanju gozdov ter o vrsti in staležu divjadi. Z mogočnega mostu sem občudoval široko reko po njenem toku navzgor in navzdol. To je reka, sem si dejal, ne pa tista naša hudaurniška Idrijca, ki premore v poletnem času samo toliko vode, da se komaj opereš. No, ima pa druge čare, ki jih Mura ne premore.

Onstran mostu se mi je odpirala cesta v neznano. Spraševal sem po Beltincih in o poti do njih. Ljudje so mi predlagali pot skozi Bistrico ali pa vlak s postaje v Dekležovju. Z glavne ceste bi se morala kmalu odcepiti pot proti Bistrici in postaji. Strašili pa so me, da bo vlak vsak čas potegnil proti Soboli. Zato sem se podvzval, odcepa pa ni hotelo biti nikjer. Že se mi je zdelo, da slišim pisk lokomotive, ki odhaja s postaje v Ljutomeru in bo vsak čas nekje skozi grmovje sopihala mimo mene. Končno odcep in pred njim spet nedogledna makadamska cesta po ravnini. Daleč pred seboj, v megli, sem opazil obrise lope, ki naj bi bila postaja. Vlak je že piskal in vabil. Kdo bo hitrejši? Jaz ali vlak?

Toda ko je nevarnost največja, je pomoč najbližja. Ob meni je ustavil osebni avto. »Hitro vstopite,« je dejal ženski glas. »Vlak že prihaja.« Dve nežni, v resnici nežni bitji, sta se me usmili in že smo zdrčali čez prago in se tik ob njej tudi ustavili. Vlak je bil že na očeh. Na postaji z leseno kolibo je pisalo Dekležovje. Lokomotiva z dvema vagonoma se je škripaje ustavila. Važno sem pogledal še enkrat okoli sebe, nato pa slovesno vstopil v prazne vagone. Edini potnik. Naročil sem polovično – upokojsko vozovnico. Pravi dvorni vlak, pa moje prašno, zdelano pozemeljsko veličanstvo. Sprevodniku je bilo dolgčas, pa sva stopila skupaj, da bi kakšno rekla. Zvedel sem, da je doma nekje iz Spodnjega Štajerskega, za več pa ni bilo časa. Oglasila se je lokomotiva in naznanila izstopno postajo. Tudi tu ni bilo gneče. Kje pa so Beltinci? Pokazali so mi jih nekje tam daleč na vzhodnem obzorju. Obdajali so jih visoki topoli.

Nič ni pomagalo. Spet sem se moral pognati po cesti. Nisem se še dodobra sprijaznil z novim dejstvom, že je ob meni nekaj zaškripalo. Ustavil se je avtomobil. Družina iz Odrancev se me je usmili. Odložili so me v Beltincih, potem ko so mi postregli z vsemi informacijami in mi priporočili, kje naj iščem prenočišče in prehrano. Ti Prekmurci in Pomurci so pa v resnici zlate duše, sem si mislil. Zato me razna vprašanja, ki so jih tu in tam naslavljali name: kaj prodajam, zakaj hodim sam naokoli, kaj imam od tega in ali mi kdo plača to vdranje, niso popolnoma nič motila. Odgovarjal sem v šaljivem tonu, pa smo se hitro razumeli. Hvala vam, dobri panonski rajaki.

V Beltincih so doma ljudski plesi. Pa še druge zanimivosti Pomurja. Lep grad s krasnim parkom, veliko kmetijsko posestvo, vzrejališče fazanov in razvit lovski in letni turizem.

Naslednje jutro sem že zgodaj pohajal po vasi. Od vseh strani so prihajale v vas gruče mladih kolesarjev v šolo. Na stoline koles. Torej so Pomurci le uspeli, da so se povzpeli na predstopnjo motorizacije.

Ali naj si privoščim pohod po ravnini in skozi nepregledna žitna polja in se v njih vtopim? Avtobus me je potegnil v Hotizo. Tam pa sem je ubral proti Veliki Polani. Po ozki in na debelo našodrani cesti sem brodil proti domovini Miška Kranjca. Megle so pritiskale k tlom in že je začelo pršeti. Na poti nisem srečal žive duše, še štoklja se je ena sama dolgočasila ne daleč od ceste.

Velika Polana. Tudi domovina Ljudske Pravice. Pisatelja ni bilo doma. Vračal sem se po isti poti nazaj v Hotizo in zaželel Polancem boljšo cesto.

Lendavi so vrtni stroji vtisnili poseben pečat. Sprehobil sem se po mestu, nato pa se usmeril proti Turnišču. Tudi do tja nisem pešal. To mi je bilo dano za tem, ko sem si v vasi ogledal fresko kralja Ladislava iz leta 1389, nato pa krenil proti Dubrovniku. Pešal sem preko polj in vreme mi je ponujalo dež. Do Bukovskega jezera sem moral. Pomagal sem si s spraševanjem ljudi, ki sem jih srečaval, ovinkaril sem in tja, dokler mi ni v nos udaril prijeten dah, v oči pa osvežujoče zelena barva borovega in smrekovega gozdiča. Počutil sem se kot doma. Globoko sem začel dihati in kri mi je oživela. Jezero je v tihoti samevalo, le tam na enem koncu se je dvigal iz gozdiča rahel dim in zavidarjal po pečenem mesu. Neki sindikat je piknikoval, a ne množično. Domačinov ni bilo videti nikjer. Odvihral sem v gozd, odkril nekaj markacij, ki pa so se kmalu stopile. Na odprtem vrhu so zidarji postavljali novo hišo. Zaradi vročine, predvsem pa zaradi obilne pijače so bili že močno okajeni. Njihovi nasveti so bili tako pestri in raznoliki, da nisem vedel, kam naj se obrnem. Po svoje sem mlatil po kolnikih in se spustil v vasico Strehovce na robu ravnine in hribov, čez katere sem prišel. Spet sem bil na cesti, ki me je nosila več kilometrov do Filovcev. Proti Bogojini sem se mladeniško dvizal v upanju, da bo ravnine enkrat konec in da bom ponovno srečen, ko se bom obrnil v višje predele Pomurske dežele.

Bogojina je s svojo znano Plečnikovo cerkvijo spala v popoldanski poletni vročini. Skozi vas sem moral, da sem odkril šolo in učitelja, ki mi je potrdil propustnico za kopališče v Moravcih in mi dal nekaj koristnih nasvetov. Na svoji poti sem se moral večkrat zateči v šole, k učiteljem. Počasi sem doumel, da večji del pomurskega planinstva in njegovih bremen sloni prav na prosvetnih delavcih, manjši pa na ramenih krčmarjev in gostilničarjev. Razumljivo, ti so vsak po svoje še vedno nosilci javnega življenja na vasi. Ko sem viharil po vasi, sem si pozabil ogledati Plečnikovo umetnost in še avtobus bi mi bil kmalu pobegnil pred nosom. Čakal sem ga namreč na napačni strani ceste. Zato me je voznik pošteno oštel, a vendar sprejel v voz. Oštevanje sem lepo požrl in ga razumel kot prometni pouk. Do Moravcev sicer ni bilo daleč, le nekaj kilometrov, toda kljub temu so mi presedali.

Vas Moravci in tam doli nekje kopališče in zdravišča. Ni manjkalo ne kopalcev ne kopalk vseh letnikov in razsežnosti. Planinski delavci so se ogreli za mlado kopalko in ji dali častno mesto v svojem pečatu pomurske poti. Zaletel sem se v sprejemno pisarno. Lepo in celo prisrčno so me sprejeli. Ali je mogoče kaj takega na tem našem božjem svetu, sem pomislil. Nekaj smo se torej že naučili. Tu sta bila še v mlada dijakinja, ki je imela kaj čudnega konjička. Zbirala je naslove vandrovcov, popotnikov in romarjev. Že smo bili v veselem razgovoru, v zgodbah in prigodbah. Tako je čas zbežal in svoj namen sta dosegla. Zadržali so me v kopališču. Odkazali so mi apartmane, v katerih sem se počutil kot pripadnik višjih struktur. Pošten hlad je vel z madžarskih step.

Vrnil sem se v pomursko metropolo, v Mursko Soboto. Tu se nisem imel namena kaj dalj obotavljati. Pred menoj je bil zadnji del poti, hribovito in težko pričakovano Goričko. Prvi cilj je bil Turistični Dom v Gorenjih Petrovcih. Ko sem dobil obvestilo, da je dom nezaseden, dejansko prazen, sem se na vrat na nos stlačil v nabit avtobus, ki je odhajal v Spodnje Petrovce. Voznik me je že poznal, nekje sva se ž skupaj vozila. Ko sem izstopil, je šofer sam od sebe nagovoril žensko, namenjeno v isto smer, naj mi bo za vodiča prav do cilja. Do doma je bilo debelo uro hoje v breg. Po poti mi ni bilo dolgčas. Ciceronka je »gučala« kar na tekoči trak. Z govorom se nisem mučil, samo poslušal sem.

Nad menoj je bil Dom na Goričkem. Stoji na lepi in zelo razgledni točki goriške pokrajine. Žal, da se je vreme začelo kisati in po bregovih so se že vlačile sive in dež obetajoče megle. Na primarni višini je dom in tej višini so prilagojene tudi cene. Največ pa je vreden razgled izpred njega. Odprt je na vse strani in v precejšnje daljave. Sprehobil sem se po vasi, se spodtaknil ob velikanski palači osnovne šole, ki je bila le delno zasedena in se pomenkoval s krajani. Tudi poštarja sem dobil v pest. Hotel sem kaj več zvedeti o poti do Martinja. Ker pa se je sam vozil z mopedom, mi je seveda priporočil daljšo pot. Motorizirani vaščani pa so menili drugače in se navduševali za bližnjice. Proti večeru se je pooblačilo in ponoči se je razbesnelo neurje. Jutro je šinilo jasno, umito.

Nastopil je dan, kakršnega premore vsak človek samo enkrat na leto. Rojstni dan. Dan, ki se je pravkar rodil, je bil tudi moj rojstni dan. Kako naj ga preživim? Dedec stari, sem si dejal, danes boš pokazal, koliko še zmoreš. Takoj iz postelje in na pot!

Pred teboj je celo Goričko in današnja naloga je, da ta dan obrneš v celoti. Tako sem že zgodaj zapustil podstrešno sobico in že me je vrag podil mimo vaškega pokopališča v dolino do potoka in ob njem navzgor. Iz grape sem se vzdignil k zapuščeni in osiromašeni cerkvi. Pred domačijo sem naletel na možakarja, ki mi je voščil dobro jutro in ponudil tudi prvo pomoč v obliki kačje slane. Čeprav sem preživljal svoj praznik, se za prijazno ponudbo le nisem mogel ogreti. Prezgodaj je še bilo. Od cerkve sem moral nazaj v dolino in v drugi breg, po katerem sem se počasi bližal vasi ali naselju Martinje na naši severni meji. Gostilna in ob njej šola, v bližini pa vrh Srebrni breg (404 m), lepa razgledna točka. Tu je nekako središče naselja, bajte pa so raztresene daleč naokoli. Obe ustanovi sta mi prišli prav. V eni in drugi sem dobil koristne napotke. Spet sem imel srečo. Stara in mlada gospodinja sta bili namenjeni k maši v Kuzmo. Povabili sta me, naj prisedem v avto, ki ga je vozila starejša. V Doliču sem krenil v drugo privatno zavetišče. Nekeč so imeli tu tudi pravo planinsko kočo Tromejnik, ki pa je počasi zgubila to ime. V gostilnici sem si privoščil štajersko posebnost, kisle juhe. Zelo zanimiv je bil pogovor z zidarjem, ki dela čez teden v sosednji državi, le nedeljo preživi doma. Čez mejo ne hodi sam, ampak vse, kar je na tem območju za delo sposobno. Dobro zasluži, zato pa tudi prispeva za razvoj svojega domačega kraja. To dokazuje asfaltirana cesta skozi vas.

Od Doliča se vleče lepo podolje tja proti Kuzmi, po severnih grebenih nad njim pa teče državna meja. Slikovito, lepo in pristrčno je celo Goričko. Svojo predstavo o njem sem moral popolnoma spremeniti. Ta svet sem si predstavljal kot pusto, od sonca prežgano peščeno pokrajino, ki ni sposobna ničesar iztisniti od sebe in nikogar preživljati. Deželico sem našel v polnem zelenju. Povsod so se zlatila žitna polja in sadje je kazalo na obilen pridelek. Podroben pregled zemlje pa me je prepričal, da je zelo plitva in peščena. Zemljišča so zelo razkosana, naseljenost je precejšnja. Tako v resnici ni doma dovolj kruha, pa ga je treba iskati še onkraj meje. Ker pa je pokrajina zelo slikovita in pestra, bo verjetno našla svoje mesto tudi v pomurskem turizmu.

V ljubki Kuzmi sem se zanimal za krajšnico proti Serdici. Napotki so me pgnali mimo cerkve v breg, v gozdič in po zahodnem bregu grebena naj bi stopil neke spet na glavno cesto. Hitel sem po stezah in kolovozih po gozdu. Tu sem iznenada trčil na družino Čiganov, ki je nabirala suhljad. Obstal sem, rahlo me je poščegetalo okoli srca, toda umika ni bilo. Počasi in previdno sem nadaljeval pot, ne da bi dal slutiti, da se mi tresejo hlače. Vedel sem, da bom tem slabše prebrodil zagato, čim bolj bom plah. Pozdravil sem in poprašal za pot. Odgovarjali so vsi hkrati. Vljudno in pošteno. Svoje delo so opravljali dalje. To niso več prebivalci pod nebesnim svodom. V Gornjih Slavečih imajo svoja stalna bivališča, preživljajo se s svojim delom na zemlji. Otajali so se moji predsodki do te človeške rase. Postajali so mi celo simpatični.

Iz gozda sem stopil pri Sopotu spet na asfaltno cesto. Po njej sem kolovratil po dolgem in razprtem cestnem ovinku v vznožju najvišjega vrha na Goričkem in v Pomurju sploh. To je 418 metrov visoki Serdički breg, na katerem se stikajo tri državne meje. Nisem ga obiskal. Žal mi je. Toda preveč sem bil že zdelan in tudi vedel nisem, koliko časa se bom moral še truditi do cilja. Za svoj rojstni dan sem prestajal temeljit post. Poleg vsega tega pa se državnih meja zelo rad izogibam. Iz Serdice so me pgnali naprej v Rogaševce. V Rogaševcih sem se moral obrniti nazaj proti vzhodu in preko številnih dolov, grap in grebenov priti v Grad. Po cesti bo zelo daleč, so mi rekli in nakazali z zamahom roke smer čez drn in strn. Tako je šlo gor in dol, po stezah in kolovozih, po pašnikih in skozi gozdiče. Redki domačini, ki sem jih srečeval, so me badrili, da sem na pravi poti. Ob takem tavanju me je zaneslo pred skromno kmečko bajto v Dolenjih Slavečih. Spet sem stal pred cigansko obitelji. Pripehali so se na višjo stopnjo življenja. Prijazno mi je ciganska obitelj svetovala, kje in kako naj hodim. Pomirjen sem se poslovil in neugodna predstava o Romih mi je ob koncu poti po Pomurju popolnoma zbledela. Spet sem se pognal po razgibanem terenu in po dolgem času neke tam daleč pred seboj zagledal obrise vasi Grad z mogočnim starim gradom iz leta 1275. Spodaj v vasi sem poizvedoval po prenočišču, a sem imel smolo. Vse postelje so bile oddane delavcem, ki so gradili novo šolo. Na razpadajoči, raztrgani in do kraja zanemarjeni grad me je preko skal vulkanskega izvora vodil učitelj sinček in mi pripovedoval to in ono iz domačega kraja. Tudi po gradu sem šaril in v njem srečal učiteljico, ki me je popeljala v šolske učilnice in konferenčno sobo. V teh strašnih zidovih in razvalinah je doslej živela šola. K sreči so ji bili dnevi šteti. Precej trdo mi je priznala, da bodo res imeli novo šolo, ne pa tudi novih učiteljskih stanovanj. Za to, da nima nihče pravega posluha. Tudi sama je stanovala v tej nečloveški strahoti mračnega srednjega veka. Ko sem si ogledal tudi to posebnost Pomurja in ker ni bilo misliti na prenočišče pod smrekico, čeprav sem bil pripravljen na žrtve, sem

sklenil, da jo pobrišem naravnost v Mursko Soboto. Dolga pot je bila že za meno in večer se je bližal. Ko sem hlačal po vasi in se pripravljaj na startni korak proti dolini, je od neke pribrenčal avtobus, ki je sicer nadaljeval pot do svojega cilja, nato pa se vračal. Bila je to njegova zadnja vožnja v Soboto. Ustavili smo se še v Bodoncih. To je bila zadnja vas v bregovih Goričkega, pa tudi zadnji kraj mojega pomurskega vandrjanja. V šoli so mi pritiskali še zadnji žig. Organizatorji so v njem vpodobili pravega in poštenega planinca. Ali je zmanjkalo krajevnih zanimivosti ali pa je to dokaz žive planinske misli v panonski nižini? Zdrsnili smo na širo ravan in središče Pomurja me je sprejelo že v nočnem sijaju.

Naslednje jutro sem že zgodaj odrinil. Ko je stalo opoldan sonce najvišje, me je že našlo na grebenu Pohorja.

Tako, dragi rojak in planinski prijatelj! Svojo obljubo sem v roku izpolnil. Pozni prihod v središče Pomurja ter zgodnji odhod iz tvoje domovine sta onemogočila najino srečanje. Preko planinskih prijateljev in tvojih tovarišev sem ti sporočil, da so najini računi poravnani. Nisva se več videla in srečala. V meni bdi neuresničeni prizor, kako mi pripenjaš na prsi planinsko značko, kako podrhtevata najini roki in kako se počutiva srečna v prisrčnem domačem planinskem objemu. Hvala ti! Ljubil si domače gore, ljubil si panonsko ravan, ki ti je postala tudi zadnji dom. Tvoj obisk pred leti me je pognal na pot po Pomurju, tvoj odhod iz naše planinske sredine pa mi je poltnil v roko pero.

OB SMRTI DR. JAKOBA PREŠERNA

TINE OREL

soboto, 15. februarja t. l., je slovenska planinska javnost iz osmrtnice v »Delu« zvedela, da je umrl dolgoletni planinski društveni delavec in sodrnik Planinskega Vestnika dr. Jaka Prešern, apelacijski sodnik v pokojju, odlikovan z najvišjimi planinskimi odlikovanji in z visokim državnim odlikovanjem. Dopolnil je 87 let. V nedeljo, 16. februarja, so se pri njegovi domačiji v Begunjah pri vrodu v širom po državi znano Drago zbrali številni pogrebci iz Begunj, iz bližnje in daljne okolice, da počaste popularnega in uglednega planinskega odbornika in pisatelja. Po svojih zastopnikih so bila poleg PD Radovljica navzoča mnoga sosednja planinska društva, Planinsko zvezo Slovenije pa so zastopali predsednik dr. Miha Potočnik, tajnik prof. Janez Kmet in urednik Planinskega Vestnika prof. Tine Orel.

Ob odprtem grobu se je od pokojnika najprej poslovil domačin tov. Ludvik Rutar, nekdanji ravnatelj begunjske osnovne šole. Poudaril je, da je pokojnik kot petleten otrok doživel ustanovitev Slovenskega planinskega društva, kot 13-leten deček pa se je l. 1901 že udeležil otvoritve Tomčeve koče. Z radovljiško podružnico SPD je bil najožje povezan, več let je bil njen načelnik in odbornik, sodelavec in podpornik pa tudi v letih, ko je služboval drugod. Nad 70 let je živel zanjo in z njo. Načelnik je bil v letih 1926–1930, ko je podružnica postavila na noge prvi Roblekov dom. Po osvoboditvi je bil dolga leta delovni predsednik na občnih zborih PD Radovljica, s čimer so mu radovljiški planinci izkazovali čast in nedeljeno priznanje. Imenovali so ga za prvega častnega člana društva.

Za tov. Rutarjem je pokojnikovo delo za slovensko planinstvo očrtal urednik Planinskega Vestnika in se od njega poslovil v imenu Planinske zveze Slovenije z naslednjimi besedami:

Slovenska planinska srenja se za vselej poslavlja od dr. Jakoba Prešerna, razborite osebnosti, ki je pred slovensko javnostjo štiri polna desetletja nastopala s svojo spodbudno dejavnostjo. Zadnja leta so mu branila pot v družbo, ostajal je sam s svojimi spomini »na jasne dneve mladosti, uspehov polna leta in na usodo, polno bridkosti«, kakor je zapisal ob svoji 75-letnici v »Spominih s Stola« leta 1963. Ostajal je sam, a vendarle skoraj do zadnjega diha v najtesnejši družbi z naravo, s svojim podgorskim svetom pod Dobročo, Begunjščico in Stodom, s svojim vrtilom in čebelnjakom, v slovesni tišini, ki je zmerom lebdela okoli njega in ga dvigala nad puhlo vsakdanjostjo, v spominih, ki so ga vodili po prehojenih poteh križem kračem po svetu in po slovenski domovini. Doma iz Bégunj – iz okoliša, o katerem je vrbénjski Prešeren za vselej potrdil v »Krstu«, da »dežela Kranjska nima lepšga kraja, ko je z okolščno ta, podoba raja« je prehodil življenjsko pot slovenskega izobraženca, se

šolal v Ljubljani in na Dunaju, delal kot sodnik v Novem mestu, Kranju, Krškem, Škofji Loki, Velikovcu, v Radovljici in v Ljubljani, dosegel v svojem poklicu visoka priznanja in ves čas pošteno in dosledno živel za »slovenstva stebre stare« in njegove pravice na obeh mejah, na zahodni in severni.

To kaže in spričuje tudi njegovo delo za slovensko planinstvo, s katerim je bil povezan od rane mladosti, od leta 1926 pa tudi kot viden in ugleden društveni delavec. O tem, kako je stopil v Slovensko planinsko društvo, kako je vraščal v ožjo planinsko problematiko Radovljiške planinske podružnice, je vse zvesto, živo in sočno popisal v Planinskih Vestnikih od leta 1926 dalje, ko je kot načelnik podružnice začel pošiljati v društveno glasilo svoja poročila. Vse do leta 1952, torej 26 let, je bil planinski društveni delavec. Tega dela se je do zadnjega rad spominjal in upravičeno cenil delež, ki ga je slovenskemu planinstvu doprinesel. Še leta 1970 je na vprašanje, kam bi najraje še stopil, odgovoril:

»Če bi šlo, bi zares rad stal na Podih. Rad se spomnim, kako sem izbral mesto za Pogačnikov dom, kako smo ga potem postavili in kako se je hitro uveljavil med planinci.«

S ponosom je v spisu »Kronika PD Radovljica«, ki je izhajal v PV leta 1955, obujal spomine na enajst koč, ki jih je postavila njegova podružnica od leta 1895–1940, in na vse, kar je imenitnega postavila na noge po drugi svetovni vojni. Ob 40-letnici podružnice je med drugim govoril o Roblekovih kočih: »Vse težave gradnje, vse preipeitje, vse denarne težave, vsi prepiri in prepirčki v odboru so popisani v Vestniku. Očitata se nam je politika, mi pa smo šli kot planinci svojo pot, ker nam je bil cilj jaseen. Hoteli smo postaviti nekaj novega, času ustrezajočega. Pri tem si lastim edino zaslug, da sem izbral prostor in smel dati otroku ime. Roblekovu ime pa je globoko zasidrano v zgodovini radovljiške podružnice, premalo pa zasidrano v spominu naših ljudi...« In Roblekov dom, imenovan po rodoljubu in mecenu, je bil postavljen v znamenju slovenskega obstanda na svoji zemlji. Na mirovni konferenci 1918 je premagana Avstrija zahtevala mejo po grebenu Begunjsčice, češ da zapira vse prehode na Koroško.

Enako patriotično čustvo preveva tudi druge Prešernove spise v Planinskem Vestniku, v katerem je med člankari nastopil leta 1928 s spisom »Ob 20-letnici Vilfanove kočee na Begunjsčici«, se v naslednjem letu predstavil kot popotnik po Bolgariji in Turčiji in že tudi z dnevnikom iz prve svetovne vojne. K tej se je povrnil še po drugi svetovni vojni v spisu »Po pozabljenih potih«. Iz istega navdušenja za svoj rod in narod je leta 1933 v štirih nadaljevanjih objavil Imenoslovje okrog Begunjsčice in Stola, nedvomno delo trajne vrednosti, h kateremu se je še večkrat povrnil. L. 1936 je popisal svoje dolge poti po Visokih Turah, vse, kar je tam in v Dolomitih doživel v prvi svetovni vojni. Ko se je končala, se je zanj v drugi obliki spet začela v Velikovcu, kjer je ponosno prebil plebiscitno dobo. Vse svoje planinsko pisanje je srčno povezoval z našim narodnim obstojem in bojem. Jedko, kakor je on znal, je leta 1963 zapisal: »Če kdo danes ta boj omalovažuje kot nekako rodoljubarstvo, kjer se je govorilo, pelo in pilo v čast in spodbudo 'milemu narodu', potvarja zgodovino. Sadovi tega dela so se pokazali tudi v NOB.« (Gl. PV 1963, str. 114.)

Ko se je popolnoma umaknil v svoj domači Tusculum pod zeleno Dobrčo, je v desetletju 1950–1960 napisal vrsto člankov, v katerih odseva njegova korenita osebnost, njegovo življenjsko delo in vse, iz česar je zajemal svojo energijo, vedrino in modrost. Ob starih spominskih knjigah je odkrival zgodovino in njene anonimne nosilce, se zavzemal za varstvo planinske flore (Kje so moje rožice), popisal vlogo partizanske ceste med Begunjami in Tržičem, Črno prst in Rodico, Krn in Kanin, pot iz Podbrda v Škofjo Loko, iz Tržiča na Češko kočee in še to in ono. V naslednjem desetletju pa se je pri 80 letih zamikal v svoja otroška leta (Spomini iz mladih dni 1966 in Spomini s Stola 1963) in nam ohranil prenekatero dragoceno lastnino, ki bi jo bilo škoda izgubiti in pozabiti. Bil je tudi marljiv in izbiren fotograf in se je s to dejavnostjo ukvarjal do zadnjih let.

Pa tudi s hojo ni odnehal, ko si je bil že naložil osmi križ. Še leta 1970 je bil na Begunjsčici, za slovo od stoterih planinskih potov po domači gori.

Tudi misel na planinsko pisanje ga je še vznemirjala. Rad bi bil še popisal košnjo in spravilo sene na Begunjsčici, ki jo je le na kratko obdelal v PV 1933 (str. 98), rad bi bil popisal spomine na sodnijska leta, pa članek o rudniku na Begunjsčici. »Casi se sicer spreminjajo, pa tudi stare stvari imajo v novih časih svoj pomen,« je dejal leta 1970, ko sva ga obiskala s predsednikom PZS dr. Miho Potočnikom. Res je, svoj pomen imajo tudi stvari, ki jih ni več, kaj šele delavni in tvorni ljudje, ki jih ni več med nami.

Naj torej ostane med nami dr. Jaka Prešern s svojo kremenito ljubeznijo do naroda, s svojo odkrito, pošteno besedo, izgovorjeno in napisano, s svojo delovno vnemo in energijo, ki jo je posvečal poklicu, narodu in planinstvu! Z vsem tem nam nemo govori iz zemlje, v katero se vrača: »Non omnis moriar – ne bom povsem umrl.«

DRUŠTVENE NOVICE

IZREDNA SKUPŠČINA PZS v Kranju dne 14. 12. 1974

Veliko zanimanje za delo v planinskih društvih so pokazali delegati, ko so se dne 14. dec. lani skoraj bi lahko rekli polnoštevilno udeležili izredne skupščine Planinske zveze Slovenije v Kranju. Skupščina je na prvem mestu obravnavala predlog odpisa planinskih postojank na Krvavcu in na Šmarjetni gori, potem aktivno sodelovanje planincev-delegatov v temeljnih telesno kulturnih skupnostih in v zvezah telesno kulturnih organizacij na vseh ravneh in predlog o članarini za leto 1975.

Skupščina je sprejela sklep, da se s pogodbo z Obč. skupščino Kranj odpove dvema planinskima objektoma – Domu na Krvavcu in na Šmarjetni gori – s tem, da bi kranjsko planinsko društvo s takim sanacijskim dejanjem pridobilo nov planinski dom v severnem predelu Kamniških Alp, katerega gradnjo bo financirala Obč. skupščina Kranj. Delegati so tudi sprejeli predlog, naj bi se članarina povečala na 30 do 50 dinarjev, kar naj bi podrobno preučila planinska društva na svojih občinskih zborih. Skupščina je tudi izkoristila priložnost, da je podelila članom jugoslovanske himalajske alpinistične odprave na Kangbačen častne znake Planinske zveze Slovenije, častne znake planinske zveze Jugoslavije pa 4. odpravi na Makalu. Ob tem je bil soglasno sprejet tudi sklep, da začno pripraviti na 6. jugoslovansko himalajsko odpravo na Makalu.

M. K.

VKLJUČEVANJE PLANINSKIH DRUŠTEV V SIS ZA TELESNO KULTURO

Pred nami so dopolnitve statuta PZS glede na novo ustavo SR Slovenije (delegatski sistem) in ustanavljanje SIS za telesno kulturo. Zato bom skušal prikazati, kako se PD iz občine Žalec vključujejo v ta dogajanja.

PD iz občine Žalec so v letu 1974 izvolila na delegatski osnovi meddruštveni odbor. V ta meddruštveni odbor je vsako društvo delegiralo 3-člansko delegacijo. Glavni namen je bil koordinirati dela in vključitev v temeljno telesnokulturno skupnost Žalec. Kakšno je to delo, je razvidno iz »Realizacije programa Temeljne telesnokulturne skupnosti Žalec za l. 1974«, ki ga je skupnost pripravila za ustanovno skupščino Samoupravne telesnokulturne skupnosti Žalec. Delo planinskih društev je zajeto v poglavju »Športna rekreacija«. Naj citiram ta del:

»...Delo planinskih društev, tabornikov, strelcev, jamarjev, TVD »Partizan« itd. je pokazalo, da lahko s še bolj načrtnim delom dosežemo vse tisto, kar si želijo delovni občani.

Na vseh prireditvah planinskih društev (pohodi, izleti, shodi) smo bili priča izredno množičnemu udejstvovanju mladine in starejših občanov. Vseh (5) PD v občini si je prizadevalo in uspelo, da so v osnovnih šolah med ŠSD vnesli izreden program izletov med poukom in končne izlete v naravo. Če računamo, da se je končnih šolskih izletov udeležilo prek 2500 učencev, potem vemo, da so PD opravila resnično veliko za masovno rast podmladka.

Planinska društva Žalec, Prebold, Vransko-Tabor, Polzela in Zabukovica so organizirala skupaj 198 izletov za vse vrste članov. V tujih gorstvih je bil zabeležen izreden uspeh z vzponom na več vrhov prek 3500 in 4000 m.

Uspele so tudi pionirske planinske šole, ki iz leta v leto pridobivajo mlade planince.

»Savinjska pot« je omogočila velikemu številu domačih in tujih planincev ogled naše lepe doline.

Vseh pet društev ima trenutno prek 3300 članov, od tega kar 2500 aktivnih. Vsa ta množica je v preteklem letu prehodila mnogo km, saj jih je med njimi preko 250 (10%) prejelo značko srebrni ali zlati čevljiček (100 km in 200 km). Tri PD so si vzorno uredila planinske domove, kar tudi vzpodbuja mlade, da se vključujejo v društveno delo.

Orientacijska tekmovanja so ena od rednih in najbolj zahtevnih oblik dela v PD...«

Tako je bila seznanjena širša skupnost o delu planincev. Citat pa kaže tudi na to, da so planinska društva že v letu 1974 postala del telesne kulture v občini Žalec. Temeljna telesnokulturna skupnost je to delo družbeno ovrednotila in financirala. Samoupravni akti SIS za telesno kulturo so že sprejeti. Samoupravni sporazum o reorganizaciji občinske zveze za telesno kulturo Žalec v Zvezo telesnokulturnih organizacij občine Žalec, statut iste zveze pa je dan v javno razpravo. Iz osnutkov je razvidno, da planinska društva pristopajo k tej zvezi, da imajo svoje delegate v skupščini zveze in v zboru za športno rekreacijo, čeprav njihovo delo seže tudi v zbor temeljne telesne vzgoje (zajema delo šolskih športnih društev in delo v varstvenovzgojnih zavodih) – delo s pionirji in v Zbor za tekmovalni šport (orientacijska tekmovanja). V zboru za športno

rekreacijo imajo planinska društva 5 delegatov. Zbor za športno rekreacijo pa ima svojo delegacijo v skupščini zveze telesnokulturnih organizacij občine Zalec. Ta zveza pošlje v zbor izvajalcev samoupravne telesnokulturne skupnosti pet delegatov iz področja športne rekreacije. In preko teh teles, v katerih smo planinci vseskozi zastopani, saj smo najbolj množični po članstvu na področju športne rekreacije, imamo tako svoje delegate v samoupravni telesnokulturni skupnosti.

Skratka, na vseh področjih, kjer se ustvarja politika (SIS) in kjer se politika izvaja (Zveza telesnokulturnih organizacij) smo zastopani.

Eno izmed vodilnih mest v samoupravni telesnokulturni skupnosti je predvideno za predstavnika planincev.

Planinci pa se lahko pojavijo v skupščini SIS za telesno kulturo tudi preko zbora uporabnikov. Vsa planinska društva so imela možnost predlagati svoje člane v delegacije krajevnih skupnosti (v delegaciji KS Griže je predstavnik planinskega društva).

Taka je formalna povezava v telesni kulturi.

Za ustanovno skupščino je bil pripravljen tudi program samoupravne telesnokulturne skupnosti za leto 1975. To je program, ki bo šel v javno razpravo, ki bo družbeno verificiran in ovrednoten glede na potrebe delovnih ljudi po telesni kulturi. Precejšen del tega programa se nanaša na delo planincev. Naj citiram iz uvodnega dela:

»... v programu so še posebej poudarjene športne in rekreacijske oblike v okviru 30. obletnice osvoboditve republike, po poteh partizanske Ljubljane, Jelovica 1975, kros »Dela«, Po poteh IV. divizije, Po poteh savinjskih borcev, Mesec mladosti, srebrni in zlati čevlček, trimčkova planinska pot, štafeta mladosti, ...«

Že to naštevaje kaže na to, da je tu kopica akcij, ki jih bomo morali izvesti planinci. Če jih bomo izvedli, tudi sredstva ne bodo izostala. Prehajamo na princip ovrednotenja in financiranja določenega programa, ni več golih dotacij za delo ali nedelo.

Program je potem razdeljen na posamezna poglavja in tako se v poglavju športna rekreacija pojavi tudi izpopolnjevanje kadrov – enodnevni seminar za planinske izlete, enodnevni seminar za orientacijo. Pri temeljni telesnokulturni vzgoji je planinska šola, haja po planinskih poteh, v poglavju »tekmovalni šport« je orientacija.

Takšno delo ima svoj pomen tudi pri prehodu na celodnevno šolo. Saj bo ta obsegala in verjetno tudi začela svoje delo s poglobljenim delom na področju »svo-
bodnih dejavnosti« in ravno tu bomo

lahko planinci krepko pomagali pri delu s šolarji. V pomoč bodo naše izkušnje, naši kadri. Zakaj ne bi naši kadri vodili del celodnevne šole in preko nje mladino v gore itd.

Franc Ježovnik

21. REDNI OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA V TRSTU

V polno zasedeni Gregorčičevi dvorani je bil 22. januarja 1975 redni 21. občni zbor Slovenskega planinskega društva v Trstu. Med gosti so bili predstavniki PZS Tine Orel, Janez Kmet in Miro Černivec; Janko Fili za meddruštveni odbor primorskih planinskih društev; J. Milavec za PD Sežana; V. Lovrečič, PD Koper; Marija Kralj za PD Tomas-Koper; J. Smet, Gorica; V. Kocman, Zveza slovenskih športnih društev v Italiji; D. Udovič, Slovenska kulturno-gospodarska zveza; B. Kodrič, Rod modrega vala (taborniki), SZ Bor M. Šušteršič; M. Magajna, PD Cankar.

Iz poročila predsednice dr. Sonje Mašere je bilo razvidno, da je bilo društveno delovanje v prvi polovici leta osredotočeno predvsem na praznovanje društvene 70-letnice ustanovitve. Za to priložnost je društvo organiziralo proslavo s pestrim kulturnim sporedom v Kulturnem domu, slikarsko razstavo alpinista-fotografa Jan-
ka Furlana in razne natečaje. Avgusta meseca je društvo priredilo 10-dnevno odpravo v Durmitor. Udeležilo se je 21 članov.

Večdnevne visokogorske ture, ki jih je društvo organiziralo, so bile še: štiridnevna tura k Aljaževemu stolpu, ki se je udeležilo 16 članov, med temi 11 prvič. Starostna razlika med najstarejšim in najmlajšim udeležencem je bila 64 let. Skupina mladincev pod vodstvom prof. Pina Rudeža pa se je udeležila enotedenskih ture v Vzhodne Julijce.

Čas bencinske krize lahko imenujemo »zlato dobo malega izletništva«, saj so bili nedeljski sprehodi v okolico zelo dobro obiskani. Iz tega sledi, da »austeriteta« prija našemu društvu.

Smučarski odsek je lani deloval nekoliko okrnjeno predvsem zaradi pomanjkanja snega in neurejenih razmer avtobusnega osebjaja. Kljub temu je odsek organiziral suhe treninge in tečaje na snegu, zimovanje na Krvavcu in v Sent Janžu na Koroškem. Trenutno ima društvo homogeno tekmovalno skupino, ki šteje 15 smučarjev. Trenira pod vodstvom načelnice odseka Selme Micheluzzi.

Planinska vertikala, ki jo člani društva pripravljajo že nekaj let in ki poteka od tromeje vse do Glinščice, se bliža h koncu. Inž. Boris Sancin opravlja zadnja uredniška dela in upati je, da bo vodič pripravljen, ko bo sneg skopnel in ko bomo lahko vzeli pot pod noge. Kronika

društva, ki sta jo skrbno zbrala Ema Kerševan in Milan Bolčič, je tudi že pripravljena za tisk.

Ena izmed najvažnejših nalog društva je vsekakor planinska vzgoja mladine, zato si društvo prizadeva vzpostaviti čim tesnejše sodelovanje s šolami. V ta namen je v začetku šolskega leta priredilo okroglo mizo s šolniki. Sklepi tega uspešnega sestanka se uresničujejo. Še ta mesec bo otvoritev planinske šole na raznih nižjih srednjih šolah v mestu. Predavanja, ki si bodo sledila vsakih 14 dni, prirejajo mladi tržaški planinci in pedagogi.

Od mladinske organizacije PZS je društvo povzelo še iniciativo o akciji Mladi planinec in jo preuredilo svojim potrebam, kar bo gotovo razveselilo najmlajše planince.

S tajniškega poročila, ki ga je podala Savina Bisca, je bilo razvidno, da so bili petkovi planinski večeri pestri in dobro obiskani. Predavali so predavatelji iz Slovenije in člani sami. Enodnevni izleti so vodili planince na Blegoš, Kobariški Stol, Lovce, Škrbino, Krvavec, Jalovec in Črno prst, na ogled jame Dimnice in izlet v neznano – Poreč. Izleti v okolico pa so se vršili v glavnem s sprehodi po Krasu in Brkinih. Izletov se je udeležilo ca. 300 članov.

Dan planincev je društvo kot običajno praznovalo na Nanosu. Ob tej priložnosti je organiziralo tekmo z Razdrtega do vrha Nanosa. Tekme se je udeležilo 10 ekip, med katerimi so bili tudi člani PD Postojna in Logatec.

Tekmovalna ekipa društva je bila med letom navzoča na raznih orientacijskih pohodih in na nočni štafeti v Sovodnjah ob 50-letnici slovenskega zamejskega športa.

Novi odbor je letos precej pomlajen. Sestavljajo ga odborniki: dr. Sonja Mašera, Stanko Perovšek, Adolf Junc, Savina Bisca, Selma Micheluzzi, Zdenka Trampuž, Janko Furlan, Zlatko in Dušan Jelinčič, Borut Desco, Ugo Margon, Ervin Gombač in Miran Škrap.

Zdenka Trampuž

RAVENSKI PLANINCI SMO ZBOROVALI

Dne 18. januarja 1975 smo se ravenki planinci zbrali na svojem občnem zboru društva, za spremembo v Kotljah v rojstnem kraju Prežihovega Varanca. Občnega zbora se je udeležil tudi Gregor Klančnik, direktor združenja slovenskih železarn. PZS je zastopal prof. Tine Orel. Iz poročil je bilo razvidno, da je društvo bilo v pretekli mandatni dobi zelo aktivno, posebno je bila živahna gospodarska gradbena dejavnost.

Izredno živahno je bilo delo pionirskega in mladinskega odseka. Organiziranih je bilo več izletov na bližnje in daljine vrhove. Organizirana je bila PS za pionirje

višje stopnje, ki jo je uspešno končalo 13 pionirjev. Čez 100 pionirjev tekmuje za značko »PIONIR PLANINEC«. Izdanih je bilo tudi približno 60 dnevnikov KMPT. Tako pionirji kombinirano delajo transverzalo in tekmujejo za značko »PIONIR PLANINEC«. Kritično je bilo ocenjeno še vse premajhno sodelovanje osnovne šole s planinskim društvom, saj je na OŠ delala aktivno le ena mentorica in to Breda Orožen. V bodoče bo treba pridobiti še več mentorjev za planinsko dejavnost na OŠ in na srednjih šolah v Ravnah na Koroškem.

Z zadovoljstvom smo lahko ugotovili, da se je mladinsko članstvo v preteklem letu zelo povečalo, saj je včlanjenih 302 mladincev in 226 pionirjev.

V pretekli mandatni dobi je društvo organiziralo več planinskih izletov za člane, nekaj jih je bilo organiziranih tudi v zamejstvo, kjer smo se srečali tudi s slovenskimi planinci v Avstriji. Organiziranih je bilo v zimskem času več planinskih topisnih predavanj. Bila so izredno dobro obiskana.

V razpravi smo tudi kritično ocenili varstvo narave, saj smo pričali vse večjega uničevanja planinske flore, nesnage po gorah in planinskih poteh.

Da je za planinstvo med občani Raven veliko zanimanje, nam kažejo podatki, saj se je v preteklem letu povečalo število članstva od 984 članov na 1326 članov.

Predlagano povišanje članarine je bilo z razumevanjem sprejeto, tako bomo že za 1975 leto plačali člani 30, mladinci 10, pionirji pa 5 dinarjev letne članarine. Za častnega člana našega društva je bil izvoljen veteran planinstva in alpskega smučanja, generalni direktor slovenskih železarn Gregor Klančnik.

Po živahni razpravi je bil izvoljen 19 članski upravni odbor društva. Za predsednika društva je bil ponovno izvoljen dosedanj predsednik tovariš Pavel Stropnik.

Ob zaključku občnega zbora so bile dosedanjim zaslužnim članom UO društva podeljene knjižne nagrade.

P. Stropnik

OBČNI ZBOR PD LISCA

V torek, 4. februarja t. l., se je zbralo v Gasilskem domu Sevnica več kot 280 mladih in starejših planincev na redni občni zbor.

V društvu je včlanjenih 854 članov, od tega 453 pionirjev, 91 mladincev in 310 odraslih članov. Kar 96 članov in mladincev je iz Krškega.

Društvo združuje planinske skupine delovnih organizacij Kopitarne Sevnica, Jutranjke, Lisse, Stillea in Tovarne konstrukcij iz Sevnice ter Celuloze in Papir-

konfekcije iz Krškega. V programu imajo še ustanoviti planinske skupine v Metalni Krmelj, Kovinarski in Tovarni čokolade v Krškem. Na šolah v Sevnici, Boštanju, Blanci, Krmelju in Trzliču delujejo pionirske planinske skupine, ki jih vodijo mentorji – prosvetni delavci.

Vzgoji vodnikov in mentorjev posvečajo v društvu veliko skrb. Vsako leto pošljejo v tečaje 5 do 10 mladih planincev, ki so nosilci vsega dela v mladinskem odseku. Zdaj imajo 12 aktivnih mladinskih vodnikov in 5 mentorjev – prosvetnih delavcev. Manjka le vodnikov članskih planinskih izletov. Pri vodstvu izletov pomagajo tudi izkušeni člani upravnega odbora in drugi prizadevni društveni delavci. To leto so prvič poslali 2 člana v tečaj za smučarske vaditelje. Zadnja leta tudi redno prirejajo na Lisci smučarski tečaj, ki se ga udeležuje preko 50 pionirjev in mladincev. Zanimanje za smučanje raste tudi pri mladini v delovnih organizacijah.

V preteklem letu so člani, mladinci in pionirji organizirano preživeli v gorah in na izletih kar 94 dni s 1332 udeleženci. Poprečna udeležba na izletu je bila 15 udeležencev. Skupno je bilo organizirano 57 izletov, od tega 26 enodnevnih, 25 dvo ali več dnevni, 6 vzponov pa je bilo v letnem taboru.

Skupno s PD »Bohor« Senovo in PD Brežice so tudi preteklo leto organizirali dva 10-dnevna tabora v Logu pod Mangrtom. Od tam so se povzpeli na Mangrt, Jalovec, Jerebico, Rombon, v dolino Bavšče in h Krnskemu jezeru. S tem so se izgnili gneči v planinskih domovih, hkrati pa so udeleženci poslušali predavanja v planinski šoli. Od 32 udeležencev predavanj je na Lisci v septembru napravilo zaključni izpit iz planinske šole 26 mladincev in pionirjev. Tabora se je v obeh izmenah udeležilo 158 članov iz vseh treh društev, od tega 61 iz PD Lisca.

Na izletih so obiskali vse zasavske hribe, Julijce, Karavanke in Pohorje, udeležili so se proslave 100-letnice PSH in dneva planincev v Mežici. Ob tej priložnosti so se povzpeli na Raduho. Planinci iz Krškega so organizirali vzpon na Grossglockner, ki se ga je udeležilo 22 članov in mladincev. V prvomajskih praznikih so imeli čast na Lisci sprejeti tovariša Tita z njegovim spremstvom. Na naši planini je bil pred 36 leti na ilegalnem sestanku.

Na občnem zboru so podelili mentorske značke 2 prosvetnim delavkama in 5 članom, ki pomagajo voditi pionirske izlete. Podelili so tudi 6 bronastih, 3 srebrne in 4 zlate značke pionir-planincev. Štirje člani so prejeli značko o prehojenju zasavski planinski poti.

Na predlog PZS sta prejela dva člana PD Lisca zadnji dve leti priznanji mentorjem, ki jih podeljuje za praznik mladosti Republiška konferenca ZMS najzaslužnejšim društvenim delavcem z mladimi.

S tem je dala tudi mladinska organizacija priznanje za delo v planinski organizaciji. Leto 1975 je za PD Lisca jubilejno leto, saj poteka 70 let, odkar je bila ustanovljena Posavska podružnica SPD leta 1905 v Sevnici. PD Lisca je naslednik te podružnice. Ta jubilej bodo čim slovesneje proslavili. Proslave naj bi bile v avgustu ali septembru t. l.

Na občnem zboru je tekla beseda tudi o sodelovanju z občinsko zvezo telesno kulturnih organizacij in telesno kulturno skupnostjo v Sevnici. Slednja tudi finančno podpira delo mladinskega odseka, tako da so taborjenja in smučarski tečaji čim cenejši za mlade udeležence. S finančnimi sredstvi TKS je mladinski odsek nabavil kar precej taborne opreme, ki je osnova za uspeh tabora.

Občni zbor je v imenu PZS pozdravil predsednik meddruštvenega odbora zasavskih planinskih društev tov. Drago Kozole. Na zboru so izvolili tudi nov upravni odbor in vodstvo mladinskega odseka. UO in društvo bo naslednji dve leti vodil tov. Lojze Anzelc, mladinski odsek pa Nivenka Zajc. Novemu vodstvu želimo čim več uspeha.

Lojze Motore

OBČNI ZBOR PD LENART

Lenart, majhen kraj v osrčju Slovenskih goric. Marsikdo zanj sploh ne ve, saj je odmaknjen večim krajem in skrit med griči in slovenjegoričkimi holmi. Torej v pokrajini, ki je pestra, razgibana in posebej privlačna še v jeseni, ko se sliši razgrajanje žlobudravih klopotev. V takšnem okolju smo se zbrali 26. 12. 1974 in se dogovorili, da ustanovimo PD Lenart. Misel ni nova, saj je tudi na tem, sicer od hribov odmaknjenem področju, veliko planincev, ki redno zahajajo v gore in tudi takih, ki jih lepote gora privlači ob vsakem prostem času, čeprav še niso včlanjeni v planinsko društvo. Razen tega je na našem območju malo rekreacijskih centrov, želje in potrebe pri delovnih ljudeh pa obstajajo. Tako se je pojavila težnja, da organiziramo PD Lenart, ki bi pripravljalo izlete in prijetne ure v gorah. Saj planinstvo krepi telo, širi znanje in plemeniti človeka.

S takim razmišljanjem se je pričel ustanovni občni zbor, ki je v svoji sredi toplo pozdravil tov. Tineta Orla, člana PZS, tov. Mejovška, predsednika TTKS Lenart in predstavnika MO Maribor-matica. Obravnavana in sprejeta so bila pravila društva. Izvoljeni so bili člani UO, nadzornega odbora in častnega razsodišča. Za prvo predsednico PD je bila izbrana tov. Senekovič. Pogovorili so se tudi o delovnem programu in ga skupno dopolnili. Po končanem uradnem delu občnega zbor-

Z izleta UO PZS v Pomurje 1974

Foto Fr. Vogelnik

ra, je tov. Zorko, mentor plan. skupine na osn. šoli Lenart, pokazal diapozitive o izletih, ki jih je že imel s svojimi planinci. Občni zbor smo sklenili z mislijo, da bomo lepote gorskega sveta približali mladini in vsem občanom občine Lenart.

B. S.

AKCIJA »HODIM« V PD ZABUKOVICA

V petek 10. 1. 1975 je bil zaključek akcije Hodim v PD Zabukovica ob 25-letnici društva.

Uvodoma se je predstavnik društva zadržal v svojem nagovoru pri uspehih društva v preteklem letu. Poudaril je, da je društvo krepko zakoračilo v srebrni jubilej. V lanskem letu je bilo v prizidek k planinskemu domu na Homu vloženo ca. 200 000 din, opravljeno je bilo 2432 ur, dom bo lahko doživel otvoritev v jubilejnem letu. Postavljen je bil bivač na vrhu Kamnika in opravljeno preko 500 ur na obnovi, dodelavi in na novo markiranih planinskih poteh. Bilo je 10 pionirskih in mladinskih izletov (dva sta bila združena s sprejemom pionirjev v planinsko organizacijo) in trije pohodi po partizanskih poteh (poprečno preko 100 udeležencev). Mladinski odsek ima svojega delegata v delegaciji planinskih društev pri Obč. konferenci ZSMS Zalec in tako koordinira delo z drugo mladino. Za pionirje, ki tek-

mujejo za znak pionir planinec (prek 130 pionirjev) je bil organiziran tečaj prve pomoči (opravilo 35 pionirjev), itd. Nato se je zadržal pri akciji Hoja, ki je bila organizirana s pomočjo Tameljne telesnokulturne skupnosti Zalec. Poudaril je, da je bila v lanskem letu ta dejavnost samo delno organizirana, a se je kljub temu lahko evidentiralo 71 planincev, ki so prehodili 200 km (44 planincev) oziroma 100 km (27 planincev).

Te akcije so se udeležili vsi sloji. Med njimi je bilo precej delavcev. Potrebno bo ustanoviti sekcije pri posameznih delovnih organizacijah, ker je nemogoče pri društvu, ki šteje preko 1000 članov, iz enega centra usmerjati in voditi vse delo. Nato se je zadržal pri posameznikih, ki so prejeli zlati ali srebrni čevljiček. Omenil je Mihaela Miklavca, ki je v l. 1974 prehodil Savinjsko in Zasavsko planinsko pot, Franca Čadeja st. in Franca Čadeja ml., ki sta opravila Slovensko planinsko transversalo, Zorana Umeka, avtomehnika, ki je opravil planinsko pot čez Velebit in kot prvi član PD Zabukovica Šaleško planinsko pot, omenil je mladince Emila Petrovca, ki je opravil Slovensko planinsko pot, Stanka Dreva, ki je opravil kot 160. Savinjsko planinsko pot in vse tiste, ki so letos opravili turo v Francoskih Alpah. Posebno pa je čestital Rudiju Hribarju, ki je že presegel 60. leto, a ni leta, ko ne bi šel na Triglav. Ob koncu se je zadržal pri Savinjski planinski poti. Navzoče (prek 90 jih je bilo) je pozval, da opravijo to pot. Naj bi letos 100 zabukovških planincev opravilo to pot! 46 jih že ima častni znak.

Dom PD Zabukovica na Homu

Sprejet je bil program nadaljnjih predavanj. Kot prvi bo predaval Edi Petek, razveseljivo je, da je fotoamaterstvo v društvu tako razvito, da ima društvo predavatelje iz svojih vrst. Po podelitvi čeveljčkov je Stanko Drev prikazal lepote Savinjske poti.

Franc Ježovnik

SEJA KO MO PD SAVINJSKE DOLINE

V nedeljo, 15. 12. 1974, je bila redna seja KO Savinjske doline v planinskem domu na Šmohorju.

Na področju KO je 20 društev, vendar pa je bila udeležba na seji zelo slaba. Navzoči so bili le člani PD Štore, Vransko-Tabor, Žalec in Laško. Planinsko društvo Zabukovica je poslalo poročilo o delu pred sejo. Drugi odseki oziroma društva najbrž ne čutijo potrebe po enotnem programu na svojem področju.

Na dnevnem redu so bila poročila o dosedanjem delu MO oziroma planinskih skupin pri PD. Že po udeležbi lahko vidimo, da so bila zastopana le tista planinska društva, ki aktivno delajo za vzgojo planinske mladine. Poleg uspehov v preteklem letu pa so navzoči odprli tudi probleme, s katerimi se srečujejo pri realizaciji svojih programov. Primanjkuje še vedno finančnih sredstev in strokovnih sodelavcev, MV, mentorjev in inštruktorjev. Prav zaradi tega bi bilo potrebno večje sodelovanje med odseki oziroma društvi.

Na dnevnem redu je bil delovni program KO za leto 1975. Zaradi majhne udeležbe so sprejeli le pet akcij, ki bi zalele področje KO:

— Pohod »Po poti XIV. divizije« Šoštanj—Bele vode—Zlebnik—Slime; pohod ob Dnevu mladosti Igrišče—Gozdnik—Šmohar; pohod po partizanskih poteh okoli Tabora; orientacijsko tekmovanje za pokal Črete; orientacijsko tekmovanje za pokal Šmoharja.

Za sodelovanje med društvi KO bo potrebno v bodoče več storiti.

Sejo je vodil in v imenu mladinske komisije PZS pozdravil navzoče Tone Šterban.

ZASEDANJE EVROPSKEGA POPOTNEGA ZDRUŽENJA IN ZBOR NJEGOVH ČLANOV

Evropsko popotno združenje ima vsako leto v drugi državi svoje zasedanje, na katerem polaga delovni obračun, drugi dan pa zbor članov organizacij, ki so včlanjene v združenje. Lani je bilo zasedanje in zbor v kraju Ambleside v Angliji, 5. oktobra in 6. oktobra.

Na zboru je imel pozdravni govor predsednik Evropskega popotnega združenja dr. Georg Fahrbach. Dejal je, da so se

na tem zboru prvič sešli popotniki iz 12 evropskih držav. Zaželel jim je dobrodoščilo v pričakovanju, da se bodo zblížali na takih popotovalnih, bogatih z doživetji. Rekel je, da popotnike ne družijo samo popotovanje, temveč težnja po spoznavanju tujih dežel in narodov, razumevanje med ljudmi različnih narodnosti. K razumevanju pa spada trdna volja za mirno sožitje z vsemi narodi tega sveta. Z vzajemnim medsebojnim delom, z mednarodnimi zvezami naj bi doprinesli k cilju združenih narodov. Po njegovem mnenju morajo biti prav popotniki prepričani o nujnosti, da so vsi ljudje enakovredni člani človeštva ne glede na narodnost, raso, barvo, vero ali prepričanje.

Predsednik dr. Fahrbach je omenil, da je bila ta mednarodna organizacija ustanovljena šele pred 5 leti. Medtem se je močno razvila. V letu 1974 so sprejeli v Združenje 6 novih organizacij, med njimi tudi Planinsko zvezo Slovenije. Sedaj je včlanjenih 27 organizacij iz vse Evrope. Doselej so odprli 4 daljinska evropska pota, v letu 1975 pa bodo odprli še 2. Želel je, da bi popotniki nekoč, kjer so daljinska evropska pota, mogli prehajati državne mej brez carinskega pregleda in brez posebnih dovoljenj.

O samem popotovanju in pešhoji pa meni, da ni primernejšega zblíževanja, kot je ravno popotovanje. Pri pešhoji se umikamo iz mest in hrupnih avtocest. Pri pešačenju je dovolj časa za opazovanje

Evropska daljinska pota

pokrajine, rastlin, živali, pogovora z ljudmi, s katerimi hodimo in ki jih srečujemo. »Zato govori tudi vsem navzočim, da, vsem ljudem tega sveta. Popotovanje združuje, je doprinos k razumevanju med narodi. Popotovanje pomirja in prinaša zdravje ljudem. »Zato nas pustite popotovati in skrbite za to, da bo popotovanj v tej tehnični dobi stvar vseh ljudi.« Pozval je navzoče, da naj se vrnejo domov, pripovedujejo o namenih organizacije in pridobivajo za to stvar. Vse je pozval na svidenje prihodnje leto na Štajerskem v še večjem številu.

S. Kos

JANEZ GORJANC (1907 – 8. 1. 1975)

Povojni planinski društveni delavci se gotovo spominjajo markantne osebnosti ravenskega predsednika planinskega društva. Radi smo ga srečavali na naših skupščinah, sestankih, sejah in na planinskih poljih. Njegovo delo je bilo pomembno za Ravne in za ves koroški konec, za Mežiško dolino in njene gore.

PZS ga je odlikovala z zlatim in srebrnim znakom, zlati znak mu je pripela tudi Planinska zveza Jugoslavije.

Planine so ga spremljale vse življenje. Mlada leta je preživel na Jesenicah. Bil je član plezalnega krožka Skala, v katerem se je trdno povezal s hribi. Po vojni se je preselil na Ravne in bil med vidnimi pobudniki za ustanovitev PD Ravne. Ko je bilo društvo leta 1952 ustanovljeno, je postal njegov predsednik in to funkcijo opravljal osem let. Obenem je bil v teh letih tudi načelnik alpinističnega odseka, pozneje pa predsednik nadzornega odbora in član gospodarsko-gradbenega

odbora. Vsa leta njegove dejavnosti so bila za razvoj planinstva na Koroškem izredno pomembna. Od ustanovitve je število članov zrastle od nekaj desetlin do pomembne številke tisoč. Rasla je tudi gospodarska moč društva. Od Rudnika Mežica prevzeto kočico so ravenski planinci v tistih letih razvili, povečali in izboljšali. Predsednik Gorjanc je načrtoval planinski rekreacijski center – najbrž so Naravske ledine danes pomemben del tega, kar so koroški planinci vsi skupaj želeli. Kronika PD Ravne še ni napisana: Ko bo čez tri leta praznovalo petindvajseto obletnico ustanovitve, bo v njej označen veliki delež pokojnega planinca, predsednika Janeza Gorjanca.

P. Stropnik

PANCIJA NI VEČ

(Ob smrti Elemirja Sepešija)

Na pragu letošnjega leta – 4. januarja 1975, v 62. letu starosti se je končala življenjska pot magistra farmacije Elemirja Sepešija iz Beltincev pri Murski Soboti, nestorja lekarništva in planinske misli v Pomurju.

Po končanem osemletnem osnovnem šolanju se je vpisal na gimnazijo v Mariboru, po končani gimnaziji pa na študij farmacije v Zagrebu. Pred diplomom je bil mobiliziran in je svoj poklic opravljal v Beogradu, v vojaški bolnici, do prihoda Nemcev leta 1941. Takrat se je vrnil v Beltince in se vpisal za nadaljnji študij v Budimpešti, kjer je leta 1942 na III. stopnji farmacije opravil magistrerij.

Vpoklicali so ga v madžarsko vojsko in s fronte v Karpatih je pobegnil prek Dunaja na Štajersko, od koder se je po kapitulaciji Madžarske vrnil v Beltince, kjer je privratal zavekal 1. sept. 1913. Leta 1945 je v Beltincih prevzel zasebno lekarno, ki je postala državna last. Lekarno je vodil vse do smrti, jo razširil in reorganiziral. Prav tako pa je po II. svetovni vojni vložil ves svoj trud in znanje v razvoj lekarniške in zdravstvene službe v Pomurju.

Veliko svojega časa je posvetil društvenim dejavnostim. Sam je bil vsestranski športnik: kolesar, nogometaš, planinec, smučar, alpinist in lovec. Že pred zadnjo vojno je bil član sokolske organizacije, po vojni pa med ustanovitelji TVD Partizan Beltinci. Bil je tudi ljubitelj kulture, saj je skoraj 30 let vodil folklorno skupino iz Beltincev, ki smo jo lansko leto lahko srečali med izvajalci kulturnega programa ob Dnevu planincev v Mežici. Bil je med ustanovitelji Kulturno umetniškega društva Beltinci, PD Murski Soboti in dolgoletni predsednik Turistično-olepševalnega društva v Beltincih. Že od leta 1945 dalje je bil aktivni član Rdečega križa, prav tako pa tudi častni član domačega gasilskega

Janez
Gorjanc

Elemir
Sepeš

društva. Za svoje vsestransko in plodovito delo je prejel številna priznanja, Red dela za narod s srebrnim vencem, častno plaketo Nogometne zveze Slovenije, zlasti znak Rdečega križa Slovenije in pred kratkim zlati častni znak Turistične zveze Slovenije. S planinstvom se je pričel spoznavati v svojih gimnazijskih letih v Mariboru. Tako

ga že leta 1934 pot zanese na Raduho, Triglav, Durmitor, Gr. Venediger in pod Grossglockner. Na ta vrh se je prvič povzpel 2. avgusta 1934. Bil je na Wieselbachhornu in na vrhovih v njegovi sosesčini. Novo leto 1935 je pričakoval na snegu Tirolerkogla in še isto leto je marca poskušal z vzponom na Jalovec, kar mu je preprečilo slabo vreme. Konec julija in v začetku avgusta 1935 je s prijatelji tabaril za Akom in preplezal Malo Panco, smer v Dovškem križu in po premestitvi tabora severozahodni greben Jalovca. Naslednje leto ga zopet srečamo na Jalovcu, aprila na smučanju v Raxu, pred koncem leta pa je opravil vzpon na Dammkogel in Dachstein v zimskih razmerah. Avgusta 1937 je bil na Mont Blancu, Dent du Géant in Aig. du Midi. Marca naslednje leto se je udeležil I. tečaja za smučarske učitelje alpske kombinacije na Staničevi koči, leta 1939 pa na Pohorju (Mariborska koča, Senjorjev dom pri Ribniškem jezeru).

Planinci PD »Matica« iz Murske Sobote in Beltinec smo pokojnemu planinskemu prijatelju izkazali zadnjo čast na beltinskem pokopališču. Spomin nanj bo v naših srcih ostal.

M. Filutec

ALPINISTIČNE NOVICE

NOVA SMER V PIZ BADILE

V štirih dneh – od 9. do 13. sept. 1973 so Italijani D. Chiappa, G. Martinelli, T. Nardella, E. Scarabelli preplezali v severovzhodni steni Piz Badile v glavnem zgolj s tehničnimi pripomočki izsiljeno smer. V isti steni je Anglež Eric Jones v 4.30 uri kot osmi solist preplezal slavno Cassinovo smer. To smer je zmogel tudi Nino Oppio pri 67 letih. Vodil je navezo, ujelo ga je slabo vreme, da so morali tri noči bivakirati. Nino Oppio je spadal med velike plezalce v 30 letih tega stoletja in ni odnehal vse doslej.

T. O.

IZBIJANJE KLINOV V CIVETTI

Tisti, ki so nagnjeni k uvozu tujih besed, bi morda rekli – depitonaža Civette. Slavne smeri, npr. Tissijeva in Andrichova v Torre Venezio so v zadnjih letih zaradi vedno novih in novih postale že lahko pristopne – tako pravi poročilo v Les Montagnes 1974/1. Skupina mladih plezalcev iz Agorda se je leta 1973 zagnala

v masiv Civette, da bi stanje popravila, to je, izbila vse, če so bili zabiti tam, kjer ni problema, ali pa jih nekaj pustila, če so res neobhodno potrebni – v Sollederjevi smeri je pečina taka, da je klina težko zabiti. Obenem so objavili plezalcem poziv, naj te svetovnoznane smeri puste odslej takšne, kakor so jih mladi Agordanci počistili. Žal poziv ni nič zalegel. Ob koncu sezone so samo v Tissijevi smeri našli 30 nanovo zabitih klinov in to večji del – nepotrebnih (to je seveda relativno in se ravna po sposobnostih ponavljalcev. Treba je pomisliti, da se alpinizem razširja, navez je vedno več, s tem so tudi kvalitete naskakovalcev različne. Ali je nujno to prijemati z etičnimi kriteriji?)

T. O.

LIVANOS ZA PETDESETLETNICO

George Livanos je bil v povojnih letih gotovo med najbolj vidnimi plezalci na svetu. Zdaj je dosegel 50-letnico in si je za rojstni dan zapisal triinpetdeseto prvenstveno smer. To pot si je izbral

Punta Gianni Constantini in jo preplezal z mladim plezalcem Bienom iz Agorda od 5. do 7. avg. 1973.

Constantinijev vrh je v skupini Moiazza, južno od Cima dei Tre. Smer je visoka 650 m, plezalca sta porabila 90 klinov in dvakrat bivakirala. Sestopila sta po ozebniku levo od Forcelle dei Tre v 12 spustih. Livanos je to smer poskušal preplezati že l. 1972, kmalu nato pa se je Constantini smrtno ponesrečil. Njemu v spomin je vrh dobil njegovo ime. Spadal je med izjemno dobre italijanske plezalce.

T. O.

RICCARDO CASSIN ŠE PLEZA

Cassin je leta 1973 ponovil svojo slavno smer v severni steni Zahodne Cine, l. 1972 pa je obujal spomine v nič manj sloviti smeri v severovzhodni steni Piz Badile. Svetovno znani alpinist iz Lecca na južnem bregu jezera Como je že sredi svojega sedmega desetletja.

T. O.

NAJTEŽJI SOLO V GERBIERU

Vodnik Michel Berruex iz Saint Gervaisa, je prvi soliral Bouclierovo smer, najtežjo smer v Vercorsu. Bivakiral je dvakrat v sedmem raztežaju in opremil vso smer z vrvmi vse do zadnjega raztežaja. Sestopal po isti smeri in pobiral pritirane vrvi. V Vercorsu so plezale naveze iz Torina. Zelo pohvalno so se Torinčani izrazili o Livanosovem stebri v Jardin du Roi. Žal je ves naježen s klini, tako da ocena VI ne drži več. Isto so ugotovili v Glandesse, najlepšem kotičku Francoskih Predalp. Veličastna, divja ostenja so vsa nabita z železjem.

T. O.

AIGUILLE DU DRU SE VEDNO SENZACIJA

D. Sylvester, poroča »La Montagne et Alpinisme« 1974/I, je poleti 1973 sam preplezal severno steno Druja. Do poletja 1973 je bil ta Amerikanec tretji solist v tej steni. Imel je slabo vreme – v steni je bil celih pet dni.

Sloviti severovzhodni ozebnik v Drujih, fantastičen izziv za ekstremne plezalce, sta 28. do 31. dec. 1973 preplezala vodnika Walter Cecchinell in Claude Jager. V ozebniku je bil W. Cecchinell že l. 1971 s pokojnim G. Nominéjem, novembra 1973 pa sta poskušala premagati to pošastno zarezo v Drujih Parižana J. Afanassieff in P. Cordier.

Tri četrtine smeri pod škrbino med Drujema so ledene. V prvi polovici spodnje četrtine so ogromne navpične plošče s previsi, na kar se stena nekoliko položi. Ledeni del ozebnik je izredno strm, le proti vrhu se strmina ublaži. Smer zahteva izreden moralni in psihični napor, 700 m smeri je skrajno težkih. Led je nenavadno trd, kolje se v luskah, zelo težko je zavrtati ledne kline. Več raztežajev sta naredila z eno samo vponko. Ni pravih mest za bivak, poseči je treba po »netopirju«. Umik je skoraj nemogoč. Če zapade sneg, po ozebniku neprestano grme plazovi, sneg se skoraj ne pomiri.

Sklep poročila: Spet eden največjih alpinističnih podvigov – vseh časov.

Cecchinell je z Nominéjem preplezal severno steno Grand Pilier d'Angle, smer, ki pripada najboljšim. Septembra 1973 sta jo preplezala D. Renshaw in J. Tasker. Ista angleška naveza je ponovila tudi smer Bonatti – Gobbi v Grand Pilier d'Angle.

T. O.

VARSTVO NARAVE

AVSTRIJA POSPEŠUJE PLANŠARSTVO

Za avstrijsko kmetijstvo in gozdarstvo je imelo planšarstvo od nekdaj velik pomen. Od l. 1957 intenzivno spremljajo in usmerjajo planšarsko gospodarstvo, tako pravi vladni svetnik ing. Otto Groier v »Die Blaue«, mesečniku za alpsko gospodarstvo (1973/12, gl. »Die Alpen« 1974/1). Avstrija ima danes 9000 do 9500 planšarij s 780 000 ha oskrbovanih pašnih površin. Nedvomno je to uspeh intenzivnega gospodarjenja v Alpah, racionalizacije najprimernejših pašnikov, opuščanja manj ugodnih, poleg tega pa skrbe za izboljš-

šanje objektov, stanov za živino in ljudi in jih skušajo povezati s kmečkim turizmom (o tem in o naslednjem smo v PV po drugih virih že poročali).

Kljub temu pri planšarstvu niso mogli ustaviti nazadovanja. Delo, da bi planšarstvo obdržali vsaj na sedanji višini, je zdaj zaobseženo v »pospeševanju regionalnega kmečkega gospodarstva«, da bi se s tem čim bolj naslonili na lokalna prizadevanja in sredstva. Regionalna sredstva in sodelovanje z vsemi odločilnimi lokalnimi dejavniki se je izkazalo uspešno. Od leta 1961 do leta 1972 so sredstva od 5 milijonov šilingov letno

narasla na 12 milijonov, s katerimi so okrepili dodatne vire dohodkov na hribovskih kmetijah. Rekreativski turizem je prodrl tudi na območje planšarij in dal nov poudarek politiki hribovskega gospodarstva. Neizpremenjeno pa ostane danes dejstvo, da se hribovsko gospodarstvo iz lastnih sredstev ne more niti razvijati niti obdržati. Če jih torej dežela rabi, če se ji zde pomembne, potem je treba zanje najti »finanserja«. — Ugotovitev ob kateri bi se morali zamisliti tudi mi.

T. O.

TURISTIČNA INDUSTRIJA OGROŽA TUDI NACIONALNI PARK STELVIO (STILFSERJOCH)

Najbrž to ni samo reklama, ki naj bi privabila še več občudovalcev in obiskovalcev v Ortlerski masiv. Club Alpino Italiano oziroma njegova osrednja komisija za varstvo alpske narave (Via Foscolo 3 c. p. 1829, I-20121 Milano) je razposlala na vse planinske organizacije nujen poziv, naj pomagajo ohraniti enoten režim v parku in se upreti mešetarnjam, ki hočejo v parku postaviti hotele in vertikalni promet. »Die Alpen« 1974/1 pišejo, da je pritisk turističnih magnatov silen in da že mahajo z načrti in obeti, koliko bo ta lepi košček Alp prinesel dobička.

Park je bil dozdaj absoluten rezervat, rastlinstvo in živalstvo zaščiteno, lov in ribolov prepovedan, sicer pa dostop slehernemu dovoljen in s stezami olajšan. Rezervat je bil ustanovljen leta 1935, obsega 95 000 ha, od tega spada v provinco Bolzano 53 500 ha, v provinco Trento 19 000, na Sondrio pa odpade 22 500 ha. Je največji italijanski narodni park, jedro mu tvori Ortlerski masiv. Značilna za park je geološka pestrost, ki se odraža tudi v vegetaciji, v dolini Martell, Pejo in Sulden so še gozdovi, ki imajo značaj pragozda. Področje je seveda natančno raziskano, eksistira tudi večbarvna vegetacijska karta znanega Trentinca F. Pedrottilja.

T. O.

RAZPRODAJA HALLSTADTSKEGA LEDENIKA

Dachsteinska turistična delniška družba pripravlja nov sunek na področju Dachsteina. Ledenik, ki ima ime po Schladmingu, je že opremila s smučskimi lifti, pri čemer so avstrijske oblasti dosledno molčale. Zdaj nameravajo smučarjem odpreti Hallstadtski ledenik — najprej le s tremi lifti. Časniki so že polni hrušča in trušča, da ne gre drugače, mimo je že tudi neizogibna tiskovna konferenca.

In kdo je zoper to?

Najprej zakon, ki je Dachstein z ledeniki vred oklical za varstveno področje že l. 1963, kar pomeni, da se tam ne bi smelo

graditi. Nobeden ni prekalal takratnih utemeljitev, da gre za področje, ki ga je treba ohraniti v prvobitni podobi. Zoper turistično eksploatacijo govori tudi značaj tega ledenika, ki je ves v razpokah, v slabem vremenu je tu orientacija zelo težka. Ledenik ne omogoča celoletnega smučanja, ker zgoraj okopni in izgubi svoje zimsko lice, poleg tega preže na smučarje velike razpoke. Sneg je tak, da bi morali imeti oporniki na snegu mrežnate podlage. Nobene besede ni o tem, kako se bo ledenik ohranjal čist. To ne bo lahko, saj načrt govori o tisočih smučarjev. Niž ni rečeno o oljnatih sledovih, ki jih bodo puščali za seboj ledeniški taksiji. Šladminski ledenik je na svojem jeziku že pravo gnojšče.

Tako pišejo v Avstriji, ponatiskujejo v Švici in govorijo o višjih vrednotah, kot so blagajne delniških družb, vendar stvari še tečejo po uglajenem tiru.

T. O.

NACIONALNI PARK VISOKE TURE – SE ZATIKA

O tem smo že večkrat poročali, vsako leto kaj poseže med tiste, ki se navdušujejo nad novim režimom v Visokih Turah. Eden od sodelavcev pri projektu dr. H. H. Stoiber iz Linza je funkcijo odložil, češ da se zvezna vlada ne zavzema za ta park dovolj energično, čeprav — ali prav zato — je lastnica velikih tamkajšnjih površin in varuh vodnih pravic.

Na vprašanje, kdaj bo spremenila svoje stališče, ni odgovora. Ali pa je odговор v nekaterih dejstvih, ki so se v Visokih Turah medtem že uveljavila, in so taka, da pravzaprav onemogočajo pogoje za nacionalni park. Zelo verjetno je v ozadju turistični razvoj v Visokih Turah. Poročali smo že, kaj vse je za turistično eksploatacijo v zadnjih treh letih naredila Avstrija. Če je volk sit, koza le izjemoma ostane cela, čeprav nas naš pregovor glede tega tolaži.

Dejstvo pa je, da projekt zadnja tri leta počiva. Zelo si prizadevajo »Prijatelji narave« (NF), vendar so znamenja, da tudi planinci glede Sonnblicka in nekaterih drugih vrhov in področij niso soglasni. Tudi planinska društva imajo svoje gospodarske interese, ki bi jih varstveni režim utegnil prizadeti. Vse kaže, da komisija, ki pripravlja pogoje za park, ne more stvari prijeti s prave strani.

T. O.

V tej številki objavljamo naslednje grbe: Vransko (str. 169), Postojna (str. 172), Brežice (str. 173), Kostanjevica (str. 174), Celje (str. 184), Bosna (str. 187), Koper (str. 190), Ljubljana (str. 192), Afganistan (str. 195), Sv. Lovrenc na Pohorju (str. 199), Maribor (str. 200), Bohinjska Bistrica (str. 202), Nova Gorica (str. 203), Vipava (str. 208).

IZ PLANINSKE LITERATURE

LUDVIK REBEUSEK, EKONOMSKA UPRAVIČENOST INVESTICIJ V ZDRAVILIŠKO- TURISTIČNIH KRAJIH

(Ob mednarodnem zdraviliškem letu),
Celje 1974

Izdala Zveza naravnih zdravilišč in zdraviliških krajev SR Slovenije.

Avtorjev uvod v publikacijo nas pouči o tem, kako mnoge države podpirajo zdraviliški turizem z zaščitnimi predpisi in z ugodnimi investicijami. Vzporedno s tem se razvija balneo – ekonomija in ima v mednarodni zdraviliški organizaciji (FITEC – Fédération du thermalisme et du climatisme) poleg medicinske in tehnično še lastno – ekonomsko – komisijo. Leta 1967 je bil ustanovljen mednarodni balneo-ekonomski raziskovalni inštitut BIBRE (Bureau international de recherches balneo-economiques). Avtor ugotavlja, da ima Slovenija razmeroma razvit zdraviliški turizem in precejšen obisk iz tujine, investicije so pa manjše kot v drugih turističnih krajih. Zapisali smo že v našem glasilu, da se na našem terenu v Alpah tega turizma sploh še nismo lotili, čeprav naravne pogoje zanj imamo. Zdraviliški turizem, ugotavlja avtor po analizi o izkoriščenosti zadevnih turističnih kapacitet, izkazuje večjo zasedenost postelj in poprečno daljše bivanje turistov tudi v naših zdraviliščih, je torej ekonomsko zanimivejši še posebej zato, ker traja mimo glavne sezone in celo skozi vse letne čase. Cela tuji zdraviliški turisti se poprečno zadržujejo dalj kot domači, čeprav so mnogi od teh socialni zavaroanci. Logično bi torej bilo, da bi se investicijska politika ravnala po teh podatkih.

Zanimivo je, da ima Slovenija največ tujcev v zdraviliško-turističnih krajih – kar 71,4% od celotnega tujega obiska. Dinamika investicij pa se prav nič ne ravna po tem značilnem podatku.

T. O.

OB OBLETNICI KUGYJEVE SMRTI

Lani je brez posebnih opomb poteklo trideset let, odkar je 5. februarja 1944 umrl dr. Julius Kugy. V »Der Bergst.«, 1974/5 je nekdo zapisal, da so Kugyja v času »histeričnega sovraštva med narodi enako spoštovali Nemci, Italijani in Slovenci«, da je to več vredno kot vsi prvi vzponi. Glede Kugyjevih knjig pa meni isti avtor, da mora človek doseči primerna leta, če hoče prav ceniti lepoto njegovega pisanja o gorah. Za zanos

mladih let je v Kugyju premalo »dejanja« in preveč romantike, sanjarjenja. Kugyjeve strune zvane, ker jih ogreva pristno čustvovanje. Zato bomo Kugyja še brali, medtem ko bodo mnogi današnji planinski pisatelji pozabljeni.

T. O.

PLANINSKA IDEJA, FILOZOFIJA, DA ALI NE?

O tem smo sicer že večkrat kaj napisali, vendar je težko priti do splošno veljavnega zaključka. Avstrijci imajo filozofa, ki raziskuje in obenem znanstveno poglablja vse, kar spada k temu vprašanju. To je dr. Karl Greitbauer, o čigar delih in nazorih smo v prejšnjih letih nekajkrat spregovorili. V letu 1973 je spet izdal – pravzaprav monografijo z naslovom »Celovitost planinske ideje«. Knjiga je izšla v založbi Wilhelma Braumüllerja, istočasno na Dunaju in v Stuttgartu. Povedali smo že, da se Greitbauer pri svojih analizah močno oklepa filozofa K. Jaspersa. V predgovoru h knjigi pravi: »Fantastična današnja tehnika danes res dela stvari, ki si jih komaj lahko zamišljamo. Prav tako pa lahko velike stvari uničuje. Če bi obstajala možnost, da bi tehnika uničila vse osnove človekove eksistence, bi skoraj verjeli, da bi to nekega dne tudi naredila. Naša aktivnost lahko zavre, zavlačuje, pridobiva na času. Po človekovih zgodovinskih izkušnjah sodimo, da nekdo, nekoč in nekeje lahko zagreši tudi največje strahote. Ob takem razmišljanju v zvezi s planinsko idejo in filozofijo smo že večkrat rekli, da prvo in drugo vsak človek prinaša v gore s seboj, čeprav ni izključeno, da temu ali onemu gora pomeni in daje vse, od užitka do zaslužka, od sreče do »svetovnega nazora«. Že Maduschka je govoril o alpinizmu kot o življenjski obliki (Lebensform), močno je vplival na miselnost mnogih ekskluzivnih alpinistov Oscar Erich Mayer.

Težko je verjeti, da bi vse take in podobne povezal isti pogled na svet, še manj, da bi bil enoten in totalitar. Verjetno tudi Greitbauer o tem ni prepričan. Nadaljuje pa s planinskimi ideološkimi razpravami in raziskavami, ker so za nemški alpinizem značilne od druge polovice 19. stoletja. Pri tem je iz preteklega zgodovine po nepotrebnem ali pa namenoma posegal po citatih iz Eugena Guida Lammerja (tiskarski škrtat je naredil Sommerja), ki je bil – tako pravi dolgoletni urednik »Les Alpes« dr. Max Oechslin – preblizu nacizmu, da bi ga prenesli.

T. O.

RAZGLED PO SVETU

ANNAPURNA 1973

Francoska Annapurna, prvi osemstisočak, na katerega je stopil človek, še danes ni lahek vrh, čeprav francoska smer ni videti hudo tvegana. Leta 1973 so smer popravili Italijani. Po francoski poti so šli do 6300 m (do francoskega tabora 3). Od tod so šli direktno na vršno škrbino severozahodnega grebena, postavili šotor 4 v višini 6900 m in prodrli med 7000 m. Tu jih je zgrabilo slabo vreme, izpraznili so šotore in se z begom umaknili v bazo na 4300 m. Le Cerrutti in Rava, oba znana italijanska plezalca, o katerih smo že večkrat poročali, sta ostala v taboru 2 na višini 5750 m. 26. sept. sta imela še stik z bazo, 27. septembra pa ni bilo iz tabora 2 nobenega glasu več, kajti velikanski plaz je prigrmel s Srpa (la Fauccille, značilnost vršnega področja na Annapurni) in odnesel s seboj oba plezalca in ves tabor. Našli niso najmanjše sledi in obrnili domov vsi pretreseni. (Les Montag. 1974/1.)

T. O.

PRVI ŠVICARJI NA FUDŽIJAMI

Švicarska planinska revija »Les Alpes«, 1974/III je k Sutterjevemu opisu vzpona na »Fudži«, kakor na kratko imenujejo Fudžisan in Fudžijamo – slednji dve imeni pa pišejo Evropejci različno, kakor se pač prilega temu ali onemu črkopisu – priključila Caduffov oris zgodovine tega zanimivega nacionalnega simbola.

Prvi Evropejci na Japonskem so bili portugalski trgovci, ki so se izkrcali 1543, za njimi so prišli misijonarji najprej Franc Ksaverij, za njimi pa spet trgovci: španski, nizozemski, angleški. Krščanstvo se je v začetku prijemalo, vendar je kmalu prišlo do nacionalnega odpora in leta 1637/38 so tujo vero brezobzirno zatrli. Nato so 200 let dovoljevali trgovati Kitajcem in Nizozemcem, a to na umetnem otoku Dešima pri Nagasakiju. L. 1853 so Amerikanci – vodil jih je Perry – z vojnimi ladjami izsilili blagovni uvoz, nizko carino, sebi eksteritorialnost in razne »nenakoppravne pogodbe«.

L. 1864 je Švica sklenila z Japonsko prijateljsko in trgovsko pogodbo. Švicarski odposlanci so odpotovali že jeseni l. 1862 in prišli na Japonsko aprila 1863. Pa ni šlo lahko. Japonsko javno mnenje je bilo zoper take pogodbe in že je kazalo, da bodo Švicarji odšli praznih rok, ko se je japonski tai-kun (svetni poglavar) odločil za ponujeno roko na enakopravni podlagi. L. 1866 je bil imenovan za generalnega konzula Kasper Brennwald, ki se je še isto leto s tremi Švicarji povzpел na

Fudžijamo; s tem je hotel izrabiti določila pogodbe, ki so švicarskemu konzulu dovoljevala prosto gibanje po Japonskem. To ni bilo kar tako, kajti dotlej so imeli tuji svoj prostor le na obali (Nagasaki, Kanagava, Hakodate). Japonske oblasti so mu to branile, ker pa se je skliceval na pogodbo, so mu dali za spremstvo pet oficirjev.

Brennwald je svojo pot na Fudžijamo natančno popisal: »16. avgusta 1866 sem ob 5 v družbi treh Švicarjev Sibra, Schmidta in Müllerja odjezdil iz Jokohame. V štirih dneh smo po Tokaido (glavna japonska cesta) pripeketal do podnožja gore. Prebivalci so se zbirali ob cesti, da bi nas videli. Na prelazu Hakoni so nas sprejeli gorski lovci in nam podarili živo belo putko v znamenje prijateljstva. Tolmač nam je pojasnil, da belo kokoš dobe le odličniki, črna je namenjena nižjim obiskom. Četrty dan jih je z zajtrkom v templju počastil višji duhovnik Fudžijame. Njegova jurisdikcija seže vse do Tokia. Še isti dan smo prijezdili do Murai-jame, zadnjega selišča pod Fudžijamo. 20. avg. smo po napornem vzponu prišli do osme postaje na gori, naše spremstvo pa je prenočilo na šesti. Postaje so pravzaprav revne kočice iz kamenja z majhno odprtino. Ker Japonci v teh kočah ves dan kurijo ogenj za svoj čaj in riž, smo zaradi dima skoraj več trpeli, kot smo mogli zdržati.«

21. avgusta so ob 6. zjutraj stali na vrhu. Sončnega vzhoda niso doživeli, imeli so meglo. Ves dan so ostali na gori in čakali na razgled. Okoli 150 m globokega ugaslega žrela, iz katerega se je sem in tja še sukljala žveplena para, niso šli. (Premier je zgoraj 600 m, spodaj 80 m, obod zgoraj je dolg kar 2,6 km). Na vzhodni strani gore so videli celo naselje kočic za sprejem romarjev. Prenočili so v eni izmed njih v upanju, da bodo vendarle doživeli razgled. Vreme se jih je zjutraj zares usmililo, a samo za eno uro. V štirih urah so se spustili na vzhodni strani v vas Subaširi, tam pa jih je že čakalo spremstvo. Od Subaširija do Jangure Save so šli skozi kraje, ki še niso videli Evropejca. To je bilo radovednežev!

Osmi dan so morali čez naraslo Sakikavo s čolnom, konji pa so reko premagali s plavanjem. Šele deveti dan so prispeli v Jokohamo in ugotavljali, da se na Japonskem še dolgo ne bo udobno potovalo.

Brennwald je vedel, da ni bil kot prvi Evropejec na »Fuji«. V svojem poročilu švicarski vladi je zapisal: »... bivši angleški minister Sir Rutherford Alcock je bil edini Evropejec pred menoj na tej gori.«

(Alcock je o tem in drugem napisal knjigo »The Capital of the Taikoon«. Glavno mesto japonskega cesarja.) Brennwaldovo poročilo je švicarski zvezni svet »sprejel na znanje« na svoji seji 2. nov. 1866. V protokolu ni nobene pripombe s kakšnim navdušenjem.

Anglež Alcock je bil na Fuji julija 1860. Leta 1867 je prišla na goro tudi lady Parkes, žena Alcockovega naslednika, seveda prva med ženami. Dotlej je bil ženskam dostop na goro prepovedan.

T. O.

LEDENIKI V AVSTRIJI 1972/1973

Vreme ledenikom ni bilo naklonjeno, bi lahko rekli po človeško. Od oktobra 1972 do septembra 1973 so bile padavine v Centralnih Alpah pod poprečjem. Zima ni bila bogata s snegom. Nadpoprečno pa je bilo sevanje in močno sonce, da je ožemalo ledenike, posebno avgusta in v prvi tretjini septembra. Ledeniški jeziki so se umaknili celo tam, kjer so v letu 1971/72 opazili napredovanje. Le redki ledeniki so narasli (Krimmler Kees I, Frosnitzkess v skupini Venediger, Simmingferner, vsega skupaj 9 ledenikov. Waxeggkees v Zillertalskih Alpah se je pomaknil naprej kar za 30 m, zato pa se je Hochjochferner umaknil 44 m, Pasterza za 29,3 m, velikanska večina pa se je umaknila za 10 m, skupaj 81 % vseh ledenikov. Vsega tega so bile vesele naprave, ki love ledeniško vodo za svoje zbiralnike, potrebne za avstrijsko elektrogospodarstvo.

T. O.

MELCHIOR SCHILD – DEMISIONIRAL

Schild je tudi za naše gorske reševalce »pojem«, zaslužen že zaradi svoje vloge v švicarski reševalni službi, a zlasti v zvezi z lavinskimi psi. Predsednik SAC, švicarske planinske organizacije, mu je v »Les Alpes« 1974/9 zapisal izredno priznanje za gorsko reševalno službo, ne samo za švicarsko, ampak za vse podobne službe na svetu. Schild je pripejal to službo – ne na psa, temveč na pse, ki jih ima švicarska GRS danes že kar 250. Kdor je spremljal GRS zadnjih 20 let, ve, da pri reševanju iz snega vse do l. 1958 psi niso igrali kake pomembne vloge. Pri nas še celo ne. A tudi v Švici je M. Schild šele l. 1958 od centralnega komiteja SAC v Baslu dobil nalogo, da vzame v roko službo lavinskih psov. Strahoma jo je prevzel, nato pa neutrudno na nešteti tečajih na Bernini, na Trübsee, na Verbieru in drugod začel s pasimi tečajji za pse in njihove vodnike. Njegovo delo smo v PV spremljali še posebej v prvem desetletju, ko je postajal vse bolj pomemben za ves alpski prostor in smo

se z njim po naših reševalcih sestali pri istem človekoljubnem delu tudi mi.

Zdaj je ta simpatični, energični, zgledni Švicar to svojo dolžnost prepustil nasledniku. Prav je, da mu tudi mi zapišemo v opombo, da ga čislamo in da smo mu hvaležni. Po rodu je iz Berner Oberlanda, strokovni svet ga pozna predvsem po njegovem predavateljskem delu na švicarskem zveznem institutu za raziskovanje snega in plazov na Weissfluhjochu v Davosu, kjer se je že pred več kot 20 leti v svojem »zimskem« znanju izpopolnjeval naš Francè Avčin in nam o tamkajšnjem raziskovalnem delu poročal tudi v našem glasilu.

M. Schild s svojim lavinološkim delom ne bo prenehal. Vodstvu SAC je obljubil, da bo še nadalje sodeloval kot strokovni svetovalec, kot referent v domačem in mednarodnem odboru za GRS in kot sodelavec na Weissfluhjochu. Dosedanje njegovo odgovornost pa je prevzel Rudolf Beglinger.

»Pasja« služba v GRS zasluži veliko pozornost ne samo zato, ker v nekem smislu vzdržuje človeka povezanost z naravo tudi danes, ko govorimo o zmehčevanju sveta. Izkazalo se je vse doslej, da je pes na plazu še vedno več vreden kot vse umetne iskalne naprave, ki jih je izumil človek. Imeti psa – ni lahko, za vodnika in za njegove družinske člane pomeni to precej potrpljenja in žrtve, ki pa jih dobro vzgojeni pes vrača s svojim zaupanjem in zvestobo do vodnika-gospodarja. Tudi na našem majhnem alpskem prostoru se je pes-reševalec že izkazal.

Demisija M. Schilda ima seveda svojo osnovo v osebnih nesporazumih, z njim vred je odstopilo več funkcionarjev švicarske GRS, ki so jih takoj zamenjali Cristian Hauser, dr. med. G. Moretti, Réné Arnold, že imenovan, R. Beglinger. André Grisel in Heli Wyder, nezasedeno je le mesto ekonomista

T. O.

DR. ARNOLD FANCK – UMRIL

Konec septembra 1974 je v Freiburgu (Breisgau) umrl pionir smučarskega in planinskega filma v starosti 85 let. Nekrologi mu priznavajo, da je s svojimi filmi (prim. PV 1974/11) izredno prispeval k popularizaciji smučanja v letih po prvi svetovni vojni. Poudarjajo tudi njegove zasluge, pomembne za širjenje njegove filmske domene: odkril je H. Schneiderja, Luisa Trenkerja, omenjajo tudi Leni Riefenstahl in njegove tehnične sodelavce predvsem Seppa Allgeierja. Zadnji film je Fanck naredil v letih 1963 do 1966: »Bela opojnost nekdanj in zdaj«. Z njim je hotel pokazati, kako se je smučarski šport

razvijal od 1920 in je zato uporabil kadre iz svojih prvih filmov. L. 1973 je v Münchenu pri založbi Nymphenburger izšel njegov življenjepis z naslovom »Režiral je z ledeniki, viharji in plazovi«.

T. O.

POZABljena VULKANA V MEXICU

Jean Sesiano iz Ženeve, ki smo ga v tej rubriki že navajali, je v »Les Alpes« 1974/III opisal dva manj pomembna vulkana – Ixtaccihuatl (Ixta) in Matlacueytl (Malinče). Popocatepetl so že predkolumbijska ljudstva čistila iz verskih in gospodarskih razlogov (njegov večni sneg je bil vodni rezervoar). Pomemben je bil tudi za Corteza, saj mu je vulkan dajal dovolj žvepla v boju zoper Indijance. Ixtacihuatl pomeni »speča žena«, je sicer 5286 m visok, ima nekaj snežišč, vendar v primeri s »Popo« ni nič kaj ugleden ugasli vulkan, lahko dosegljiv, le sem in tja je nekaj zanimivih ledenih prestopov. Do višine 4000 m zdaj drži dobra cesta, gora ima dovolj zavetišč celo iz aluminija. Sesiano je vzel s seboj ženo in hčerko, vendar ne na vrh. Ves čas je ostal z njima v radijski povezavi. Blizu 5000 m je srečal skupino Mehikancev, ki so prečili Ixta iz Pueble (3000 m). Pot se je vlekla, do vrha je imel še 2 km, ko se je bližal večer. Zato se je moral vrhu v višini 5100 odpovedati, ni tvegati bivaka, še bolj pa ga je vlekel k družini, kajti vreme ni obetalo nič dobrega.

Dva tedna po Ixti so prišli v vznožje Matlacueytl (4463 m). Ime Malinče je tudi azteško, dal ga je gori španski conquistador Cortez – Malinče je bilo ime Cortezovi azteški ljubici. Vulkan nima večnega snega, tistikrat pa je mrzel tok iz Kanade okoli božiča poskrbel za snežno odejo Malinči. Asfaltna cesta pripelje do višine 2400 m, 160 km vzhodno od Mexico City. Nad 2400 m se vije skozi dve revni vasi makadamska cesta. Kočice so iz posušene zemlje ali iz vej, za streho skrbi koruznica, vasica pa ima dobro vodo, kar je sicer redkost. Revščina je seveda kljub temu strašna! Goro pokrivajo borovci do višine 4000 m, strmine ni posebne (20–30°), vzpon ne postreže z nobenim problemom. Bivakirali so v višini 3900 m, temperatura je bila pri ničli. Prebivakirali so novoletno noč (1973/74), zjutraj sta žena in hčerka obrnili, Sesiano pa se je sam napotil na vrh po pustem svetu, srhki travi in drobirju, le sem in tja je videl kako cvetko. Potem je prišel v andezitsko pečevje, sem in tja je preplezal kako težavo tretje stopnje in ob 9 stal na vrhu. 70 km proti zahodu je zagledal Popocatepetl in Ixta, 10 km vzhodno pa 5700 m visoki vulkan Citlaltepetl, najvišjo goro v Mexicu, na kateri je Sesiano stal leta 1972.

Ker je bilo vetrovno, je hitro obrnil. Srečal je pisano gručo Mehikancev, ki so

bučno praznovali vzpon na Malinče, večina s požirki iz steklenic, eden pa je od časa do časa prižgal svoj pihalnik. Prišli so na vrh brez opreme: v sandalah, polčevlji, nekateri v polu – srcah, drugi spet so imeli ogrnjene ponče (ponchos). Pozirali so Sesianu, zato je k družini prišel brez cigaret.

T. O.

ALAM-KOU

Med gorami v Iranu je najbolj znan Demavend, deloma zaradi višine 5670 m, deloma zaradi bližine Teherana. Ženevski vodnik Jacques Jenny je v Les Alpes 1974/III zapisal, da alpinistično nič ne pomeni, da je pot nanj enolična, da jo je zlahka premagati v dveh dneh (zavešča na 4150 m), da pa je precej drugačen Alamku. Izhodišče nanj je kraj Rudbarak, ne daleč od ceste Teheran–Chalus (ob Kaspiškem morju), sicer pa je »kralj« Alam–Kuja vodnik Safar, zanimiva, slikovita osebnost.

Zjutraj so odšli iz višine 1350 m – iz Rudbaraka, prtljago jim je nesel osliček, popoldne pa so prišli na Salamonov prestol (Takhte – Soleimann). Naslednji dan je moral Safar z živinčetom v dolino, ker ni dobro preneslo hladne noči. Obljubil je, da se vrne v treh dneh.

Potem so se sami plezalsko opremili, ker se jim je zdel greben, ki drži na vrh, dovolj zahteven. Poskusili so se tudi v severni steni, ki je bila videti še težja. L. 1936 so se Nemci držali le grebena, stena s svojimi platmi jih je odbijala. Popoldne so po nepretrdnih preskušnjah stali na vrhu Alam–Kuja (4850 m). Vzpon in sestop je bil kljub temu zelo naporen in zahteven.

T. O.

EVEREST – TEHNIČNO LAHKA GORA

Tako pravi v poročilu o japonski ekspediciji na Everest francoski poročevalec v Les Montagnes 1974/I. Lahka sicer, višina in slabo vreme pa lahko trdo primeta tudi najboljši. Tako je Kato, japonski plezalec svetovnega slovesa, utrpel na Everestu hude ozeblin na obrazu, na rokah in nogah. Kato ima za seboj najtežje storitve v Eigerju, v Scheidegg Wetterhornu in v Grandes Jorasses. Bilo je jeseni 1973, ko so Japonci naskočili Everest po normalni poti in obenem po jugozahodni steni. V steni so dosegli doslej najvišjo točko, nato pa so se umaknili in skušali doseči vrh po normalni poti z obema skupinama. Išiguro in Kato sta 26. oktobra iz tabora 4 na Južnem sedlu (col Sud), 7986 m, dosegla vrh Everesta popoldne ob 16.30. To je bil šesti človeški obisk na temenu – tretjega pola zemlje, vendar prvi v jeseni.

Kisik sta ves porabila, vračala sta se zato zelo počasi in sta bivakirala nekaj nad 8000 m visoko brez šotara. K sreči je bila noč brez vetra. 27. oktobra sta se napol omamljena od težke noči opotekala proti col Sud in naletela na svojo podporno navezo, na Hesagavo in dve šerpi, ki so ju nosili štiporamo in nato vozili na nekakšnih saneh. Katu je kirurški nož moral odrezati en prst na roki!

T. O.

Iz kartoteke prvenstvenih vzponov

RAKOVA SPICA – ZAHODNA STENA

1. **Smer po stebru:** Glej vodnik »Vzhodne Julijske Alpe« letnik 1970, smer 429. Večkrat ponovljena smer v trdni skali.

Prvi zimski vzpon sta opravila 8. III. 1969 Boris Krivic in Brane Komac (AO Lj. Matica).

2. **Rdeča zajeda:** Glej vodnik »Vzhodne Julijske Alpe« letnik 1970, smer 430.

1. pon. 27. 7. 1960 Lojze Golob in Lojze Šteblaj (AO Celje in AO Litostroj).

2. pon. Stane Belak in Mikec Dražlar junij 1968 (oba AO Lj. Matica).

3. pon. Boris Krivic in Brane Komac julij 1968 (AO Lj. Matica).

Prvi zimski vzpon so opravili od 6. 3. do 10. 3. 1969 Stane Belak (AO Lj. Matica), Mitja Košir (AO Jesenice) in Matija Maležič (AO Lj. Matica).

3. **Švicarska smer:** Glej vodnik »Vzhodne Julijske Alpe« letnik 1970, smer št. 431.

1. ponovitev Zvana Andrejčič in Jože Rožič (AO Lj. Matica in AO Mojstrana) 10. 6. 1973.

Pred njima sta spodnji del smeri plezala Nejc Zaplotnik in Franci Šter (oba AO Kranj), vendar sta zaradi napačnega oštevilčenja na sliki v vodniku izstopila po Rdeči zajedi.

Smer pozimi še ni bila preplezana.

4. **Protnarjeva smer:** Glej PV 1974, št. 7, stran 360.

Opis: Smer poteka med Švicarsko in Arihovo smerjo. Vstopa na desni strani grape pred značilno rdečo spodnjo steno. Smer plezanju daje orjaški polumesni preliv dobro viden iz doline. Značilne za smer so številne prečnice, nad velikim previsom pa izredna kršljivost. Smer izstopa po Rdeči zajedi v dolžini 3 raztežajev. Priporočljiva oprema: Dvojna vrv, stremena, 25 do 30 vponk, 2 zagozdi (bong), 30 klinov (CMW), nekaj specialnih klinov (CMW), 3 »V« profili (CMW). V steni je ostalo 15 klinov, 1 zagozda in ena zanka.

Smer še ni ponovljena.

5. **Arihova smer:** Glej vodnik »Vzhodne Julijske Alpe« letnik 1970, smer 432.

1. Pon. Emil Harlec in J. Kranjc julija 1952.

2. Pon. ing. Vlado Šlamberger in ing. Polde Potočnik (oba AAO) 4. 7. 1964.

3. Pon. Boris Krivic in Brane Komac (AO Lj. Matica) 12. 10. 1968.

Smer pozimi še ni bila ponovljena.

6. **Salbergerjeva smer:**

Stane Belak in Danilo Cedilnik (AO Lj. Matica) 28. 9. 1969.

Ocena: 5 m V+, sicer IV, IV+. 300 m (vsa stena 500 m). Čas prvega vzpona 9 ur.

Opis: V spodnjem delu stene poteka vzpon po smeri 433 (Osrednji steber). Ko ta zavije desno, nadaljujejo po žlebu v zatrep pod ploščato pahljaci podobno steno. V kadunji, kjer žleb zavije desno in se dvigne v navpičnih ploščah, zavije smer ostro levo. Nadaljuješ v smeri markantnih previsov v razu na levi omenjene ploščate stene. Na desni strani raza drži navzgor razčlemba v obliki zajeda, ki v vrhnjem delu stene prehaja v poči. Po zajedi in desno po steni navzgor (k), dokler se v levi steni nenadoma ne pojavi za dlan široka

lašta. Po njej ostro levo za rob. Stojišče pod kršljivo previsno stopnjo je zelo zračno. Levo preko previsu (V+) ključ smeri in navpično navzgor na vrh raza, ki je tu izražen v obliki slabo nakoženega pomola. Tu se pričena markantna zajeda, ki izstopa na najnižjem delu grebena. Greben pada z vrha Rakove špice proti Rogljici. Po kaminih v zajedi in preko zagozdenih bolvanov (IV+) na rob stene (možic). (Gl. prilogo spredaj!)

Sestop: Levo od možica po kaminu sestop na meli in po zaznamovani poti v vrata 130 ali desno gor po poti do Kriške stene in v Krnico 3 ure. Za smer so značilni zanimivi prehodi in plezanje v sorazmerno trdni skali.

Potrebna oprema: 15 vponk, 10 klinov CMW, 3 profili »V« CMW, stopne zanke, 1 zagozda (bong). Smer še ni bila ponovljena.

RAKOVA SPICA – SEVERNA STENA

1. Leva zajeda:

Stane Belak in Janez Kunstelj (AO Lj. Matica, AAO) 11. in 12. septembra 1971.

Ocena: 1 mesto VI A2 6 m, 1 mesto VI, več mest V+, sicer IV. Višina stene 500 m, čas prvega vzpona 14 ur. V steni je ostalo 8 klinov.

Spodnji del stene tvorijo črne mokre plati prekinate s previsi. Te prehajajo v višjih delih v žlebove in kamine. Vrtni del se položi do III. stopnje. V ostenju sta lepo vidni dve razčlembi, ki omogočata prehode. Spodnji del stene kjer nastopajo težave je visok 13 raztežajev. Nekaj mest je zelo kršljivih. Zaradi snežišč v zgornjem delu stene je smer priporočljivo plezati v poznem poletju.

Priporočljiva oprema: 25 do 30 vponk, 30 klinov (CMW), 1 zagozda (bong), 4 profili »V« in nekaj specialnih klinov nožačev (CMW), stopne zanke in dvojna vrv.

Smer še ni bila ponovljena.

Dostop: po poti na B1 (kot za desno zajedo).

Vstop: na desni strani snega, ki leži v vpadnici velike grape med Škratlatico in Rakovo špico. (Desno od smeri 428.)

Opis: Iz škrbince desno na poličko, 5 m navzgor na pričetek rampe, ki drži proti desni. Kršljivo, 1 raztežaj po rampi na stojišče pod previsu (k). Preko previsnega dela zajeda (VI A2 k) 20 m navzgor po poči na stojišče pod drugim kršljivim previsom. Na levi stojišča čez previs in pod višjim previsom prečnica desno v zajedo in navpično navzgor na stojišče. Naravnost navzgor po rdeči skali 6 m in prečnica desno navzgor v razčlenjen svet na poličke. Raztežaj navpično navzgor po počeh – kršljivo, na stojišču v poševni poči. Tu postane zajeda previsna. Zato nekaj metrov navzgor in prečnica v navpični gladki plošči desno pod previsu na stojišče v koritcu (VI), ključ smori, 4 k. Po poči navzgor in prečnica desno po travicah v dno grape. Po izprani skali v grapi pod obokan kamin. Po njem in desno pod previsom ven v lažji svet gradine. Po rampici nekaj m desno gor, nato proti levi strmo po stopničastem terenu do dveh markantnih poči Y. Po levi črni poči raztežaj navzgor in še raztežaj levo v dno ogromne zajede s previsi. Desno steno formacije tvorijo poči. Po levi poči naravnost navzgor pod velik previs in desno ven. Po izpranih ploščah v lažji svet – žlebovi in grapa, ki te privedejo po nekaj raztežajih na police – nadaljevanje Škratlacičnih grad. Dalje naravnost proti vrhu lahko.

Sestop: Po Škratlacičnih gradah v Dnino. Ali z roba stene proti vzhodu in dol na zaznamovano pot, ki drži iz Škratlac v Vrata 130.

Čas prvopristopnikov 14 ur.

2. **Desna zajeda:**

Stane Belak in Janez Kunstelj (AO Lj. Matica, AAO) 21. 8. 1971.

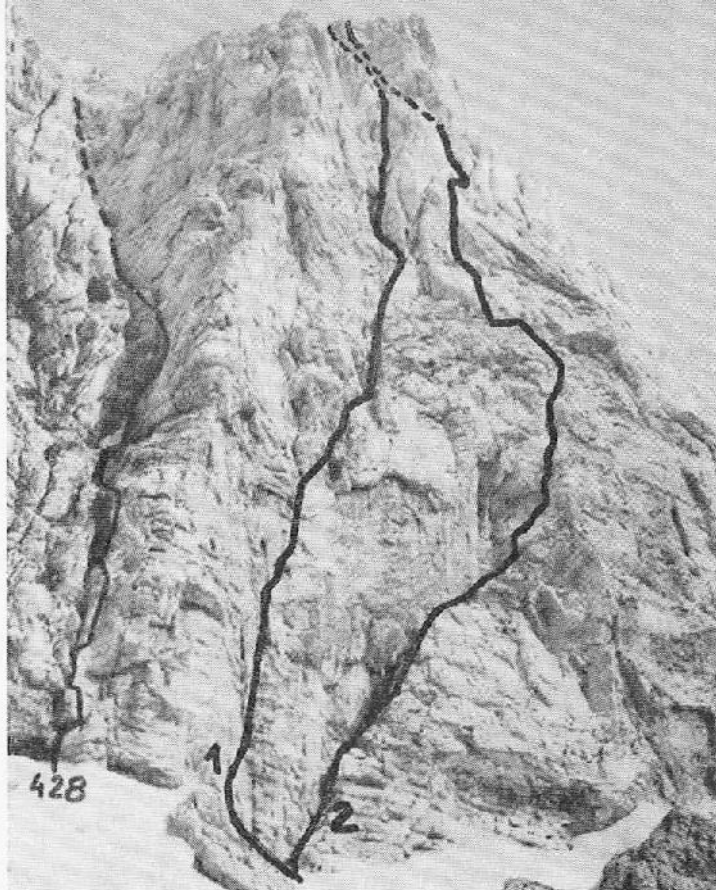
Ocena: Dve mesti V sicer IV. Višina stene 500 m. Čas prvega vzpona 9 ur. V steni je ostalo 5 klinov.

Za smer je značilna izredno trdna skala in lepo plezanje v navpični naklonini. Priporočljiv čas za plezanje je pozno poletje, ko odtečejo vode zgornjih snežišč.

Rakova špica – severna stena

1. Leva zajeda
2. Desna zajeda

Foto Stane Belak

Priporočljiva oprema: 20 vponk, 15 klinov (CMW), 2 profila »V« in stopna zanka. Smer še ni bila ponavljena.

Dostop: iz Krnice po poti proti Bivaku 1. Pri zadnjih macasnih pa grušču desno pod severno steno Rakove špice.

Vstop: Okoli 2 raztežaja desno od smeri 428.

Opis: Vstopiš v desno navzgor vodeči žleb. Dva raztežaja lahko navzgor do možica. Dalje po žlebu, ki ga prekinja navpična stopnja, na rob v odprto steno. Po dobro razčlenjeni gredi desno navzgor, na polico z lévo. Preko krhke stopnje dalje desno pod črno, od vode razjedene plošče, na udobno varovališče. Na levi varovališča preko navpičnih črnih plošč (V) v loku desno navzgor na stojišče v belih plateg pod črno zajedo. Navzgor v zajedo in pod previsom desno gor na varovališče na polici. Prečnica desno iz zajede na rob in raztežaj navzgor na dobro stojišče, v zajedi. 20 m navzgor po zajedi in desno v lažji svet – police. Raztežaj navzgor po slabo nakazanem ostanku zajede na udobno polico pod velikimi previsi (možic). Nekaj metrov levo po polici, nato levo navzgor pod previsom (k) na stojišče pod žmulami. Po razpoki (k) in levo navzgor preko plošč na stojišče pod 40 m markantno zajedo, vidno iz doline. Po počti v zajedi 35 m (V, k) in desno v lažji svet. Koniec težav. Po lahkem svetu raztežaj

desno v dno izpranega žleba. Po njem nekaj raztežajev lahko navzgor na grede v zgornjem delu Rakove špice. Več možnosti na vrh.

Sestop z vrha Rakove špice po grebenu na vzhod in po grušču na zavarovano pol v Vrata 1.30 ure. Ali po Skrlatiških gredah v Velika dnino 1.30 ure, in v Krnico še 1 uro.

Vse, ki imajo kakršne koli pripombe na objavljene opise (npr.: ocena, čas plezanja, sestop, vris na sliki itd.) prosimo, da nam to takoj sporoče na naslov:

Franci Savenc, Tugomerjeva 2, –
61000 Ljubljana, (telefon 061/55-175).

Še posebej pa se priporočamo za podatke o prvih treh ponovitvah in vseh zimskih vzponih (datum, plezanci, čas plezanja, ocena, eventualne opombe in številka ponovitve).

PREGLED NAROČNIKOV PLANINSKEGA VESTNIKA L. 1973 IN 1974

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1973	Naročniki 1973	Članstvo 1974	Naročniki 1974	Porast	Padeč
1.	Ajdovščina	340	25	669	26	1	—
2.	Akademsko PD	340	46	355	44	—	2
3.	Avtomontaža	202	31	230	24	—	7
4.	Bled	447	39	792	38	—	1
5.	Bohinjska Bistrica	410	28	432	24	—	4
6.	Bohinj-Srednja vas	500	21	570	22	1	—
7.	Bohor — Senovo	1 165	22	1 163	22	—	—
8.	Bovec	305	14	356	13	—	1
9.	Brežice	399	25	362	25	—	—
10.	Celje	1 121	148	1 264	153	5	—
11.	Cerknica	10	6	262	4	—	2
12.	Cerkno	778	20	920	20	—	—
13.	Črna	716	22	760	27	5	—
14.	Črnomelj	160	5	160	5	—	—
16.	Dol pri Hrastniku	473	21	538	21	—	—
15.	Črnuče	867	4	1 019	5	1	—
17.	Domžale	694	53	877	48	—	5
18.	Dovje-Mojstrana	495	27	498	30	3	—
19.	Delo — Ljubljana	185	1	215	1	—	—
20.	Dravograd	205	13	234	15	2	—
21.	Fram	231	5	253	5	—	—
22.	Emona — Ljubljana	140	12	—	5	—	7
23.	Gorje	806	21	847	25	4	—
24.	Gornji grad	146	6	144	6	—	—
25.	Gorenja vas	—	—	175	—	—	—
26.	Gozd-Martuljk	115	7	129	6	—	1
27.	Gornja Radgona	477	86	489	15	—	71
28.	Hrastnik	799	20	657	18	—	2
29.	Idrija	1 650	31	1 520	36	5	—
30.	Ilirska Bistrica	661	9	791	11	2	—
31.	Impol — Sl. Bistrica	743	17	602	17	—	—
32.	Iskra — Ljubljana	248	8	531	6	—	2
33.	Javornik-Koroška Bela	1 295	34	1 326	36	2	—
34.	Jesenice	1 760	103	1 942	104	1	—
35.	Jezersko	161	15	183	12	—	3
36.	Kamnik	1 346	129	1 238	130	1	—
37.	Kidričevo	69	2	53	2	—	—
38.	Kobarid	286	15	420	18	3	—
39.	Kočevje	260	21	236	21	—	—
40.	Komunalno podjetje — Ljubljana	—	—	72	2	2	—
41.	Koper — OPD	1 344	71	1 403	78	7	—
42.	Kozjak — Maribor	290	16	314	12	—	4
43.	Kranj	2 041	314	2 525	326	12	—
44.	Kranjska gora	141	14	276	15	1	—
45.	Križe	264	8	282	8	—	—
46.	Kum — Trbovlje	332	17	266	14	—	3
47.	Laško	516	21	385	20	—	1
48.	Lisca — Sevnica	872	31	855	24	—	7
49.	Litija	457	24	540	28	4	—

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1973	Naročniki 1973	Članstvo 1974	Naročniki 1974	Porast	Padeč
50.	Litostroj — Ljubljana	529	29	612	29	—	—
51.	Ljubljana-matica	8 249	1 414	8 235	1 417	3	—
52.	Ljubljanske mlekarne	106	1	98	1	—	—
53.	Ljubno	73	11	92	7	—	4
54.	Ljutomer	860	6	804	6	—	—
55.	Lovrenc na Pohorju	297	10	411	12	2	—
56.	Logatec	135	10	198	10	—	—
57.	Loče			30	—	—	—
58.	Luče	170	10	311	10	—	—
59.	Luka Koper	54	4	—	4	—	—
60.	Majšperk	140	4	155	3	—	1
61.	Maribor-matica	2 358	209	2 983	213	4	—
62.	Mariborski tisk	240	10	240	9	—	1
63.	Medvode	779	45	1 146	51	6	—
64.	Mengeš	1 023	36	1 086	38	2	—
65.	Mežica	1 349	20	1 424	25	5	—
66.	Mura — Murska Sobota	102	1	142	6	5	—
67.	Murska Sobota	358	18	406	11	—	7
68.	Mozirje	492	12	553	13	1	—
69.	MTT Maribor	433	6	443	6	—	—
70.	Nova Gorica	1 170	105	1 254	108	3	—
71.	Novo mesto	700	24	694	27	3	—
72.	Obrtnik — Ljubljana	365	3	415	2	—	1
73.	Oplotnica	94	4	131	3	—	1
74.	Ormož	190	8	194	8	—	—
75.	PAP — Ljubljana	60	2	55	2	—	—
76.	Planinac — Kranj	162	1	203	1	—	—
77.	Podbrdo	440	9	380	10	1	—
78.	Poljčane	631	13	804	12	—	1
79.	Polzela	360	11	284	11	—	—
80.	Postojna	685	22	552	25	3	—
81.	Prebold	700	11	784	12	1	—
82.	Prevalje	1 355	31	1 332	35	4	—
83.	PTT Celje	307	2	299	2	—	—
84.	PTT Ljubljana	1 419	36	1 600	37	1	—
85.	PTT Maribor	578	28	528	22	—	6
86.	Ptuj	978	29	1 089	30	1	—
87.	Radeče	563	22	629	21	—	1
88.	Radlje	217	10	196	9	—	1
89.	Radovljica	1 728	87	1 756	88	1	—
90.	Rašica — Ljubljana	858	12	1 134	12	—	—
91.	Ravne	1 003	32	1 326	36	4	—
92.	Rimske Toplice	333	14	349	12	—	2
93.	Rogaška Slatina	435	12	456	12	—	—
94.	RTV Ljubljana	339	2	320	2	—	—
95.	Ruše	1 030	43	1 030	41	—	2
96.	Saturnus — Ljubljana	180	6	199	6	—	—
97.	Sežana	484	28	501	24	—	4
98.	Slovenj Gradec	185	22	201	27	5	—

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1973	Naročniki 1973	Članstvo 1974	Naročniki 1974	Porast	Padež
99.	Slovenske Konjice	360	7	446	9	2	—
100.	Sloga Rogatec	173	6	240	8	2	—
101.	Solčava	135	15	124	14	—	1
102.	Šentjur	274	9	326	11	2	—
103.	Škofja Loka	1 333	72	1 412	69	—	3
104.	Šmarna gora	237	33	182	32	—	1
105.	Šoštanj	247	9	317	9	—	—
106.	Šolski center Iskra	398	1	358	1	—	—
107.	Štore	301	9	266	10	1	—
108.	TAM Maribor	1 688	99	1 731	97	—	2
109.	Tolmin	1 218	49	1 267	50	1	—
110.	TOMOS Koper	275	3	373	15	12	—
111.	Trbovlje	1 391	54	1 654	71	17	—
112.	Tržič	836	54	1 018	60	6	—
113.	Velenje	1 549	44	1 627	46	2	—
114.	Vevče	265	1	259	7	6	—
115.	Viator — Ljubljana			149	35	35	—
116.	Vipava	222	8	258	8	—	—
117.	Vransko	365	12	410	16	4	—
118.	Vrhnika	671	44	840	45	1	—
119.	Vuzenica	70	4	272	3	—	1
120.	Zabukovica	1 148	10	1 329	12	2	—
121.	Zagorje	1 493	17	1 562	17	—	—
122.	Zreče	30	4	50	3	—	1
123.	Železničar — Celje	109	1	133	15	14	—
124.	Železničar — Ljubljana	453	42	578	45	3	—
125.	Železničar — Maribor	381	16	387	13	—	3
126.	Žalec	792	11	709	12	1	—
127.	Železniki	698	17	732	17	—	—
128.	Žičnica — Ljubljana	54	5	80	2	—	3
129.	Žiri	599	12	493	14	2	—
Skupaj		80 497	4 781	87 776	4 841	230	170
Trst-Gorica			104		106	2	—
Beograd			26		24	—	2
Zagreb			50		48	—	2
Republiška PD			30		31	1	—
Ostale republike			66		82	16	—
Inozemski naročniki			105		111	6	—
Zamena z Inozemstvom			24		24	—	—
Zamena v državi			33		12	—	21
Razni			202		240	38	—
			5 421		5 519	293	195

ČLANSTVO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE V LETU 1974

zap. št.

PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj	Število članstva v letu 1973
	odrasli člani	mladinci	plonirji		
1. Ajdovščina	284	113	272	669	340
2. Akademsko PD Ljubljana	132	206	17	355	340
3. Avtomontaža — Ljubljana	170	30	30	230	202
4. Bled	441	60	291	792	447
5. Bohinj-Srednja vas	320	150	100	570	500
6. Bohinjska Bistrica	233	83	116	432	410
7. Bohor — Senovo	315	82	766	1 163	1 165
8. Bovec	257	41	58	356	305
9. Brežice	53	39	270	362	399
10. Celje	838	346	80	1 264	1 121
11. Cerknica	70	19	173	262	10
12. Cerkno	493	139	288	920	778
13. Črna na Koroškem	410	150	200	760	716
14. Črnomelj	100	30	30	160	160
15. Črnuče	366	90	82	538	473
16. Delo — Ljubljana	175	15	25	215	185
17. Dol pri Hrastniku	664	62	293	1 019	867
18. Dolenji Logatec	100	56	42	198	135
19. Domžale	337	58	482	877	694
20. Dovje-Mojstrana	329	104	65	498	495
21. Dravograd	129	63	42	234	215
22. Emona — Ljubljana	—	—	—	—	140
23. Fram	163	36	54	253	231
24. Gorenja vas nad Škofjo Loko	31	12	132	175	—
25. Gorje pri Bledu	578	107	162	847	806
26. Gornja Radgona	155	188	146	489	477
27. Gornji grad	54	10	80	144	146
28. Gozd-Martuljk	92	24	13	129	115
29. Hrastnik	381	26	250	657	799
30. Idrija	582	375	563	1 520	1 650
31. Ilirska Bistrica	142	49	600	791	661
32. Impol — Slovenska Bistrica	332	157	113	602	743
33. Iskra — Ljubljana	467	25	39	531	248
34. Janeza Trdine — Mengeš	360	347	379	1 086	1 023
35. Javornik-Koroška Bela	973	142	211	1 326	1 295
36. Jesenice	1 389	277	276	1 942	1 760
37. Jezersko	120	20	43	183	161
38. Kamnik	748	282	208	1 238	1 346
39. Kidričevo — Kidričevo	38	8	7	53	69
40. Kobarid	150	50	220	420	286
41. Kočevje	180	18	38	236	260
42. Komunalno podjetje — Ljubljana	63	2	7	72	—
43. Kozjak — Maribor	125	176	13	314	290
44. Kranj	1 250	395	880	2 525	2 041
45. Kranjska gora	189	30	57	276	141
46. Križe pri Golniku	140	48	94	282	264
47. Kum — Trbovlje	222	19	25	266	332
48. Laško	342	22	21	385	516
49. Lisca — Sevnica	454	91	310	855	872

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj	Število članstva v letu 1973
		odrasli člani	mladinci	plonirji		
50.	Litija	300	60	180	540	457
51.	Litostroj — Ljubljana	367	170	75	612	629
52.	Ljubljana-matica	4 567	2 612	1 056	8 235	8 249
53.	Ljubljanske mlekarne — Ljubljana	88	3	7	98	106
54.	Ljubno ob Savinji	60	16	16	92	73
55.	Ljutomer	67	103	634	804	860
56.	Loče pri Poljčanah	—	—	30	30	—
57.	Lovrenc na Pohorju	210	103	98	411	297
58.	Luče ob Savinji	127	16	168	311	170
59.	Luka Koper	prenehalo obstajati				57
60.	Majšperk pri Ptuj	100	45	10	155	140
61.	Maribor-matica	1 350	677	956	2 983	2 358
62.	Mariborski tisk — Maribor	200	20	20	240	240
63.	Matica — Murska Sobota	91	289	26	406	358
64.	Medvode	620	361	165	1 146	779
65.	Mežica	1 025	161	238	1 424	1 349
66.	Mozirje	306	139	108	553	492
67.	Mura — Murska Sobota	135	7	—	142	102
68.	MTT — Maribor	338	55	50	443	433
69.	Nova Gorica	456	330	468	1 254	1 178
70.	Novo mesto	248	265	181	694	700
71.	Obrtnik — Ljubljana	300	60	55	415	365
72.	Obalno PD — Koper	402	320	681	1 403	1 344
73.	Oplotnica	88	—	43	131	94
74.	Ormož	35	9	150	194	190
75.	PAP — Ljubljana	50	—	5	55	60
76.	Planinac — Kranj	170	10	23	203	162
77.	Podbrdo	244	56	80	380	440
78.	Poljčane	257	221	326	804	631
79.	Polzela	109	78	97	284	360
80.	Postojna	182	75	295	552	685
81.	Prebold	368	85	331	784	700
82.	Prevalje	992	173	167	1 332	1 355
83.	PTT Celje	240	22	37	299	307
84.	PTT Ljubljana	1 074	353	173	1 600	1 419
85.	PTT Maribor	474	38	16	528	578
86.	Ptuj	186	380	523	1 089	978
87.	Radeče pri Zidanem mostu	381	69	179	629	563
88.	Radlje ob Dravi	89	60	47	196	217
89.	Radovljica	1 105	208	443	1 756	1 728
90.	Rašica — Šentvid nad Ljubljano	555	293	286	1 134	858
91.	Ravne na Koroškem	798	302	226	1 326	1 003
92.	Rimske Toplice	184	31	134	349	333
93.	Rogaška Slatina	283	39	134	456	435
94.	RTV Ljubljana	278	9	33	320	339
95.	Ruše pri Mariboru	370	200	460	1 030	1 030
96.	Saturnus — Ljubljana	162	20	17	199	180
97.	Za Selško dolino — v Železnikih	233	81	418	732	696
98.	Sežana	226	73	202	501	484

PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj	Število članstva v letu 1973
	odrasli člani	mladinci	pionirji		
99. Sloga — Rogatec-Straža	80	55	105	240	173
00. Slovenj Gradec	120	47	34	201	185
01. Slovenske Konjice	169	35	242	446	360
02. Solčava	75	18	31	124	135
03. Šentjur pri Celju	103	66	157	326	274
04. Škofja Loka	1 095	162	155	1 412	1 333
05. Šmarna gora	98	44	40	182	237
06. Šolski center Iskre — Kranj	28	330	—	358	398
07. Šoštanj	157	99	61	317	247
08. TAM — Maribor	821	243	667	1 731	1 688
09. Tolmin	600	207	460	1 267	1 218
10. TOMOS — Koper	250	71	52	373	275
11. Trbovlje	883	227	544	1 654	1 391
12. Tržič	574	94	350	1 018	836
13. Velenje	711	357	553	1 627	1 549
14. Vevče	148	49	30	259	265
15. Viator — Ljubljana	116	13	20	149	—
16. Vipava	62	123	73	258	222
17. Vransko — Tabor	109	100	201	410	365
18. Vrhnika	550	120	170	840	871
19. Vuzenica	94	53	125	272	70
20. Zabukovica	743	146	440	1 329	1 148
21. Zagorje ob Savi	983	166	413	1 562	1 498
22. Zreče	30	10	10	50	30
23. Žalec	96	13	600	709	792
24. Železar — Štore	199	48	19	266	247
25. Železničar — Celje	115	—	18	133	109
26. Železničar — Ljubljana	374	154	50	578	463
27. Železničar — Maribor	325	38	24	387	381
28. Žičnica — Ljubljana	76	4	—	80	54
29. Žiri nad Škofjo Loko	345	27	121	493	559
Skupaj:	46 593	16 688	24 495	87 776	80 497
Leta 1973:	43 488	15 328	21 681	80 497	
Leta 1974:	46 593	16 688	24 495	87 776	
Razlika:	+ 3 105	+ 1 360	+ 2 814	+ 7 279	

PREGLED INVESTICIJ ZA NADELAVO, POPRAVILO IN MARKIRANJE POTOV V LETU 1974

Zap. št.	PLANINSKO DRUSTVO	INVESTIRANO						Skupne investicije v letu 1974
		Iz lastnih sredstev	prosto- voljno delo	v vrednosti	sub- vencija PZS	druga sub- vencije	poso- jilo	
		dln	ur	dln	dln	dln	dln	dln
1. Ajdovščina		1 460,00	67	1 340,00	—	—	—	2 800,00
2. Akademsko PD Ljubljana		—	—	—	—	—	—	—
3. Avtomontaža — Ljubljana		—	—	—	—	—	—	—
4. Bled		450,00	60	800,00	—	—	—	1 350,00
5. Bohinj-Srednja vas		1 070,00	—	—	—	—	—	1 070,00
6. Bohinjska Bistrica		—	—	—	—	—	—	—
7. Bohor — Senovo		—	—	—	—	—	—	—
8. Bovec		—	—	—	1 530,00	—	—	1 530,00
9. Brežice		—	—	—	—	—	—	—
10. Celje		2 700,00	50	750,00	—	—	—	3 450,00
11. Cerknica		—	—	—	—	—	—	—
12. Cerkno		500,00	60	800,00	—	—	—	1 300,00
13. Črna na Koroškem		1 331,40	21	210,00	—	—	—	1 541,40
14. Črnomelj		—	—	—	—	—	—	—
15. Črnuče		—	—	—	—	—	—	—
16. Delo — Ljubljana		500,00	60	1 200,00	—	—	—	1 700,00
17. Dol pri Hrastniku		1 002,00	240	3 600,00	—	—	—	4 602,00
18. Dolenji Logatec		—	—	—	—	—	—	—
19. Domžale		775,00	160	3 200,00	—	—	—	3 975,00
20. Dovje-Mojstrana		85,00	137	2 055,00	—	—	—	2 140,00
21. Dravograd		—	—	—	—	—	—	—
22. Emona — Ljubljana		—	—	—	—	—	—	—
23. Fram		40,00	20	200,00	—	—	—	240,00
24. Gorenja vas nad Škofjo Loko		—	—	—	—	—	—	—
25. Gorje pri Bledu		6 663,25	171	2 565,00	—	—	—	9 228,25
26. Gornji grad		1 420,00	32	480,00	—	—	—	1 900,00
27. Gornja Radgona		—	—	—	—	—	—	—
28. Gozd-Martuljk		—	—	—	—	—	—	—
29. Hrastnik		335,00	43	430,00	—	1 500,00	—	2 265,00
30. Idrija		1 110,00	320	3 200,00	—	—	—	4 310,00
31. Ilirska Bistrica		434,00	50	750,00	—	—	—	1 184,00
32. Impol — Slovenska Bistrica		—	351	3 810,00	—	—	—	3 810,00
33. Iskra — Ljubljana		—	—	—	—	—	—	—
34. Janeza Trdine — Mengeš		8 000,00	250	7 500,00	—	5 000,00	—	20 500,00
35. Javornik-Koroška Bela		9 641,00	293	4 395,00	—	—	—	14 036,00
36. Jesenice		6 302,50	50	1 000,00	5 500,00	—	—	12 802,50
37. Jezersko		200,00	80	2 400,00	—	—	—	2 600,00
38. Kamnik		520,00	115	2 300,00	—	—	—	2 820,00
39. Kidričevo — Kidričevo		—	—	—	—	—	—	—
40. Kobarid		—	—	—	5 900,00	—	—	5 900,00
41. Kočevje		400,00	50	1 000,00	—	—	—	1 400,00
42. Komunalno podjetje — Ljubljana		—	—	—	—	—	—	—
43. Kozjak — Maribor		—	20	200,00	—	—	—	200,00
44. Kranj		23 450,00	810	16 200,00	8 104,25	—	—	47 754,25
45. Kranjska gora		—	585	1 170,00	2 650,00	—	—	3 820,00
46. Križe pri Golniku		4 000,00	94	940,00	—	—	—	4 940,00
47. Kum — Trbovlje		—	—	—	—	—	—	—
48. Laško		—	—	—	—	—	—	—
49. Lisca — Sevnica		560,00	112	2 240,00	—	—	—	2 800,00
50. Litija		365,00	125	1 875,00	—	—	—	2 240,00
51. Litostroj — Ljubljana		—	—	—	—	—	—	—
52. Ljubljana-matica		13 112,55	—	—	—	—	—	13 112,55
53. Ljubljanske mlekarne — Ljubljana		—	—	—	—	—	—	—
54. Ljubno ob Savinji		—	—	—	—	—	—	—
55. Ljutomer		—	—	—	—	—	—	—
56. Loče pri Poljčanah		—	—	—	—	—	—	—
57. Lovrenc na Pohorju		257,50	75	1 125,00	—	—	—	1 382,50
58. Luče ob Savinji		—	20	240,00	—	1 518,00	—	1 758,00
59. Majšperk pri Ptuj		—	—	—	—	—	—	—
60. Maribor-matica		1 310,00	60	1 000,00	—	—	—	2 310,00
61. Mariborski tisk — Maribor		—	—	—	—	—	—	—
62. Matica — Murska Sobota		384,00	35	1 050,00	1 000,00	—	—	2 434,00
63. Medvode		1 000,00	100	1 000,00	—	—	—	2 000,00
64. Mežica		350,00	35	525,00	—	—	—	875,00
65. Mozirje		650,00	45	900,00	—	—	—	1 550,00
66. Mura — Murska Sobota		320,00	—	—	—	—	—	320,00
67. MTT — Maribor		—	—	—	—	—	—	—

PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO						Skupne investicije v letu 1974
	Iz lastnih sredstev	prosto- voljno delo	v vrednosti	sub- vencija PZS	druge sub- vencije	poso- jilo	
	din	ur	din	din	din	din	din
8. Nova Gorica	98,55	35	1 050,00	—	—	—	1 148,55
9. Novo mesto	2 000,00	100	1 500,00	—	—	—	3 500,00
10. Obalno PD — Koper	—	—	—	—	—	—	—
11. Obrtnik — Ljubljana	3 815,00	26	520,00	—	—	—	4 335,00
12. Oplotnica	—	—	—	—	—	—	—
13. Ormož	—	—	—	—	—	—	—
14. PAP — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
15. Planinac — Kranj	100,00	448	10 510,08	—	—	—	10 610,08
16. Podbrdo	150,00	16	480,00	—	—	—	630,00
17. Poljčane	10 000,00	700	21 000,00	—	—	—	31 000,00
18. Polzela	108,70	28	840,00	—	—	—	948,70
19. Postojna	12 500,00	190	3 000,00	—	—	—	15 500,00
20. Prebold	20 000,00	74	1 480,00	—	—	—	21 480,00
21. Prevalje	93,00	43	845,00	—	—	—	738,00
22. PTT Celje	—	—	—	—	—	—	—
23. PTT Ljubljana	1 838,00	172	860,00	—	—	—	2 698,00
24. PTT Maribor	600,00	—	—	—	—	—	600,00
25. Ptuj	—	—	—	—	—	—	—
26. Radeče pri Zidanem mostu	2 000,00	120	1 800,00	—	—	—	3 800,00
27. Radlje ob Dravi	—	—	—	—	—	—	—
28. Radovljica	—	—	—	—	—	—	—
29. Rašica — Šentvid nad Ljubljano	530,00	89	1 335,00	—	—	—	1 865,00
30. Ravne na Koroškem	—	—	—	—	—	—	—
31. Rimske Toplice	484,70	112	2 240,00	—	—	—	2 724,70
32. Rogaška Slatina	670,70	38	540,00	—	—	—	1 210,70
33. RTV Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
34. Ruše pri Mariboru	480,00	20	600,00	—	—	—	1 080,00
35. Saturnus — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
36. Za Selško dolino v Železnikih	6 876,40	160	3 200,00	—	—	—	10 076,40
37. Sežana	429,30	59	885,00	—	—	—	1 314,30
38. Sloga — Rogatec-Straža	—	—	—	—	—	—	—
39. Slovenj Gradec	—	—	—	—	—	—	—
40. Slovenske Konjice	84,00	40	240,00	—	—	—	324,00
41. Solčava	760,00	25	500,00	—	—	—	1 260,00
42. Šentjur pri Celju	—	180	1 800,00	—	—	—	1 800,00
43. Škofja Loka	—	—	—	—	—	—	—
44. Šmarna gora	800,00	45	900,00	—	—	—	1 700,00
45. Šolski center Iskre — Kranj	—	—	—	—	—	—	—
46. Šoštanj	—	—	—	—	—	—	—
47. TAM Maribor	—	—	—	—	—	—	—
48. Tolmin	486,40	280	5 600,00	4 295,00	—	—	10 381,40
49. TOMOS — Koper	—	—	—	—	—	—	—
50. Trbovlje	—	186	1 860,00	—	17 900,00	—	19 760,00
51. Trzin	615,00	373	9 325,00	—	—	—	9 940,00
52. Velenje	400,00	—	—	—	—	—	400,00
53. Vevče	—	—	—	—	—	—	—
54. Viator — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
55. Vipava	—	—	—	—	—	—	—
56. Vransko — Tabor	450,00	110	2 200,00	—	—	—	2 650,00
57. Vrhnika	19 456,35	1 400	2 100,00	—	—	—	21 556,35
58. Vuzenica	—	—	—	—	—	—	—
59. Zabukovica	500,00	469	14 070,00	—	—	—	14 570,00
60. Zagorje ob Savi	1 900,00	75	2 250,00	—	—	—	4 150,00
61. Zreče	—	100	2 000,00	—	140 000,00	—	142 000,00
62. Zalec	110,00	14	168,00	—	—	—	278,00
63. Železar — Štore	110,00	25	250,00	—	—	—	360,00
64. Železničar — Celje	—	—	—	—	—	—	—
65. Železničar — Ljubljana	1 000,00	130	2 600,00	—	—	—	3 600,00
66. Železničar — Maribor	—	—	—	—	—	—	—
67. Žilnica — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
68. Ziri nad Škofjo Loko	14 600,00	57	1 710,00	—	—	—	16 310,00
Skupaj:	194 744,30	2 753	172 408,08	28 979,25	165 918,00	—	562,049,63
V letu 1973:	102 645,45	12 519	186 264,00	14 451,10	55 220,00	—	358 580,55
V letu 1974:	194 744,30	2 753	172 408,08	28 979,25	165 918,00	—	562,049,63
Razlika:	+ 92 098,85	— 9 766	— 13 855,92	+ 14 528,15	+ 110 698,00	—	+ 203 469,08

PREGLED GRADBENI

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz lastnih sredstev	prosto- voljno delo
			din	ur
1.	Ajdovščina	Zavetišče Antona Bavčarja na Čavnu	35 863,00	134
2.	Bled	Izlokovna koča pod Golaki	1 840,00	94
3.	Bohinjska Bistrica	Okrepčevalnica na Straži	1 100,00	40
4.	Bohinj-Srednja vas	Koča dr. Janeza Mencingerja	7 521,00	180
		Koča pod Bogatinom	40 817,00	—
		Vodnikov dom na Velem polju	8 516,00	—
5.	Bohor — Senovo	Koča na Uskovnici	13 168,00	—
6.	Bovec	Koča na Bohorju	—	960
		Koča Zlatorog v Trenti	24 181,45	—
7.	Celje	Koča na Kaninu	460 000,00	400
		Kocbekov dom na Korošici	24 326,35	50
		Bivak pod Ojstrico	600,00	30
	— postaja GRS	Fršaufov dom na Okrešlju	29 944,00	250
8.	Cerkno	Zavetišče GRS na Okrešlju	2 171,00	58
		Koča na Poreznu	30 000,00	400
		Koča na Črnem vrhu pod Novaki	60 000,00	115
9.	Črna na Koroškem	Dom na Smrekovcu	7 230,00	250
10.	Črnuče	Dom na Mali planini	150 000,00	500
11.	Dol pri Hrastniku	Dom v Gorah	58 200,00	4 921
12.	Domžale	Dom na Vel. planini	23 758,00	1 358
13.	Dovje-Mojstrana	Aljažev dom v Vratih	59 012,00	120
14.	Emona — Ljubljana	Koča na Blbi planini	4 000,00	800
15.	Gorje pri Bledu	Dom Planika pod Triglavom	26 315,00	142
		Tržaška koča na Dolici	78 211,70	842
16.	Gornji grad	Dom na Menlni planini	4 230,00	72
17.	Gozd-Martuljk	Bivak pod Srcem	4 000,00	200
18.	Hrastnik	Koča na Kalu	—	—
19.	Idrija	Dom RUDAR Vojsko	8 077,00	440
		Pirnatova koča na Javorniku	10 260,00	950
		Koča na Hlevišah	4 531,00	870
20.	Ilirska Bistrica	Zavetišče na Jelenku	1 016,00	115
		Plan. zavetišče na Vel. Snežniku	2 850,00	60
		Plan. dom na Sviščakih	13 194,00	80
21.	Iskra — Ljubljana	Dom na Polomu	10 000,00	300
22.	Janeza Trdine — Mengeš	Mengeška koča na Gobavici	1 500,00	500
23.	Javornik-Koroška Bela	Staničev dom pod Triglavom	2 590,00	210
		Prešernova koča na Stolu	6 703,00	127
		Dom Pristava na Javorniškem rovtu	33 013,00	432
24.	Jesenice	Kovinarska koča v Krmi	16 084,00	132
		Koča pri Izviru Soče	39 835,65	250
		Erjavčeva koča na Vršiču	12 564,55	300
		Tičarjev dom na Vršiču	4 111,15	668
	— postaja GRS	Zavetišče na Španovem vrhu	2 407,00	166
25.	Jezersko	Češka koča na Spodnjih Ravneh	7 000,00	120
26.	Kamnik	Cojzova koča na Kokrskem sedlu	39 202,00	244
		Koča na Jermanovih vratih	42 480,00	866
	— postaja GRS	Bivak na Vel. podih	—	950
27.	Kočevje	Koča pri Jelenovem studencu	7 500,00	100
28.	Kozjak — Maribor	Dom na Kozjaku	5 200,00	50
29.	Kranj	Koča ob žičnici na Kravcu	72 000,00	400
		Dom Kokrskega odreda na Kališču	310 000,00	1 850
		Bivak v Kočni	6 000,00	80
30.	Kranjska gora	Koča v Krnici	—	50
		Mihov dom na Vršiču	350,00	—
		Koča na Gozdu	—	120
31.	Križe pri Golniku	Koča na Križki gori	40 000,00	900
32.	Lisca — Sevnica	Tončkov dom na Lisci	—	—
		Jurkova koča na Lisci	2 670,00	56
33.	Litija	Plan. dom II. grupe odredov na Jančah	10 256,00	—

INVESTICIJ V LETU 1974

v vrednosti	Investirano					Skupne investicije v letu 1974
	subvencija PZS	ostale subvencije	dotacija sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	
din	din	din	din	din	din	din
2 680,00	—	—	—	—	—	38 543,00
1 880,00	—	—	—	—	—	3 720,00
600,00	—	—	—	—	—	1 700,00
2 700,00	—	10 000,00	—	20 000,00	—	40 221,00
—	—	2 000,00	—	—	—	42 817,00
—	50 000,00	1 500,00	—	—	—	60 016,00
—	—	1 500,00	—	—	—	14 668,00
19 200,00	29 991,00	10 000,00	—	—	—	59 191,00
—	—	—	—	—	—	24 181,40
16 000,00	205 710,80	—	—	—	—	681 710,80
750,00	—	—	—	—	—	25 076,35
450,00	—	—	—	—	—	950,00
6 250,00	38 087,40	—	—	—	—	74 281,40
560,00	—	—	—	—	—	2 731,00
4 000,00	—	—	—	—	—	34 000,00
1 150,00	—	—	—	—	—	61 150,00
5 000,00	36 958,45	3 300,00	—	—	—	52 488,45
10 000,00	—	50 000,00	—	—	—	210 000,00
73 815,00	—	5 000,00	—	—	—	137 015,00
27 160,00	—	—	—	—	—	50 918,00
1 800,00	116 226,00	—	—	—	—	177 038,00
8 000,00	—	—	—	—	—	12 000,00
2 130,00	—	7 500,00	500,00	—	—	36 445,00
12 630,00	413 194,05	7 500,00	—	—	—	511 535,75
1 080,00	—	—	—	—	—	5 310,00
16 000,00	—	2 000,00	—	—	—	22 000,00
—	—	—	—	20 000,00	—	20 000,00
6 800,00	—	—	—	—	—	14 677,00
14 250,00	40 000,00	—	—	—	—	64 510,00
13 050,00	—	—	—	—	—	17 581,00
1 150,00	—	—	—	—	—	2 186,00
900,00	—	—	—	—	—	3 750,00
1 200,00	—	—	—	—	—	14 394,00
12 000,00	—	—	—	—	—	22 000,00
1 500,00	—	—	—	—	—	3 000,00
3 150,00	9 995,40	—	—	—	—	15 735,40
1 905,00	—	—	3 259,00	—	—	11 867,00
6 480,00	—	—	—	—	—	39 493,00
1 980,00	—	—	—	—	—	18 064,00
5 000,00	110 476,45	13 200,00	—	—	—	168 512,10
6 000,00	41 968,30	—	—	—	—	60 532,85
13 360,00	—	—	—	—	—	17 471,15
1 660,00	—	—	—	—	—	4 067,00
3 600,00	53 416,75	—	—	—	—	64 016,75
4 880,00	—	—	—	—	—	44 082,00
17 320,00	299 990,00	50 000,00	—	—	—	409 790,00
19 000,00	—	30 000,00	—	—	—	49 000,00
2 000,00	—	—	—	—	—	9 500,00
800,00	—	—	—	—	—	6 000,00
8 000,00	—	—	—	—	—	80 000,00
37 000,00	200 000,00	40 000,00	—	—	—	587 070,00
1 600,00	—	—	—	—	—	7 600,00
1 000,00	1 567,60	—	—	—	—	2 567,60
—	—	—	—	—	—	350,00
3 000,00	18 863,80	—	—	—	—	21 863,80
13 500,00	94 223,50	16 000,00	—	—	—	163 723,50
—	—	25 000,00	—	—	—	25 000,00
840,00	—	—	—	—	—	3 510,00
—	—	—	—	20 000,00	—	30 256,00

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz	prosto-
			lastnih sredstev	voljno delo
			dln	ur
34.	Ljubljana-matica	Dom v Kamniški Bistrici	122 468,60	—
		Triglavski dom na Kredarici	1 158,55	—
		Koča pri Trigl. sedmerih jezerih	19 871,45	—
35.	Luče ob Savinji	Okrepčevalnica IGLA	4 623,00	—
		Koča na Loki pod Raduho	—	70
36.	Maribor-matica	Mariborska koča	9 350,00	384
		Koča na Žavcarjevem vrhu	—	—
37.	Mežica	Koča na Grohatu pod Raduho	14 042,55	—
		Dom na Peci	55 539,10	720
		Koča na Plkovem	1 500,00	—
		Zavetišče v Heleni	2 500,00	—
		Zavetišče Mihev	6 596,80	—
		Zavetišče pri Pucu	4 795,55	—
38.	Nova Gorica	Gomišškovo zavetišče na Krnu	10 684,60	380
		Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	51 498,45	100
		Koča Kekec na Katarini	10 323,50	30
		Stjenkova koča na Trstelju	2 014,50	100
39.	Novo mesto	Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih	28 000,00	—
40.	Obalno PD — Koper	Tumova koča na Slavniku	17 400,00	—
41.	Obrtnik — Ljubljana	Dom na Govejku	96 692,05	296
42.	Oplotnica	Koča na Pesku	1 900,00	180
43.	Planinac — Kranj	Plan. dom na Šiji	3 846,00	638
44.	Poljčane	Dom na Boču	50 000,00	2 000
45.	Postojna	Vojkova koča na Nanosu	3 200,00	100
46.	Prebold	Dom pod Reško planino	40 000,00	320
47.	Prevalje	Dom na Uršiji gori	—	797
48.	PTT Ljubljana	Poštarska koča na Vršiču	552 403,00	362
49.	PTT Maribor	Poštarska koča pod Plešivcem	9 000,00	350
50.	Radeče pri Zidanem mostu	Gašparjeva koča	9 100,00	300
		Zasavska koča na Prehodavcih	32 800,00	2 200
51.	Radlje ob Dravi	Ribniška koča na Pohorju	3 200,00	—
52.	Radovljica	Roblekov dom na Begunjščici	21 497,00	100
		Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	3 695,00	200
53.	Rašica — Šentvid	Plan. dom na Rašici	33 663,10	870
54.	Ravne na Koroškem	Koča na Naravskih ledinah	26 345,55	—
55.	Rimske Toplice	Koča na Kopitniku	44 532,55	518
56.	Rogaška Slatina	Zavetišče na Donački gori	735,40	16
57.	Ruše	Ruška koča na Pohorju	1 560,00	50
58.	Za Selško doliv Železnikov	Koča na Ratitovcu	8 000,00	—
59.	Slovenj Gradec	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	—	—
60.	Solčava	Koča pod Ojstrico	638,00	30
61.	Šentjur pri Celju	Plan. dom na Resevni	15 000,00	720
62.	Šol. center Iskre — Kranj	Dom Janeza Rezarja pod Vrtačo	—	2 200
63.	Tolmin	Koča na planini Razor	2 876,80	390
64.	Trbovlje	Dom na Mrzlici	54 300,00	2 065
65.	Tržič	Dom pod Storžičem	13 420,00	—
		Dom na Zelenici	36 240,00	39
		Bivak v Storžiču	1 682,00	200
66.	Velenje	Dom na Paškem Kozjaku	22 507,10	265
67.	Vipava	Furlanovo zavetišče pri Abramcu	—	40
68.	Vransko-Tabor	Koča na Čreti	6 150,00	1 040
69.	Vuzenica	Koča Planinc	9 920,70	450
70.	Zabukovica	Dragotov dom na Homu	102 550,00	2 432
71.	Zagorje ob Savi	Koča na Zasavski gori	200 000,00	1 500
		Koča dr. F. Goloba na Čemšeniški plan.	8 656,00	820
72.	Zreče	Koča na Rogli	—	—
73.	Železničar — Ljubljana	Kosijev dom na Vogarju	5 300,00	205
Skupaj:			3 648 073,75	46 777
V letu 1973:			2 446 574,30	49 435
V letu 1974:			3 648 073,75	46 777
Razlika:			+ 1 201 499,45	— 2 658

v vrednosti	investirano					Skupne investicije v letu 1974
	subvencija PZS	ostale subvencije	dotacija sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	
	din	din	din	din	din	
—	—	—	—	—	—	122 468,60
—	—	—	—	—	—	1 158 55
—	152 621,05	—	—	—	—	172 492,50
—	—	—	—	—	—	4 623,00
840,00	30 000,00	26 531,00	—	—	—	57 371,00
7 680,00	—	19 800,00	—	—	—	36 830,00
—	—	58 500,00	—	—	—	58 500,00
—	33 790,95	—	—	—	—	47 833,50
10 000,00	—	—	—	—	—	65 539,10
—	—	—	—	—	—	1 500,00
—	—	—	—	—	—	2 500,00
—	—	—	—	—	—	6 596,80
—	—	—	—	—	—	4 795,55
11 400,00	30 000,00	—	—	—	—	52 084,60
3 000,00	—	40 000,00	—	40 000,00	—	134 496,45
750,00	—	—	—	—	—	11 073,50
3 000,00	—	—	—	—	—	5 014,50
—	—	—	—	—	—	26 000,00
—	—	—	—	—	—	17 400,00
5 920,00	—	23 000,00	—	—	—	125 612,05
2 160,00	—	—	—	—	—	4 060,00
14 967,48	—	—	—	—	—	18 813,48
60 000,00	—	—	—	—	105 000,00	215 000,00
2 800,00	—	—	—	—	—	6 000,00
6 400,00	—	—	—	—	—	46 400,00
11 955,00	—	8 190,00	—	—	—	20 145,00
18 100,00	30 000,00	—	—	—	552 403,00	1 152 906,00
11,200,00	—	20 300,00	—	—	—	40 500,00
4 500,00	—	—	—	—	—	13 600,00
33 000,00	184 441,45	8 000,00	—	—	—	258 241,45
—	—	7 500,00	—	—	—	3 200,00
2 000,00	—	—	—	—	—	30 997,00
4 000,00	14 363,95	—	—	—	—	22 058,95
13 050,00	—	—	—	—	—	46 713,10
—	—	—	—	—	—	26 345,55
10 360,00	14 225,50	2 614,00	—	15 000,00	—	86 732,05
240,00	—	—	—	—	—	975,40
3 000,00	—	—	—	—	—	4 560,00
—	—	—	—	—	—	8 000,00
—	—	300 000,00	—	—	—	300 000,00
600,00	198 454,55	—	—	—	—	199 692,55
7 200,00	—	45 000,00	—	—	—	67 200,00
22 000,00	—	115 000,00	—	—	—	137 000,00
7 800,00	—	—	—	—	—	10 676,80
20 650,00	—	28 400,00	—	—	—	103 350,00
—	—	10 000,00	—	—	—	23 420,00
975,00	—	10 000,00	—	—	—	47 215,00
5 000,00	—	—	—	—	—	6 682,00
13 250,00	—	6 610,—	—	—	—	42 367,10
800,00	—	—	—	—	—	800,00
20 800,00	11 586,20	—	—	20 000,00	4 000,00	62 536,20
9 000,00	—	—	—	—	—	18 920,70
85 120,00	—	23 000,00	—	—	—	210 670,00
45 000,00	—	—	—	—	—	245 000,00
24 600,00	35 000,00	28 000,00	—	—	—	94 256,00
—	—	300 000,00	—	—	—	300 000,00
4 010,00	—	—	—	—	—	9 310,00
923 687,48	2 495 153,15	1 352 945,00	3 759,00	135 000,00	661 403,00	9 220 021,38
767 311,00	1 382 686,00	3 593 192 30	205 015,00	121 721,00	458 580,00	8 975 079,60
923 687,48	2 495 153,15	1 352 945,00	3 759,00	135 000,00	661 403,00	9 220 021,38
+ 156 376,48	+ 1 112 467,15	— 2 240 247,30	— 201 256,00	+ 13 279,00	+ 202 823,00	+ 244 941,78

PREGLED PLANINSKO-SMUČARSKIH NESREČ II

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N I			
			Ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
1.	1. 1.	Zadnji Vogel	Barbara Bizjak	študentka	4. 1. 1953	Ljubljana
2.	1. 1.	Zadnji Vogel	Metka Okoren	študentka	28. 5. 1952	Ljubljana
3.	26. 1.	Uskovnica	Viktor Cvetek	kmet	8. 12. 1915	Bohinj-Srednja vas
4.	27. 1.	Planina na Kraju	Matjaž Oman	učenec	11. 5. 1961	—
5.	27. 1.	Na plazu pod Erjavčev kočo	Miroslav Feldin	učenec	23. 1. 1960	Jesenice
6.	29. 1.	Planina na Kraju	Boštjan Koler	učenec	11. 1. 1961	—
7.	29. 1.	Vel. planina	Bojan Rebula	dijak	1958	Domžale
8.	2. 2.	Pungart na Pohorju	Darko Brezovšek	dijak	1959	Ljubljana
9.	13. 2. do 21. 2.	Masiv Karanfila Prokletije	Branko Logar Maksimilijan Čas	delavec delavec	23. 4. 1951 25. 7. 1937	Ravne Ravne
10.	5. 3.	Na območju Lopata-Vogel nad Boh. jezerom	Alma Bevc	študentka	28. 4. 1954	Ljubljana
			Tomaž Jurman	študent	11. 9. 1953	Sp. Gameljne
11.	20. 3.	Uskovnica	Borut Tuma	otrok	4. 12. 1969	Kranj
12.	11. 5.	Dobela peč—Kрма	Goran Rabič	delavec	20. 4. 1955	Mojstrana
13.	19. 5.	Pod Kredarico	Hans Dermovz	nameščanec	24. 2. 1946	Graz
14.	30. 5.	Vogel	Janez Muršec	dijak	31. 3. 1961	Ločki vrh
15.	1. 7. do 4. 7.	Stena Prisojnika	Polde Kvašnik	delavec	13. 10. 1948	Prevalje
16.	7. 7.	Tomlinškova pot	Zvonko Radovanović	študent VŠTK	14. 8. 1949	Zaječar
17.	11. 7.	Turški žleb na Okrešlju	Darinka Ščuka Pavla Vrtovec	gradb. tehn. uslužbenka	2. 9. 1931 27. 10. 1948	Ljubljana Ljubljana
18.	14. 7.	Škarje—Klemenškova planina	Djuro Belovari	delavec	15. 11. 1953	Donji Kraljevec
19.	16. 7.	Mala Pišnica	Lovna Fox	gospodinja	31. 5. 1938	—
20.	18. 7.	Pod sedlom Škrbine	Mirjam Cvek	dijakinja	16. 3. 1956	Temljine 35
21.	4. 8.	Lučki Dedec v Sav. Alpah	Davorin Podrepšek	delavec	25. 8. 1949	Pluj
22.	9. 8.	Za Akom pod Špiikom	Anton Koprivnikar	uslužbenec	15. 6. 1923	Litija
23.	9. 8.	Triglavska severna stena	Miroslav Demajn	študent	8. 12. 1947	Zagreb

REŠEVALNIH AKCIJ V LETU 1974

REFERENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodbe	Stroški posamezne reševalne akcije din
Jug.	Ljubljana, Kidričeva 13	padec pri smučanju	zlomljeno ledveno vrelence	714,20
Jug.	Ljubljana, Rožanska 4	padec pri smučanju	zlom reber	722,00
Jug.	Bohinj-Srednja vas	padel z voza in zadet z glavo v skalo	pretres možganov, velika rana na glavi in močna krvavitev	1 013,80
Jug.	Zalog, Kekčeva 13	padec pri smučanju	poškodba levega kolena	593,20
Jug.	Jesenice, Tavčarjeva 2	padec pri smučanju	zlom desne noge v goleni	325,00
Jug.	Medno 35	padec pri smučanju	zlom leve noge v gležnju	1 046,50
Jug.	Domžala, Ljubljanska 83	pri smučanju priletel v meter visok skalnat čok in si razbil glavo	smrtina	—
Jug.	Ljubljana	padec pri smučanju	komplíciran zlom desne noge nad gležnjem	—
Jug. Jug.	Ravne Ravne	snežni plaz	smrtina smrtina	3 672,00
Jug.	Ljubljana, Šarhova 14	pri polzkusu, da pomaga po- nesrečenemu tovarišu, zdrsnila in omahnila v globino	smrtina	1 703,80
Jug.	Sp. Gameljne 92	v snežnem metežu zašel in padel 150 m v globino	zlom leve noge nad gležnjem	5 847,30
Jug.	Kranj, Cesta 1. maja 7	neznani	vnetje slepiča	291,40
Jug.	Mojstrana 75	pri plezanju verjetno zdrsnil na mokri skali in padel	smrtina	1 240,10
Avstr.	Graz	padec pri smučanju	komplíciran zlom desne noge v goleni	160,00
Jug.	Ločki vrh 26 pri Ptuj	se izgubil na izletu, najden mrtev	smrtina	4 731,84
Jug.	Prevalje, župnišče	zdrnil in padel	smrtina	6 933,45
Jug.	Beograd	zaradi neprimerne obutve zdr- snil čez skalnate prage, skrot- je in grušč okrog 150 m daleč na snežišče	odpri zlom desne noge v glež- nju, deformacija stopala z raz- mikom kosti in odrgnine po vsem telesu	772,00
Jug. Jug.	Ljubljana, Verovškova 45 Ljubljana, Grasellijska 6	zaradi pomanjkljive opreme in nelzkušenosti v gorah v za- četku žleba zdrsnili in drsili do vznožja	odrgnine po okončinah, rane na glavi, komotcih in kolenih zvin desne noge v gležnju	1 308,10
Jug.	Maribor, Primorska 11	neprimerna oprema in nepre- vidno dricanje po snežišču	poškodba desnega kolena	235,90
Angl.	Lill Heyfeld, Stock Port, Parklane 4	na lovski stezi zdrsnila in padla	Izpah desne noge v gležnju	480,00
Jug.	Temljine 36, Most na Soči	verjetno zaradi slabosti padla na sirmem mališču in drsela navzdol	smrtina	790,00
Jug.	Maribor, Betnavska 85 a	pri plezanju se mu je izpulli slabo zabiti klin, padel je okrog 8 m in obvisel na vrvi	zvin desne noge v gležnju, prebita glava na temenu, rahel pretres možganov	1 532,70
Jug.	Ljubljana, Pot na Golovec 8	neznani	možganska kap — smrtina	789,70
Jug.	Beograd, Pera Todorovića 18	pri plezanju zdrsnil	poškodba desne noge v glež- nju, odrgnine po obeh rokah	364,20

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N I			
			Ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
24.	18. 8.	Dom Val. Staniča v Julijcih	Miha Markun	oskrb. doma	29. 9. 1908	Jesenice
25.	25. 8.	Borovje nad Dovjami	Marija Legat	žena upok.	27. 9. 1914	Dovje
26.	31. 8.	Skalaška smer v Trigl. sev. steni	Miro Smodiš	učenec	25. 1. 1957	Jesenice
27.	8. 9.	Vrtčača—Velo polje	Viljem Ing. Huberl	upokojenec	9. 3. 1895	Zagreb
28.	8. 9.	Pod šlmovcem na Vel. planini	Vladimir Velikonja	delavec	17. 7. 1950	Ljubljana
29.	18. 10.	V gozdu pod Zgornjo Poljano	Franc Inamo	delavec	7. 1. 1952	Kranj
30.	26. 10.	Okrešelj-Brana	Stanislav Metelko	delavec	6. 3. 1951	Kot pri Semiču
31.	9. 12.	Ukova—Karavanke	Pavla Marinšek	gospodinja	66 let	Jesenice
32.	31. 12.	Planina na Kraju	Miroslav Medvešček	delavec	25. 1. 1953	Novi log Hrastrnik

POIZVEDOVALNE

33.	7. 1. do 13. 1.	Planina Jesen—Križka gora	Franc Inamo	delavec	7. 1. 1952	Kranj
34.	5. 2.	Korošica	Vanda Troha Branko Sakelšek	učiteljica študent	29. 4. 1949 24. 6. 1948	Kamnik Kamnik
35.	6. 3.	Golte	Ivan Šeško	električar	10. 3. 1945	Celje
36.	29. 4.	Kogel—Skuta—Vel. podi—bivak pod Grintovcem	Franc Bizjak Emil Tratnik Cvetka Koler	delavec delavec delavka	2. 10. 1948 30. 8. 1951 29. 1. 1956	Idrija Idrija Idrija
37.	16. 6.	Stena Prisojnika na Vršču	Franjo Lavtar Milan Terpin	delavec delavec	30. 6. 1942 21. 8. 1945	Kočevje Idrija
38.	19. 6.	Severna Stena Ojstrice	Ivan Rodvajn	delavec	29. 9. 1947	Hajdina pri Ptuj
39.	19. 7.	Kanin; Rombon	neznani češkoslovaški državljani			
40.	24. 7.	Širše področje Brežic	Boštjan Klemenčič	otrok	—	Brežice
41.	27. 7.	Tominškova pot	Predrag Petrović	gradb. ing.	29. 8. 1938	Beograd
42.	5. 9.	Skuta—Vel. podi—Mlinarsko sedlo—Kokrsko sedlo	Höppner Walter	—	33 let	Hamburg

SREČENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodbe	Stroški posamezne reševalne akcije din
Jug.	Koroška Bela, Poljska pot 6	padel po stopnicah	zlom reber	490,10
Jug.	Dovje 90	pri nabiranju brusnic padla po strmini okrog 200 m	hud pretres možganov, udarec na vratna vretena, poškodba desne roke, nalomljena tri rebra	741,10
Jug.	Mojstrana 167 a	pri plezanju padel in obvisel na vrvi postrani z glavo na- vzdol vso noč in še drugi dan do prihoda reševalcev	šok, udarec na glavo, odrg- nine, ožgane dlani, otrpla desna noga	10 507,95
Jug.	Zagreb, Gajeva 45	nerodno stopil	poškodovano levo koleno	3 224,25
Jug.	Ljubljana, Povšetova 86	zdrsnil in padel okrog 40 m navzdol po skalah	močno poškodovano desno ko- leno in rahel pretres možga- nov	914,00
Jug.	Kranj, Medetova 1	pogrešan od 31. 12. 1973	smrtina	1 350,25
Jug.	Kot 17 pri Semlju	na snegu zdrsnil, drsel več 100 m navzdol, padel okrog 100 m čez skale in obležal 50 m od stene	smrtina	2 353,60
Jug.	Jesenice, Ukova 15	utopljen v zbiralniku vode	smrtina	—
Jug.	Novi log 11, Hrastnik	padec pri smučanju	zlom desne noge pod kolonom	416,60

AKCIJE

Jug.	Kranj, Medetova 1	akcija se je pričela, ker se v določenem času ni javil na dogovorjenem mestu	brez uspeha	12 799,35
Jug. Jug.	Kamnik, Kovinarska 9 c Kamnik, Štandrova 28	akcija se je pričela, ker se nista pravočasno vrnila domov	brez poškodb	1 441,20
Jug.	Žalec	smučal po neznanem terenu in se izgubil v megli	brez poškodb	1 724,10
Jug. Jug. Jug.	Idrija, IX. korpusa 3 Idrija, Gregorčičeva 25 Idrija, Gorjanova 4	akcija se je pričela, ker se niso pravočasno vrnili domov	brez poškodb	2 554,45
Jug. Jug.	Kočevje, Mehovnik 24 a Idrija, Platiševa 12	akcija se je pričela, ker se nista v dogovorjenem roku vrnila v Poštarsko koč na Vršču	onemogla in izčrpana	612,00
Jug.	Pluj, Ul. Pohorskega bataljona 1	pri sestopu iz Ojstrice zgrešil pot in klical na pomoč	rahla izčrpanost	2 409,40
CSSR		žičničarji kanlinskih žičnic pri- javili, da je že od 13. 7. 1974 parkiran na postaji 1 osebni avto s češko registracijo, da pa na Kanlnu ni nobenih ča- skih državljanov	polizvedbe brez uspeha, avto prevzela carinarnica v Novi Gorici	560,00
Jug.	Brežice	pogrešan	brez uspeha, kasneje najdeni posamezni deli njegovega okostja	555,20
Jug.	Beograd, Lazarovičeva 9	akcija se je pričela, ker je za- šel s poti in klical na pomoč	izčrpan	200,00
ZRN	Hamburg	akcija se je pričela, ker se ni v dogovorjenem času javil v češki koči	brez poškodb	663,80

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N			
			Ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
43.	14. 9.	Na poti Okrešelj—Križ— Česka koča	Ivan Schuller	—	1947	—
44.	25. in 26. 11.	Krn	Stojan Volčanšek	delavec	25. 10. 1949	Nova Gorica
			Rajko Figer Mladen Trampuž	delavec delavec	27 let 1949	Nova Gorica Sempeter pri Novi Gorici

RECENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzrok nesreče	Poškodbe	Stroški posamezne reševalne akcije din
Jug.	Vel. Šivje 21, Zidani most	akcija se je pričela, ker ni prišel v dogovorjenem času v Češko kočo	brez poškodb	253,00
Jug.	Nova Gorica, Gortanova 35	akcija se je pričela, ker se niso pravočasno vrnili domov	izčrpanost	4 047,60
Jug.	Nova Gorica, Grčna 50			
Jug.	Sempeter pri Novi Gorici, Ul. Prekomor. brigad 19			
Skupni stroški vseh akcij din				83 085,14

Poleg navedenih gorskih nesreč so bilo v letu 1974 številne nesreče na smučiščih z vertikalnim prometom: na področju Pohorske vzpenjače in Ribniškega Pohorja 67, Stalekerja, Črne, Ovšenovega in Poseke Ravne 17, Španovega vrha 1, Krvavca 48, Vitranca 26, Vogla 81, Kanina 24, na Golteh 130, na Zelenici 24, na Starem vrhu nad Skofjo Loko 12, na Veliki Planini 40, skupaj 470 smučarskih nesreč. Pri reševanju so v večini primerov sodelovali reševalci GRS.

PREGLED KAPACITET, OBISKOV IN NOČITEV V PLANINSKIH POSTOJANKAH V LETU 1974

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapac. ležišč			Štev. obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	skupaj	Jugo-slovanov	Ino-zemcev	skupaj	domaćih	Ino-zemskih	skupaj
1.	Koča pod Voglom	Jul. Alpe	1 445	Avtomontaža — Ljubljana	—	13	13	376	—	376	875	—	875
2.	Okrepčevalnica na Straži	"	646	Bled	—	—	—	1 000	—	1 000	—	—	—
3.	Koča dr. Janeza Mencingerja	"	805	Bohinjska Bistrica	18	9	27	670	—	670	—	—	—
4.	Vodnikov dom na Velem polju	"	1 817	Bohinj-Srednja vas	33	26	61	7 509	441	7 950	5 746	283	6 029
5.	Koča na Uskovnici	"	1 138	Bohinj-Srednja vas	37	8	45	5 717	656	6 373	3 221	770	3 991
6.	Koča pod Bogatinom	"	1 513	Bohinj-Srednja vas	39	15	54	6 184	233	6 417	3 586	267	3 853
7.	Koča Zlatorog v Trenti	"	620	Bovec	22	—	22	2 471	129	2 600	401	129	530
8.	Dom na Predelu	"	1 156	Bovec	4	8	12	10 960	40	11 000	226	40	266
9.	Koča na Mangartu ¹	"	2 072	Bovec	10	15	25	2 500	500	3 000	85	50	135
10.	Aljažev dom v Vratih	"	1 015	Dovje-Mojstrana	27	133	160	17 251	1 249	18 500	6 096	1 525	7 621
11.	Dom Planika pod Triglavom	"	2 408	Gorje pri Bledu	20	61	81	8 154	1 096	9 250	3 171	291	3 462
12.	Tržaška koča na Doliču	"	2 151	Gorje pri Bledu	48	112	160	9 100	1 050	10 150	3 893	341	4 234
13.	Dom Valentina Staniča pod Triglavom	"	2 332	Javornik-Koroška Bela	56	26	82	4 873	446	5 319	2 115	304	2 419
14.	Kovinarska koča v Krmi	"	892	Javornik-Koroška Bela	14	15	29	2 932	131	3 063	150	—	150
15.	Erjavčeva koča na Vršiču	"	1 515	Jesenice	15	43	58	11 783	217	12 000	4 298	217	4 515
16.	Tičarjev dom na Vršiču	"	1 650	Jesenice	50	26	76	16 140	860	17 000	3 395	860	4 255
17.	Koča pri Izviru Soče ²	"	876	Jesenice	14	—	14	7 979	21	8 000	207	21	228
18.	Bivak I (Vel. Dnina)	"	2 180	Jesenice	—	4	4	12	—	12	12	—	12
19.	Bivak II (Pod Rokavi)	"	2 140	Jesenice	—	5	5	24	—	24	24	—	24
20.	Bivak III (Za Akom)	"	1 340	Jesenice	—	8	8	54	—	54	54	—	54
21.	Bivak IV (Na Rušju)	"	1 980	Jesenice	—	6	6	90	—	90	71	—	71
22.	Zavetišče železarjev na Zadnjem Voglu	"	1 440	Jesenice	—	8	8	150	—	150	140	—	140
23.	Lipovčeva koča v Martuljku	"	930	Jesenice	—	12	12	180	—	180	165	—	165
24.	Zavetišče pod Špičkom	"	2 050	Jesenice	—	10	10	2 434	106	2 540	684	106	790
25.	Dom na Vrsnem	"	610	Kobarid	6	15	21	1 450	45	1 495	102	9	111
26.	Koča v Krnici	"	1 218	Kranjska gora	10	14	24	700	800	1 500	140	40	180
27.	Mihov dom na Vršiču	"	1 150	Kranjska gora	2	12	14	1 598	402	2 000	163	26	189
28.	Koča na Gozdu	"	1 226	Kranjska gora	20	15	35	1 850	200	2 050	120	11	131
29.	Litostrojska koča na Soriški planini	"	1 307	Litostroj — Ljubljana	39	18	57	14 328	672	15 000	3 475	1	3 476
30.	Dom na Komni	"	1 520	Ljubljana-matica	78	20	98	11 206	1 033	12 239	8 758	640	9 398
31.	Koča pri Savici	"	651	Ljubljana-matica	7	7	14	6 140	3 860	10 000	292	155	447
32.	Koča pri Trigl. sedmerih jezerih	"	1 683	Ljubljana-matica	62	53	115	10 199	1 801	12 000	7 863	1 655	9 518
33.	Triglavski dom na Kredarici	"	2 515	Ljubljana-matica	57	58	115	10 747	1 253	12 000	5 062	483	5 545
34.	Dom Tamar	"	1 108	Medvode	75	25	100	17 910	2 090	20 000	1 210	205	1 415
35.	Gomišškovo zavetišče na Krnu	"	2 245	Nova Gorica	—	20	20	1 576	629	2 205	935	334	1 269

¹ Koča začasno poslovala v bivši vojaški karavli

² Novozgrajena postojanka, otvoritev 1. 8. 1974

36.	Dom dr. Klementa Jurga v Lepeni	"	633	Nova Gorica	52	—	52	2 494	640	3 134	1 180	268	1 448
37.	Dom Zorka Jelinčiča na Črni prsti	"	1 844	Podbrdo	30	13	43	1 909	191	2 100	534	28	562
38.	Poštarska koča na Vršču	"	1 725	PTT Ljubljana	25	22	47	13 314	4 405	17 719	1 131	163	1 294
39.	Zasavska koča na Prehodavcih	"	2 050	Radeče pri Zidanem mostu	—	39	39	4 425	575	5 000	1 326	342	1 668
40.	Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	"	2 052	Radovljica	57	20	77	1 771	1 229	3 000	2 605	1 234	3 839
41.	Koča na planini Razor	"	1 333	Tolmin	42	16	58	3 502	98	3 600	1 763	52	1 815
42.	Zavetišče na Globoki	"	1 838	Tolmin	—	2	2	—	—	—	ne evidentna		
43.	Kosijev dom na Vogarju	"	1 050	Železničar — Ljubljana	34	—	34	3 863	772	4 635	720	135	855
44.	Koča na Poreznu	Predgorje	1 632	Cerkno	14	10	24	3 900	100	4 000	250	—	250
45.	Koča na Črnem vrhu pod Novaki	Jul. Alp	1 227	Cerkno	10	6	16	5 500	500	6 000	50	10	60
46.	Zavetišče na Robidenskem brdu	"	750	Cerkno	4	—	4	1 897	103	2 000	60	—	60
47.	Zavetišče v Počah	"	650	Cerkno	—	—	—	1 500	—	1 500	—	—	—
48.	Zavetišče Ravne	"	800	Cerkno	—	—	—	—	—	—	ni poslovalo		
49.	Plan. dom na Šmarjetni gori	"	664	Kranj	45	7	52	—	—	—	ni poslovalo		
50.	Slavkov dom na Golem brdu	"	440	Medvode	—	—	—	6 850	150	7 000	—	—	—
51.	Koča na Ratovcu	"	1 666	Za Selško dolino v Železnikih	10	29	39	12 812	8	12 820	291	8	299
52.	Zavetišče v Dražgošah	"	850	Za Selško dolino v Železnikih	2	—	2	2 980	—	2 980	—	—	—
53.	Dom na Lubniku	"	1 025	Škofja Loka	21	—	21	12 960	240	13 200	275	—	275
54.	Dom Pristava na Javorniškem rovtu	Karavanke	920	Javornik-Koroška Bela	10	46	56	9 608	32	9 640	2 872	21	2 893
55.	Prešernova koča na Stolu	"	2 193	Javornik-Koroška Bela	8	22	30	3 534	248	3 782	323	31	354
56.	Zavetišče GRS na Španovem vrhu	"	1 343	Jesenice — postaja GRS	—	8	8	356	—	356	263	—	263
57.	Dom na Peci	"	1 665	Mežica	81	19	100	14 925	75	15 000	3 380	75	3 455
58.	Koča na Pikovem (Podpeca)	"	986	Mežica	—	—	—	800	—	800	—	—	—
59.	Zavetišče v Heleni (Podpeca)	"	750	Mežica	—	—	—	6 800	—	6 800	—	—	—
60.	Zavetišče Mihev (Podpeca)	"	985	Mežica	—	—	—	4 200	—	4 200	—	—	—
61.	Planinski dom na Šilji	"	1 528	Planinac pri VP 1098 Kranj	24	—	24	4 000	—	4 000	300	—	300
62.	Dom na Uršiji gori	"	1 696	Prevalje	69	—	69	6 278	111	6 389	909	2	911
63.	Poštarska koča pod Plešivcem	"	800	PTT Maribor	15	9	24	5 000	500	5 500	563	2	565
64.	Valvazorjev dom pod Stolom	"	1 180	Radovljica	42	—	42	6 136	64	6 200	869	26	895
65.	Roblekov dom na Begunščici	"	1 757	Radovljica	27	30	57	2 445	55	2 500	591	41	632
66.	Koča na Naravskih ledinah	"	1 128	Ravne na Koroškem	14	16	30	5 359	6	5 365	91	6	97
67.	Dom Janeza Rezarja pod Vrtačo	"	1 375	Šolski center ZP Iskre — Kranj	20	28	48	177	3	180	46	—	46
68.	Dom na Kofcah	"	1 505	Tržič	28	—	28	6 385	115	6 500	824	15	839
69.	Dom na Zelenici	"	1 536	Tržič	66	—	66	10 640	360	11 000	2 185	136	2 321
70.	Fršaufov dom na Okrešlju	Kamniško	1 387	Celje	12	60	72	9 964	36	10 000	428	36	464
71.	Dom v Logarski dolini z depandanso	ali Savinjske	757	Celje	73	60	133	31 876	124	32 000	6 014	342	6 356
72.	Kocbekov dom na Korošici	Alpe	1 808	Celje	25	25	50	3 433	67	3 500	1 204	71	1 275
73.	Bife Rinka	"	987	Celje	—	—	—	8 000	—	8 000	—	—	—
74.	Bivak pod Ojstrico	"	1 700	Celje	—	10	10	112	—	112	168	—	168
75.	Zavetišče GRS na Okrešlju	"	1 378	Celje — postaja GRS	—	12	12	321	—	321	360	—	360
76.	Mozirska koča na Golteh z depandanso	"	1 344	Celje — Izletnik	49	49	98	28 000	—	28 000	2 254	—	2 254
77.	Dom na Smrekovcu	"	1 377	Črna na Koroškem	62	—	62	6 517	163	6 680	648	26	674
78.	Zavetišče Pudgarsko	"	1 100	Črna na Koroškem	—	—	—	2 820	130	3 050	—	—	—
79.	Dom na Mali planini	"	1 528	Črnuča	60	30	90	14 178	322	14 500	16 500	—	16 500
80.	Češka koča na Spodnjih Ravnah	"	1 543	Jezersko	40	15	55	5 609	1 391	7 000	1 419	202	1 621
81.	Cojzova koča na Kokrskem sedlu	"	1 791	Kamnik	28	24	52	7 369	131	7 500	4 800	131	4 931

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predeji	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapac. ležišč			Štev. obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	skupaj	Jugo-slovanov	Ino-zemcev	skupaj	domaćih	ino-zemskih	skupaj
82.	Koča na Jermanovih vratih (Kamniško sedlo)	"	1 884	Kamnik	26	20	46	6 356	140	6 496	3 150	80	3 230
83.	Bivak GRS na Vel. podih	"	2 100	Kamnik — postaja GRS	2	—	2	25	—	25	12	—	12
84.	Dom Kokrskega odreda na Kališču	"	1 540	Kranj	24	30	54	12 000	—	12 000	2 000	—	2 000
85.	Bivak v Kočni	"	1 952	Kranj	—	6	6	29	—	29	25	—	25
86.	Koča na Križki gori	"	1 582	Križe pri Golniku	13	9	22	7 500	—	7 500	1 018	—	1 018
87.	Dom v Kamniški Bistrici	"	601	Ljubljana-matica	35	—	35	21 800	948	22 748	2 210	320	2 530
88.	Bivak pod Skuto	"	2 104	Ljubljana-matica	—	6	6	—	—	—	ni posloval	—	—
89.	Koča na Loki pod Raduho	"	1 650	Luče ob Savinji	9	41	50	1 812	28	1 840	130	2	132
90.	Okrepčevalnica Igla	"	520	Luče ob Savinji	—	—	—	17 319	274	17 593	—	—	—
91.	Koča na Grohatu pod Raduho	"	1 682	Mežica	21	30	51	8 000	—	8 000	2 120	—	2 120
92.	Zavetišče pri Pucu	"	710	Mežica	—	—	—	1 600	—	1 600	—	—	—
93.	Koča pod Olševo	"	1 250	Solčava	—	—	—	2 910	90	3 000	—	—	—
94.	Koča pod Ojstrico	"	1 206	Solčava	12	10	22	2 679	121	2 800	189	4	193
95.	Andrejev dom na Slemenu	"	1 096	Šoštanj	46	15	61	—	—	—	ni posloval	—	—
96.	Dom pod Storžičem	"	1 123	Tržič	35	28	63	8 122	78	8 200	703	68	771
97.	Bivak v Storžiču	"	1 760	Tržič	—	5	5	380	—	380	200	—	200
98.	Kostanjeveva koča na Dobriču	"	1 520	Tržič	9	13	22	2 000	—	2 000	280	—	280
99.	Dom na Vel. planini	Predgorje	1 580	Domžale	26	—	26	15 000	—	15 000	1 531	—	1 531
100.	Koča na Bibi planini	Kamniških ali	1 308	Emona — Ljubljana	13	8	21	200	1	201	50	1	51
101.	Dom na Menini planini	Savinjskih Alp	1 508	Gornji grad	26	18	44	1 460	—	1 460	217	—	217
102.	Mengeška koča na Gobavici	"	433	Janeza Trdine — Mengeš	3	—	3	8 000	—	8 000	—	—	—
103.	Koča na Starem gradu nad Kamnikom	"	585	Kamnik	25	—	25	6 252	148	6 400	185	8	193
104.	Koča ob žlečnici na Krvavcu	"	1 495	Kranj	—	—	—	24 500	—	24 500	—	—	—
105.	Zavetišče GRS na Krvavcu	"	1 700	Kranj — postaja GRS	25	—	25	1 200	—	1 200	600	—	600
106.	Dom na Krvavcu	"	1 700	Kranj — Aerodrom Ljubljana	123	30	153	79 920	80	80 000	6 472	42	6 514
107.	Plan. dom Rašica z razgl. stolpom	"	641	Rašica — Sentvid	—	—	—	3 587	53	3 640	—	—	—
108.	Plan. dom na Resevni	"	682	Šentjur pri Celju	10	10	20	5 682	218	5 900	680	74	754
109.	Koča na Čreti	"	996	Vransko-Tabar	—	18	18	2 842	8	2 850	125	3	128
110.	Štuhcevo dom pri Treh kraljih	Pohorje	1 200	Impol — Slov. Bistrica	20	50	70	12 230	1 270	13 500	7 571	53	7 624
111.	Mariborska koča z razgl. stolpom	"	1 040	Maribor-matica	22	27	49	11 000	—	11 000	1 044	—	1 044
112.	Koča na Pesku	"	1 382	Oplotnica	30	—	30	3 800	200	4 000	285	25	310
113.	Ribniška koča na Pohorju	"	1 530	Radlje ob Dravi	46	40	86	6 896	4	6 900	3 716	4	3 720
114.	Koča na Pesniku	"	1 104	Radlje ob Dravi	—	—	—	265	—	265	—	—	—
115.	Ruška koča (Tineto dom)	"	1 250	Ruše pri Mariboru	20	30	50	29 913	87	30 000	457	9	466
116.	Koča pod Kremžarjevim vrhom	"	1 161	Slovenj Gradec	10	—	10	3 356	44	3 400	62	—	62
117.	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	"	1 370	Slovenj Gradec	32	20	52	8 000	—	8 000	v adaptaciji		
118.	Razgledni stolp na Rogli	"	1 517	Slovenske Konjice	—	—	—	—	—	—	ne evidentira		

120.	Koča na Rogli	"	1 010	Vuzenica	26	38	62	9 988	12	10 000	1 100	—	1 100
121.	Dom na Boču z razgl. stolpom	Boč	659	Poljčane	38	25	63	13 729	271	14 000	670	32	702
122.	Zavetišče na Donački gori	Donačka gora	650	Rogaška Slatina	6	—	6	268	2	270	31	2	33
123.	Dom na Kozjaku	Kozjak	705	Kozjak — Maribor	28	—	28	1 380	—	1 380	317	—	317
124.	Koča na Žavcarjevem vrhu	"	914	Maribor-matica	12	12	24	6 000	—	6 000	420	—	420
125.	Zavetišče Podlipje	"	795	Vuzenica	—	—	—	2 727	73	2 800	—	—	—
126.	Dom na Paškem Kozjaku	Paški Kozjak	960	Velenje	60	—	60	4 000	—	4 000	1 200	—	1 200
127.	Koča na Bohorju ⁴	Zasavje	925	Bohor — Senovo	32	—	32	1 520	—	1 520	76	—	76
128.	Dom v Gorah	"	791	Dol pri Hrastniku	41	26	67	5 893	407	6 300	520	62	582
129.	Koča na Kalu	"	965	Hrastnik	31	10	41	16 452	48	16 500	2 366	33	2 399
130.	Koča na Kumu	"	1 219	Kum — Trbovlje	30	—	30	3 174	—	3 174	123	—	123
131.	Dom na Šmohorju	"	692	Laško	37	18	55	2 500	—	2 500	285	—	285
132.	Tončkov dom na Lisci	"	947	Lisca — Sevnica (podj. Lisca)	39	19	58	6 056	189	6 245	3 798	293	4 091
133.	Jurkova koča na Lisci	"	947	Lisca Sevnica	—	16	16	1 250	—	1 250	167	—	167
134.	Plan. dom II. grupe odredov na Jančah	"	794	Litija	21	22	43	9 434	86	9 520	543	32	575
135.	Dom pod Reško planino	"	738	Prebold	—	16	16	1 165	35	1 200	120	—	120
136.	Gašperjeva koča na Vel. Kozjaku	"	513	Radeče pri Zld. mostu	—	—	—	1 200	—	1 200	—	—	—
137.	Zavetišče Lovrenc	"	711	Radeče pri Zld. mostu	—	—	—	1 500	—	1 500	—	—	—
138.	Koča na Koprniku	"	914	Rimske Toplice	—	—	—	6 881	26	6 907	—	—	—
139.	Dom na Mrzlici	"	1 119	Trbovlje	98	—	98	15 258	235	15 493	2 662	12	2 674
140.	Dragotov dom na Homu	"	608	Zabukovica	8	15	23	4 438	62	4 500	48	—	48
141.	Koča na Zasavski gori ⁵	"	849	Zagorje ob Savi	25	28	53	10 476	24	10 500	94	—	94
142.	Koča dr. Franca Goloba na Čemšenški plan.	"	1 208	Zagorje ob Savi	16	18	34	4 472	28	4 500	180	—	180
143.	Dom na Polomu	Gorjanci	725	Iskra — Ljubljana	18	—	18	—	—	—	ni posloval	—	—
144.	Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih	"	822	Novo mesto	17	20	37	6 802	198	7 000	474	14	488
145.	Dom na Mirni gori	Dol. gričevje	1 048	Črnomelj	20	20	40	7 790	210	8 000	530	15	545
146.	Zavetišče v Črmošnjicah	"	680	Črnomelj	24	—	24	9 234	—	9 234	186	—	186
147.	Bife na kolodvoru v Novem mestu	"	156	Črnomelj	ne evidentira				—	—	—	—	—
148.	Koča pri Jelenovem studencu	"	954	Kočevje	16	—	16	750	—	750	85	—	85
149.	Dom na Govejku	Polhograjski	812	Obrtnik — Ljubljana	28	—	28	2 857	—	2 857	293	—	293
150.	Zavetišče na Planini z razgl. stolpom	dolomiti	733	Vrhnika	13	—	13	4 653	147	4 800	40	—	40
151.	Dom na Goropekah	"	742	Žiri nad Škofjo Loko	11	32	43	3 980	20	4 000	2 359	40	2 399
152.	Iztokova koča pod Golaki ⁶	Trnovski gozd	1 218	Ajdovščina	—	15	15	1 300	—	1 300	—	—	—
153.	Zavetišče Antona Bavčarja na Čavnu ⁷	"	1 242	Ajdovščina	15	20	35	10 000	—	10 000	—	—	—
154.	Koča Kekec na Katarini	"	310	Nova Gorica	12	—	12	15 825	1 600	17 425	—	—	—
155.	Zavetišče na Jelenku	Idrijsko	1 106	Idrija	—	—	—	2 500	—	2 500	—	—	—
156.	Koča na Hleviški pl.	hrbovje	800	Idrija	—	4	4	2 970	30	3 000	31	—	31
157.	Pirnatova koča na Javorniku	"	1 220	Idrija	14	—	14	3 414	86	3 500	55	—	55
158.	Dom Rudar Vojsko	"	1 080	Idrija	20	9	29	13 988	512	14 500	1 354	512	1 866
159.	Plan. zavetišče na Vel. Snežniku	Snežnik	1 796	Ilirska Bistrica	2	12	14	4 500	500	5 000	86	18	104
160.	Plan. dom Sviščaki pod Snežnikom	"	1 242	Ilirska Bistrica	18	—	18	4 000	530	4 530	109	42	151

⁴ Koča poslovala samo do 7. 7. 1974

⁵ Koča 1. 11. 1974 pogorela

⁶ Koča ni oskrbovana

⁷ Zavetišče ni imelo organizirano prenočevanje

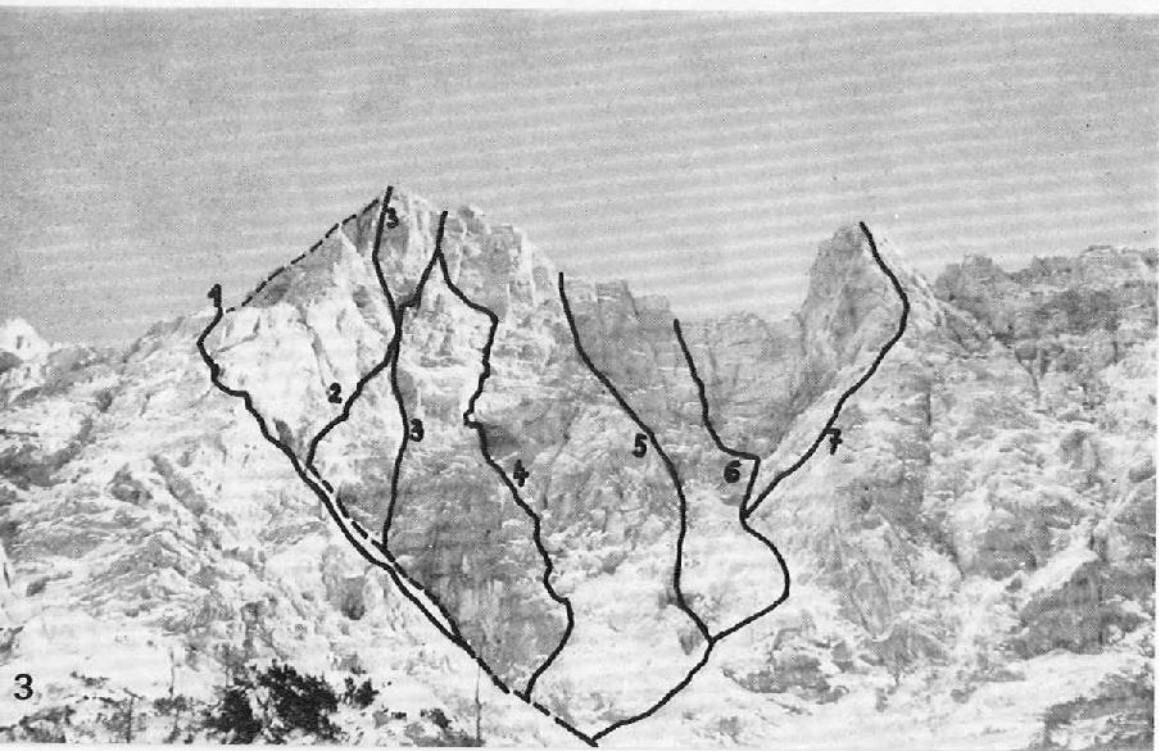
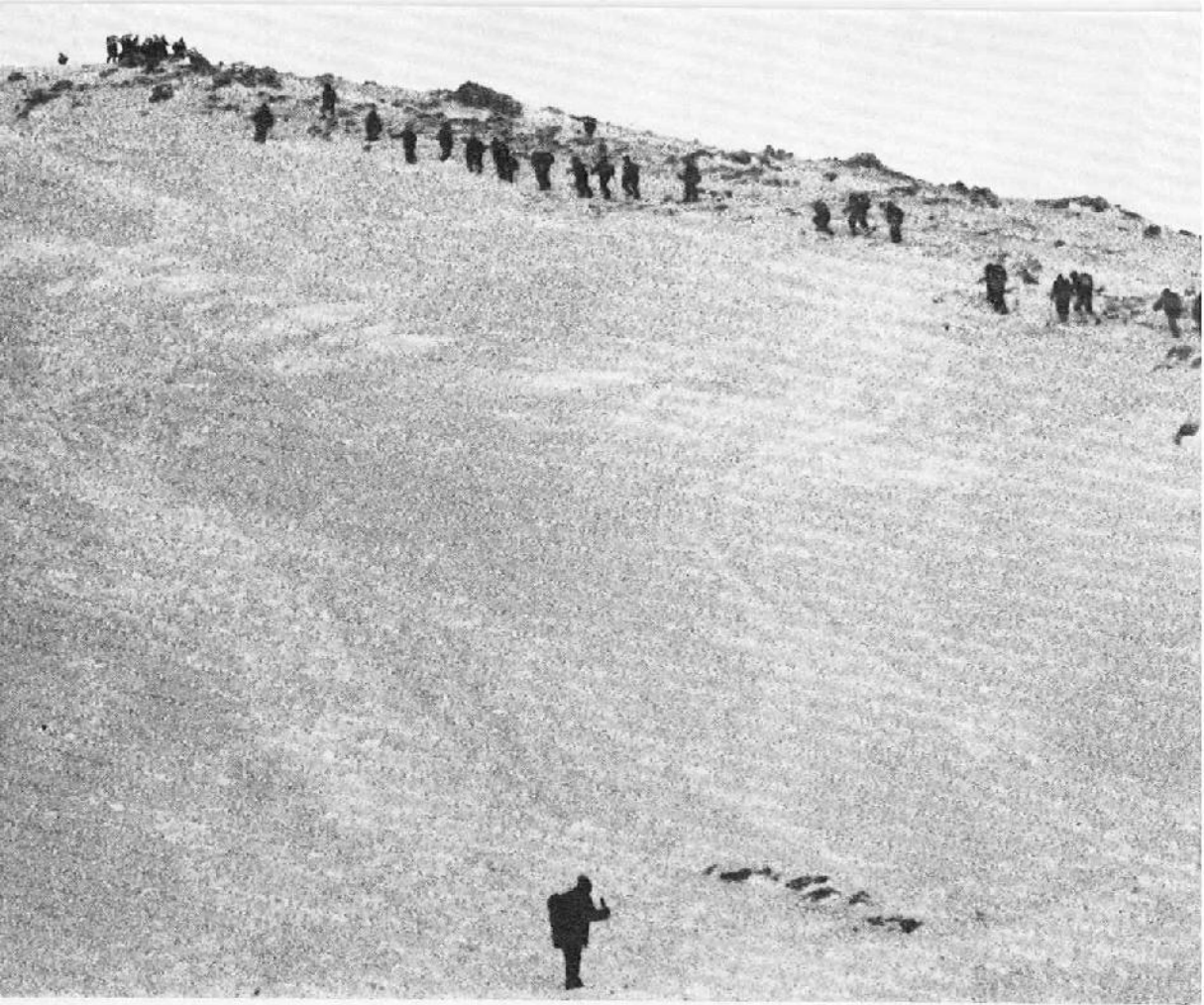
Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapac. ležišč			Štev. obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	skupaj	Jugo-slovanov	Ino-zemcev	skupaj	domaćih	ino-zemskih	skupaj
161.	Stjenkova koča na Trstelju ⁶	Trž. komenski	643	Nova Gorica	2	12	14	720	120	840	—	—	—
162.	Tumova koča na Slavniku	kras	1 028	Obalno PD — Koper	7	21	28	3 146	554	3 700	64	7	71
163.	Vojkova koča na Nanosu	Nanos	1 247	Postojna	4	30	34	7 646	36	7 682	600	144	744
164.	Furlanovo zavetišče pri Abramcu	„	915	Vipava	na senu			3 943	57	4 000	—	—	—
165.	Koča Mladika na Pečni rebri	Notranjski kras	703	Postojna	—	—	—	2 850	250	3 100	—	—	—

⁶ Oskrbvano samo ob sobotah, nedeljah in praznikih

Inzemski obiskovalci planinskih postojank so bili iz naslednjih držav: 13 809 iz Avstrije, 11 792 iz Italije, 9160 iz Zahodne Nemčije, 2749 iz Nizozemske, 1389 iz Anglije, 726 iz ZDA, 643 iz Švce, 457 iz ČSSR, 441 iz Francije, 402 iz Belgije, 311 iz Madžarske, 277 iz Švedske, 161 iz Kanade, 121 iz Poljske, 116 iz SSSR, 95, iz Danske, 70 iz Izraela, 44 iz Grčije, 43 iz Finske, 43 iz Bolgarije, 39 iz Turčije, 36 iz Avstralije, 35 iz Vzhodne Nemčije, 22 iz Norveške, 20 iz Irske, 12 iz Brazilije, 10 iz Argentine, 10 iz Španije, 5 iz Japonske, 2 iz Južne Afrike, 2 iz Tunizije, 1 iz Cipra in 1 iz Romunije.

Skupaj:	3 314	2 369	5 683	1 040 130	43 044	1 083 174	179 949	14 115	194 064
V letu 1973:	3 160	2 448	5 608	922 023	44 764	966 787	153 012	15 078	168 090
V letu 1974:	3 314	2 369	5 683	1 040 130	43 044	1 083 174	179 949	14 115	194 064
Razlika:	+154	—79	+75	+118 107	—1 720	+116 387	+26 937	—963	+25 974

2

4

5

- 1 Planina Zapotok – Foto ing. Albert Sušnik
- 2 Motiv s pohoda na Stol – Foto Janez Korošin
- 3 Rakova špica, zahodna stena, glej zadaj Iz kartofeke prvenstvenih vzponov – Foto Stane Belak
- 4 Pogled s Hribaric – Foto Marjan Garbejs
- 5 Pogled s Polhograjske Grmade – Foto ing. Albert Sušnik

**Svet barv in harmonije —
odslej tudi vaš svet**

ZDRUŽENE PAPIRNICE LJUBLJANA

USTANOVljena 1842 — ESTABLISHED 1842

TEKOČI RAČUN SDK LJUBLJANA 50101-601-15939 — ☒ 61260

LJ.-POLJE — ☎ 48-141 — ⚡ PAPIR VEVČE — TELEX 31116

TOVARNA DOKUMENTNEGA IN KARTNEGA PAPIRJA RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Pošta: 61433 Radeče — Tel.: Radeče 819-050, 819-051, 819-111, 819-112 — Telex:
G5136 yu pap — Brzjav: Papirnica Radeče — Tek. rač. pri SDK Laško: 50710-601-16039
— Železniška postaja: Zidani most

Proizvaja: vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov, specialne papirje, surovi
heliografski papir, paus papir, kartografski papir, specialni risalni »Radeče«, premazne
kartone, papirje za filtre itd.

Izdeluje: vse vrste kartic za luknjanje v standardni velikosti in tisku. Po želji
izdeluje kartice v posebnem tisku v rdeči, modri ali sivi barvi

Planinci

na vrhu Triglava se boste počutili še prijetneje, če vas bodo greli jopiči iz islandske volne, ki jih izdelujejo za vas pletilje iz Sirogojna.

Trikotažo in obleko najboljšje kvalitete lahko nabavite samo v razstavnih salonih in trgovinah Jugoexporta

- Ljubljana: Trg revolucije 18
(pasaža »Maximarketa«)
- Beograd: Kolarčeva 1, Knez Mihailova 10,
prolaz kod »Albanije«, Terazije 2,
Makedonska 4 in Čika Ljubina 17
- Zagreb: Vlaška 75 a
- Titograd: Nemanjina obala 1
- Skopje: Gradski trgovski centar
- Sarajevo: Skenderija — privredni centar

Po vrnitvi s težke ture se boste najbolje odpočili na pohištvu Jugoexporta, ki ga lahko nabavite v razstavnih salonih:

v Beogradu:	v Zagrebu:
Kolarčeva 1	Zagrebski velesejem
Bulevar revolucije 84	Paviljon 12
Generala Ždanova 78	v Sarajevu:
v Skopju:	Mis Ibrina 6 a
Ul. JLA 66 in	v Novem Sadu:
Gradski trgovski centar	Ul. JLA 25
v Titogradu:	v Nišu:
Nemanjina obala 1	Balkanska 2
v Splitu:	
Kupališni prilaz 12	

Jugoexport

BEOGRAD — KOLARČEVA 1